

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Diplomová práce

Blatensko

—

místní region ve výuce na 2. stupni ZŠ

Vypracovala: Klára Hulačová
Vedoucí práce: Mgr. Jiří Ryppl, Ph.D.

České Budějovice 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma Blatensko – výuka místního regionu na 2. stupni ZŠ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Jiřímu Ryplovi, Ph.D., za odborné vedení, konzultace, cenné rady a především trpělivost, kterou mi při vedení práce poskytl. Dále bych ráda poděkovala ředitelům a učitelům základních škol, na kterých mi umožnili provést výzkum k diplomové práci. V neposlední řadě i rodině, která mě ve studiu podporovala.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Klára Hulačová

Katedra: Geografie

Studijní program: M7503 Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Studijní obor: Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství angličtiny pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Rypl, Ph.D.

Název: Blatensko – místní region ve výuce na 2. stupni ZŠ

Druh práce: diplomová práce

Rok odevzdání: 2016

Počet stran: 84+35

Anotace:

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zabývá charakteristikou místního regionu a jeho postavením ve vzdělávacích programech. Část praktická se zabývá poznatky získanými na základě empirického výzkumu. Shrnuje zjištění o způsobech výuky na základních školách a střední škole a výsledky, kterých žáci dosáhli při vědomostním dotazníku. Na základě tohoto šetření autorka navrhuje vlastní návrh koncepce výuky Blatenska, vycházejícího z platného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Klíčová slova:

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, místní region, pracovní učebnice, Blatensko, školní exkurze

ANNOTATION PAGE OF THE DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE

FACULTY OF EDUCATION

Author: Klára Hulačová

Department: Geography

Study programme: M7503 Primary school teaching

Field of study: Teaching of Geography on the 2nd stage of Primary School

Teaching of English on the 2nd stage of Primary School

Supervisor: Mgr. Jiří Rypl, Ph.D.

Title: Blatensko – the Local Region in Teaching at the Second Grade of Primary School

Type of thesis: diploma thesis

Year of submission: 2016

Number of pages: 84+35

Annotation:

The thesis consists of theoretical and practical part. The theoretical part deals with the characteristics of the local region and its position in educational programs. The practical part deals with the knowledge acquired on the basis of empirical research. It summarizes the findings on ways of teaching in primary schools and high school and results that students achieved in the Knowledge-questionnaire. On the basis of this investigation suggest your own design concept of teaching Blatensko, based on the current Framework Educational Programme for Primary Education.

Keywords:

the Framework Educational Programme for Basic Education, local region, a textbook, Blatensko, school excursion.

OBSAH

ÚVOD A CÍLE PRÁCE	7
1. REŠERŽE LITERATURY	8
1.1 Didaktická literatura	8
1.2 Odborná a regionální literatura	9
2. METODICKÉ PŘÍSTUPY A VÝCHODISKA.....	12
2.1 Metodika zpracování diplomové práce.....	12
2.2 Metodika výzkumu na základních a střední škole Blatenska	14
2.3 Metodika tvorby koncepce vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska .	16
2.4 Metody a formy vhodné pro výuku místního regionu	23
3. POSTAVENÍ MÍSTNÍHO REGIONU VE VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMECH ...	27
3.1 Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání	27
4. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA SO ORP BLATNÁ	31
4.2 Fyzicko-geografická poloha	32
4.3 Socioekonomická charakteristika	41
5. VÝSLEDKY VÝZKUMU VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU NA ZŠ A SŠ BLATENSKA.....	50
5.1 Charakteristika škol na Blatensku.....	50
5.2 Výsledky pracovních listů	52
5.3 Shrnutí výzkumu na školách.....	61
6. VLASTNÍ NÁVRH VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU	63
6.1 Návrh třídní naučné exkurze.....	63
6.2 Třídní geografický projekt – Turistické zajímavosti Blatenska.....	70
ZÁVĚR	73
7. SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	74
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ.....	78
8. SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Místní region může být považován za jedno z nejdůležitějších zeměpisných témat, která se na základních školách vyučují. První zmínky o místním regionu se děti dozvídají již jako předškoláci prostřednictvím procházek po bydlišti, cest po regionu. V rodině či ve školce získávají první poznatky týkající se místa, kde žijí. Aniž by měli ponětí o ostatním světě, své bydliště znají. První ucelené informace se žáci dozvídají již na prvním stupni základní školy a dále by je měli rozvíjet na stupni druhém či víceletých gymnáziích, kde je však výuka místního regionu často zlehčována a odkládána na závěr školního roku, kdy již žáci učivu nevěnují dostatečnou pozornost. Mezi komplikace výuky místního regionu lze zařadit i malé množství publikací vhodných pro výuku místního regionu na ZŠ a v neposlední řadě často zbývá na téma místní region menší časová dotace.

Autorka si téma diplomové práce vybrala proto, že se jedná o region, ve kterém žije a je jí blízký. Důvodem pro výběr tématu je i fakt, že žákům tyto poznatky chybí a učitelé si ztěžují na nevhodnost nebo úplnou absenci učebních materiálů, spolu s nedostatkem času pro výuku místního regionu. Diplomová práce se může stát pomocníkem či inspirací při tvorbě učiva místního regionu na 2. stupni ZŠ a víceletých gymnáziích.

Jedním z cílů diplomové práce bylo zabývat se postavením a významem učiva o místním regionu v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, z pohledu oboru Zeměpis. Dalším cílem bylo zjistit situaci ve výuce problematiky místního regionu na školách v oblasti Blatenska. Za pomoci empirického šetření autorka zjistila časovou dotaci učiva, jeho obsahovou náplň, používané zdroje informací, metody a formy výuky a následně provedla syntézu získaných informací. Dalším a rovněž důležitým cílem diplomové práce bylo navržení vlastní koncepce učiva o místním regionu na 2. stupni základní školy a jeho aplikace na mikroregion Blatenska společně s příklady výuky konkrétních témat. Zde byl kladen důraz na praktický význam učiva, zejména z hlediska naplňování tzv. klíčových kompetencí, mezipředmětové povahy v podobě integrovaného pojetí výuky a ve vazbě na průřezová témata. Důležitou součástí diplomové práce byla i aplikace aktivizujících metod a forem výuky.

1. REŠERŽE LITERATURY

Literaturu, vhodnou ke zpracování tohoto tématu, lze rozdělit na literaturu didaktickou a literaturu regionální a odbornou. Literatura didaktická provází celou diplomovou práci. Využita byla při částech metodických, při vytváření pracovní učebnice, při metodách vhodných k výuce místního regionu, ale také při vytváření pracovního listu pro žáky ZŠ a SŠ. Využití literatury odborné bylo zejména při v obecné charakteristice území. Jako další byly použity internetové zdroje, populárně naučná literatura, novinové články z lokálních novin, propagační materiály, použita byla i literatura cizojazyčná.

Při zpracování diplomové práce byla literatura regionální použita při charakteristice regionu, stejně tak, jako literatura odborná. Tyto údaje byly dále použity i při vytváření pracovní učebnice. Autorka se o ni opírala i v případě vytváření testů, které žáci na základních školách vyplňovali.

1.1 Didaktická literatura

Literatura didaktická byla vypůjčena z Akademické knihovny Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Jako hlavní zdroj didaktických poznatků byly použity knihy *Obecná didaktika* (Skalková 1999), *Didaktika sekundární školy* (Kalhous, Obst a kol. 2003). Publikace (Skalková 1999) se věnuje didaktice jako vědě, dále vzdělávání v didaktickém systému, učivu a jeho výběru, uspořádán učiva v pedagogických dokumentech. Další část se věnuje vyučovacím procesu, konkrétně vyučovacím metodám, organizace procesu učení žáků, organizační formy vyučování a didaktickým prostředkům v procesu vyučování. Pro diplomovou práci byly použity kapitoly o vyučování jako celistvém procesu, vyučovacích metodách, organizačních formách vyučování, didaktických prostředcích v procesu vyučování. Autorka využila podrobného rozepsání metod a forem výuky, ze kterých vybírala metody a formy vhodné pro výuku místního regionu. Kniha (Kalhous, Obst a kol. 2003) byla použita při studiu činitelů výuky, a to žák, učitel, učivo, dále pak organizační formy výuky, které byly využity také při sestavování vlastního konceptu učiva. I z této publikace byly použity názory na výukové metody, stejně jako materiální didaktické prostředky. Přínosnou kapitolou byla realizace výuky, stejně tak jako kapitola mimoškolní prostředí.

Didaktika geografie II (Šupka, Hofman, Matoušek 1994) se věnuje jednotlivým didaktikám geografie. Autorka z této publikace využila didaktiky fyzické geografie, didaktiky socioekonomické geografie a didaktiky regionální geografie. V jednotlivých kapitolách se autoři publikace věnují úkolům, cílům, významu a členění geografie. Dále didaktickému systému a vyučování jednotlivých kapitol geografie na základní škole. *Vybrané kapitoly didaktiky geografie* (Kühnlová 1997) byly použity zejména při vytváření třídního projektu a v námětech na mezioborový přístup. Současně zde autorka popisuje metody a formy výuky zeměpisu, ze kterých autorka diplomové práce taktéž čerpala. Publikace *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie* (Hájek 1999) se zabývá didaktikou geografie jako celkem, dále jejími jednotlivými částmi. Pro diplomovou práci byla nastudována kapitola o diagnostických metodách a klasifikaci, tematické rozvržení učiva zeměpisu a zeměpisné hry a soutěže. Kniha *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta 1997) byla nápomocna při tvorbě návrhu pracovní učebnice, taktéž *Zeměpis 8 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia* (Jeřábek, Anděl., Peštová, Kasner 2006). Pro tvorbu didaktického testu byla využita zejména *Didaktika sekundárního vzdělávání* (Obst 2006).

Zajímavostí byla publikace *Teaching Other Subjects Through English* (Deller, Price 2007) v níž autorka nastudovala metody vhodné k výuce zeměpisu pomocí angličtiny. V knize jsou popsány postupy, jak se naučit anglické názvy zeměpisných pojmů pomocí zábavných her či pracovních cvičení. Zajímavosti získané v této publikaci byly použity zejména v kapitole 2.3 Metodika tvorby koncepce vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska.

Prostudovány byly i kutikulární dokumenty. Na internetových stránkách Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) byl nastudován Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (Kolektiv 2007).

1.2 Odborná a regionální literatura

Odborná literatura byla stejně jako literatura didaktická vypůjčena z Akademické knihovny Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a také z Městské knihovny v Praze. Zde se jednalo především o publikace týkající se geologie, geomorfologie, podnebí. Literatura regionální byla získaná z Blatenské knihovny a z městského muzea,

informační brožury byly pořízeny z informačního centra Blatná. Několik knih bylo vlastních.

Knihou *Geologická minulost České republiky* (Chlupáč 2002) byla použita ke studiu geologického podkladu Blatenska a hornin vyskytujících se na území Blatenska. Důležitým zdrojem informací byla publikace *Biogeografické členění České republiky* (Culek, a kol. 1995) ze které byly čerpány informace o podnebí, reliéfu, ale především o místní fauně a flóře. O podnebí bylo dále čerpáno z knihy *Klimatické oblasti Československa* (Quitt 1971), nahlíženo bylo i do *Atlasu podnebí Česka* (Tolasz a kol. 2007). Geomorfologické údaje byly získány z knihy *Zeměpisný lexikon ČR – Hory a nížiny* (Demek, Macokvčín a kol. 2006). Zde získané informace se týkaly jednotlivých geomorfologických jednotek na Blatensku.

Významným zdrojem informací byla publikace *Sborník k 750. výročí Blatné* (Michálek a kol. 1985). Jedná se o sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné. Zejména užitečné byly práce od autora Tomáše Patery – Přírodní poměry, dále od Machovce Františka – Ochrana přírody na Blatensku. Při zjišťování dalších údajů o Blatensku bylo nahlédnuto i do Turistického průvodce ČSSR – *Střední Povltaví* (Balatka a kol. 1984). Tuto publikaci použila autorka i při kapitole Hydrologické poměry. Při studiu pro diplomovou práci použila autorka i Unikátní encyklopedii na pokračování *Blatná* (Šimek 2004). V publikaci byli popsáni významné osobnosti Blatenska, okolní krajina Blatné i historie Blatné a Blatenska. *Průvodce Blatenskem nejen pro cyklisty* (Štěpán a kol. 2007) publikace zaměřená na památky a zajímavosti Blatenska rozdělené do jednotlivých okruhů, které mohou turisté absolvovat. Autorka zde využila informací týkajících se zajímavostí jednotlivých obcí Blatenska. *Od Blatné k Otavě – Tajemnou Českou krajinou* (Toufar 2006) se zabývá jednotlivými obcemi Blatenska, zajímavostmi Blatenska a dále informacemi věnujícími se Horažďovicku a Strakonicku. Z této publikace autorka využila zejména kapitoly Rodáci a další slavní, Blatná, Kadov plný čertů a známý viklan. Další publikací je *Krajem řeky Lomnice* (David 2013), ve které autor popisuje okolí řeky Lomnice, obce, které na ní leží, jejich zajímavosti i slavné rodáky. Jako další byly využity brožury a letáčky z Infocentra Blatná a z Akční skupiny svazku obcí Blatenska.

Autorka využila i internetových stránek. Jednou z nejvíce navštěvovaných stránek bylo www.cszo.cz, kde autorka hledala informace týkající se obyvatelstva, ale i hospodářství, stejně tak jako obecných informací týkajících se ORP Blatná. Seznámení se s regionem bylo podloženo souborem Územně analytické podklady ORP Blatná.

K dispozici měla autorka i obrazové a mapové podklady. Dále byly využity internetové stránky www.blatensko.cz, www.mesto-blatna.cz, www.blatensko.eu, www.wikipedie.cz. Velmi přínosná byla stránka <http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/>, odkud byly získány Územně analytické podklady ORP Blatná. Důležitým zdrojem informací byly i stránky www.blatensko.cz.

2. METODICKÉ PŘÍSTUPY A VÝCHODISKA

Tato část diplomové práce je rozdělena do čtyř částí. První část nazvaná Metodika zpracování diplomové práce se zabývá tvorbou a postupy jednotlivých částí práce. Další podkapitolou je metodika výzkumu na základních školách Blatenska, jež se zabývá popisem tvorby testů a samotným testováním na základních školách Blatenska. Metodika tvorby koncepce vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska se věnuje zpracování vlastní pracovní učebnice, její popis, využití. Poslední kapitolou jsou metody a formy vhodné pro výuku místního regionu. Autorka zde vybírá metody a formy výuky, díky nimž by téma místní region bylo pro žáky přitažlivější.

2.1 Metodika zpracování diplomové práce

Zpracování diplomové práce probíhalo postupně v několika fázích. Před samotným zpracováním bylo potřeba nashromáždit literaturu vhodnou pro toto téma. V místě bydliště autorka vyhledala literaturu regionální a shromáždila propagační materiály. To zejména v městské knihovně Blatná a v informačním centru. Informace k diplomové práci získala také ve studovně Městského muzea v Blatné. Literaturu didaktickou a geografickou získala v akademické knihovně a v knihovně vědecké. Soupis veškeré literatury a ostatních zdrojů informací je v části 7. Seznam literatury. Tato kapitola byla průběžně doplňována o další zdroje informací. Dále autorka použila jako zdroj informací internetové stránky. Internet byl použit hlavně jako rozšíření informací zjištěných z literatury a jejich aktuálnosti. Značně byly vyhledávány stránky Českého statistického úřadu.

Jako další následovalo vymezení místního regionu Blatensko, čímž se zabývá kapitola č. 4. Geografická charakteristika ORP Blatná. Důležité bylo odlišení SO ORP Blatná a mikroregionu Blatensko. V rámci výuky místního regionu na ZŠ se autorka rozhodla věnovat se území vyhraničenému ORP Blatná. Kapitola věnující se geografickému vyčlenění ORP Blatná byla později využita jako zdroj pro vlastní návrh pracovní učebnice. Využita byla také k zpracování pracovních listů vyplňovaných na základních školách. Téma autorka rozdělila do dvou kapitol. Kapitola fyzicko-geografická se věnuje charakteristice geologické, geomorfologické, půdním poměrům, charakteristice klimatické, hydrologické, biogeografické a ochraně přírody. Kapitola

socioekonomická se zabývá obyvatelstvem, hospodářstvím, dopravou, službami, cestovním ruchem a významnými osobnostmi. K tvorbě těchto kapitol přispěl i výzkum prováděný na školách Blatenska, stejně tak jako získaná literatura a vlastní poznatky autorky.

Po zpracování všech těchto částí přišla na řadu praktická část, a to vlastní návrh výuky místního regionu. Touto částí se zabývá kapitola č. 6. a 2.3 a přílohy č. 3 a 4. V kapitole č. 6 - Vlastní návrh výuky místního regionu – autorka rozebírá podkapitoly Návrh třídní geografické exkurze a třídní geografický projekt. Pracovní listy, dotazník pro vyučující a pracovní učebnice se nacházejí jako přílohy.

Významnou praktickou částí diplomové práce byl empirický výzkum výuky místního regionu na základních školách a jedné střední škole Blatenska. Výzkum probíhal za pomoci dotazníku pro učitele a pracovního listu pro žáky. Na základě výsledků v dotaznících a pracovních listech autorka dostala představu o výuce místního regionu na daných školách. Setkala se v nich se zajímavými náměty pro výuku, ale i s problémy, se kterými se učitelé setkávají. Data získaná z dotazníků a pracovních listů byla dále využita k vlastnímu návrhu výuky místního regionu Blatensko a k vytvoření pracovní učebnice pro žáky. Návrh byl tvořen i s přihlédnutím k problémům, se kterými se učitelé setkávají a které vyplnili v dotaznících, současně s odpověďmi žáků na dané otázky.

V kapitole zabývající se výsledky výzkumu se autorka zabývá charakteristikou jednotlivých škol na Blatensku, jejich problémy a klady v případě výuky zeměpisu – místního regionu. Vychází přitom z dotazníků, které byly na školách vyplněny učiteli. Dále jsou zde zaneseny výsledky pracovních listů. Autorka se zde rozebírá jednotlivé otázky, jejich bodové ohodnocení a věnuje se zde zhodnocení celkové úspěšnosti v pracovních listech. Za závěr je zde shrnutí výsledků a zamyšlení se nad nimi.

Další částí bylo i vymezení místního regionu v rámci vzdělávacího programu, kterému se věnuje kapitola č. 3. Zde se autorka zabývala zařazením dané látky do učiva Zeměpisu na základní škole, klíčovými kompetencemi a místním regionem v rámci RVP ZV.

Jako poslední část byla zpracována kapitola č. 2. Metodické přístupy a východiska, ve které se autorka zabývá popisem výzkumu, vzniku a zpracování pracovní učebnice a celé diplomové práce, současně jsou zde navrhovány vhodné formy a metody pro výuku místního regionu na 2. stupni ZŠ a víceletých gymnázií. Taktéž je zde část věnovaná časové dotaci a hodinovému rozložení výuky místního regionu.

Další neméně důležitou kapitolu tvoří metodika diplomové práce, metodika výzkumu na školách, metodika tvorby vlastního návrhu koncepce učiva a metody a formy vhodné pro výuku místního regionu. V kapitole metodiky výzkumu na školách Blatenska se autorka věnuje průběhu tvorby pracovních listů pro žáky i dotazníku pro učitele. Rovněž se zde zabývá průběhem výzkumu, jeho hodnocením, možnými výsledky.

Metodika tvorby vlastního návrhu koncepce učiva místního regionu je kapitola, která přibližuje vznik a podobu pracovní učebnice, časové dotaci vhodné pro výuku regionu, využití projektu a exkurze. Tím se dále dopodrobna zabývá kapitola č. 6. Vlastní návrh výuky místního regionu.

Metodami a formami, vhodnými pro výuku místního regionu, se zabývá kapitola č. 2.4. Zde autorka zvolila metody a formy, které sama považuje za vhodné. Vysvětluje zde jejich použití a nutnou přípravu učitele.

Metodika zpracování diplomové práce byla tvořena v závěru. Zde se autorka snaží přiblížit její postup při tvorbě diplomové práce, její postupy a průběh.

V úvodu diplomové práce autorka přibližuje téma diplomové práce, věnuje se důvodům, proč zvolila téma své diplomové práce spolu s cíli práce. V závěru se autorka věnuje shrnutí diplomové práce, včetně splnění zadaných cílů diplomové práce. Na úplný závěr autorka sepsala seznam příloh v kapitole 8 a dokončila seznam literatury a zabývala se kapitolou 1. Rešerže literatury.

2.2 Metodika výzkumu na základních a střední škole Blatenska

Výzkum znalostí žáků ohledně místního regionu Blatenska proběhl na pěti školách Blatenska, a to ZŠ J. A. Komenského Blatná, ZŠ T. G. Masaryka Blatná, ZŠ Bělčice, ZŠ Záboří a ZŠ T. G. Masaryka Sedlice. Všechny školy projevily vstřícnost a vyplnily pracovní listy pro žáky i dotazníky pro učitele. Ve školách mimo Blatnou byl počet žáků značně menší než v městských školách, což se odrazilo i ve výsledcích empirického výzkumu. Nelze tedy zcela objektivně porovnat tyto dva druhy škol.

Výzkum na školách proběhl v říjnu a listopadu 2011. Využita byla i přítomnost školy střední, kde byl vědomostní test rozdán studentům 1. ročníku, pro porovnání vědomostí žáků na ZŠ a SŠ. Pracovní list byl zadán pouze studentům, kteří byli žáky výše zmiňovaných základních škol. V Blatné se nachází Střední odborná škola s oborem

obchodním, kde zeměpis není prioritním předmětem. Ve výsledcích žáků je tedy nutno přihlídnout k zaměření školy.

Součástí vlastního výzkumu byla tvorba dotazníků pro učitele zeměpisu na základních školách, spojen s původním dopisem, ve kterém byli učitelé seznámeni s autorkou, s diplomovou prací a jejím smyslem. Dále zde byl uveden kontakt na autorku diplomové práce, stejně tak jako na vedoucího diplomové práce. Na úvod dotazníku byly zjišťovány informace o učitelích, jejich aprobacích a délce jejich života v našem regionu. Navázáno bylo dotazy týkajícími se výuky místního regionu na dané škole. Například ve kterém ročníku se tématu věnují a jakou časovou dotaci mají na místní region. Další částí dotazníku byla metodika a formy výuky s jakými učitel pracuje. Nebylo překvapením, že většina učitelů používá pouze frontální výuku, která je výjimečně nahrazena samostatnou prací např. na internetu. Na otázku, zda jsou využívány mezioborové vazby, byly odpovědi převážně záporné. Pozitivní informace vycházející z dotazníků pro učitele byl fakt, že na každé škole organizují se žáky exkurze po místním regionu nebo po místních podnicích a firmách. Zda jsou s žáky vytvářeny projekty na předem připravená témata a také to, jaké zdroje jsou k výuce využívány, byly jedny z posledních dotazů. Úplný závěr dotazníku tvořila otázka, týkající se problémů, s jakými se učitelé na základních školách setkávají v souvislosti s výukou místního regionu.

Žákům byly rozdány pracovní listy (viz Příloha č. 2), ve kterých odpovídali na vědomostní otázky týkající se místního regionu Blatensko. Zařazeny byly i otázky týkající se pouze Blatné, např. jméno starosty Blatné, ve kterých bylo zjišťováno, zda i děti z okolních obcí mají bližší informace o dění v Blatné.

Pracovní list byl dán do rukou žákům 8. a 9. tříd základních škol a 1. ročníku školy střední. Pracovní list, který žáci vyplňovali, obsahoval 13 otázek s různým zaměřením. U některých otázek museli žáci napsat vlastní odpověď, u jiných mohli vybrat správnou variantu z nabízených možností. Pracovní list je možné rozdělit na část fyzicko-geografickou, jíž test začínal a tvořila 5 otázek a část socioekonomickou, která tvoří zbytek pracovního listu, 8 otázek. Test byl zaměřen mezioborově, objevily se v něm také otázky týkající se dějepisu, občanské výchovy, literatury, apod. Autorka se rozhodla tvořit otázky v pracovním listu v takovém pořadí, v jakém se běžně problematika místního regionu vyučuje.

Každou školu, která dotazník vyplňovala, autorka osobně navštívila a seznámila se s ředitelem školy i učitelem zeměpisu. Z časových důvodů byl dotazník vyplněn bez

přítomnosti autorky, učitelé však dostali přesné instrukce, jak při vyplňování dotazníku postupovat. Učitel zeměpisu měl za úkol žáky s dotazníkem seznámit a na začátku odpovědět na dotazy týkající se pracovního listu. Čas postačující na vyplnění byl stanoven na maximálně 30 minut. V případě dřívějšího vyplnění nebo nedostatku času mohli učitelé čas upravit.

Ohodnocení jednotlivých otázek bylo připraveno předem. Každá správná odpověď skládající se z jedné odpovědi byla obodována 1 bodem. V případě otázky skládající se z více odpovědí (záleželo na počtu, např. 3) byla každá správná odpověď ohodnocena 0,5 bodu. Pokud odpověď chyběla nebo byla otázka zodpovězena špatně, hodnocení bylo 0 bodů. Celý test byl tvořen otázkami za 17,5 bodů, z toho část fyzicko-geografická tvořila 5 bodů a část socioekonomická 12 bodů.

Po vyhodnocení jednotlivých pracovních listů byla zhodnocena zvláště úspěšnost v části fyzicko-geografické a zvláště v části socioekonomické na jednotlivých školách. Dále se vyhodnocovala celková úspěšnost testu na jednotlivých školách. Jako další byla pozornost věnována celkové úspěšnosti žáků na Blatensku. Poté došlo k analýze dotazníku po jednotlivých otázkách a úspěšnosti v nich. Úspěšnost byla rozdělena opět podle škol, na závěr i dle úspěchu v jednotlivých otázkách u všech žáků Blatenska. Tato data byla zadána do tabulek v procentech, ze kterých byly následně vytvořeny grafy úspěšnosti žáků základních škol a školy střední.

Všechny odpovědi byly zpracovány a využity jako inspirace pro tvorbu koncepce vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska.

2.3 Metodika tvorby koncepce vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska

Jedním z cílů diplomové práce byl koncept vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska. Ten by mohl být použit jako pomůcka ve výuce místního regionu na 2. Stupni ZŠ a víceletých gymnázií. Zdroj informací pro tvorbu konceptu vlastního návrhu učiva místního regionu byla literatura zmíněná v seznamu literatury, stejně jako dotazníky pro učitele a pracovní listy vyplněné žáky ZŠ a SŠ (viz. Příloha č. 1 a 2).

Součástí tvorby bylo i nastudování vhodných forem a metod výuky, promyšlení časové dotace a volby vhodného ročníku pro výuku místního regionu na 2. Stupni ZŠ či víceletých gymnázií.

Součástí diplomové práce je i tvorba pracovní učebnice, která by měla být žákům nápomocna při získávání informací. Je koncipována tak, aby žáci nezískávali všechny informace najednou, ale aby museli sami projevit zájem a vlastní aktivitu.

Pracovní učebnice je vytvořena v programu Microsoft Publisher. Koncipována je tak, aby žáky zaujala i svým vzhledem. Text s obrázky je orámován fialovými a růžovými barvami. Běžný text v pracovní učebnici je psán stylem Times New Roman a velikostí 12, ozvláštňen je kurzívou. Nadpisy kapitol a podkapitol jsou psány tučným písmem, stylem Times New Roman, velikostí 16. Důležité informace jsou v textu taktéž zvýrazněny tučným písmem.

Pracovní učebnice s názvem Blatensko má 28 stran, které jsou rozdělené do šesti kapitol. 1. kapitola je úvod, ve kterém je žákům představena pracovní učebnice spolu se slovem autorky. 2. kapitola se věnuje poloze regionu v rámci ČR, Jihočeského kraje, ale i samotného OS ORP Blatná. 3. kapitola se zabývá fyzicko-geografickou částí, rozkládá na 11 stranách a je složena z podkapitol Geologie, Geomorfologie, Podnebí, Vodstvo, půda a Fauna a Flóra a Ochrana prostředí. 4. kapitola pojednává o socioekonomické sféře a zabírá 11 stran, složených z podkapitol Obyvatelstvo, Hospodářství, Zemědělství, Průmysl, Služby, Cestovní ruch a Slavní osobnosti.

Předposlední 5. kapitola je věnována nejznámější blatenské pověsti, se záměrem odlehčit konec pracovní učebnice, stejně jako rozloučení se s celým tématem a je zde možnost zapsání vlastních poznámek.

Pracovní učebnice je doplněna o velké množství obrázků, ilustrujících život a prostředí na Blatensku, jejichž seznam je součástí přílohy č. 4. V každé kapitole se žáci dozvědí určité množství informací, dále jsou kapitoly doplněny úkoly, díky kterým si žáci vědomosti dále rozšíří. Je zde i několik vhodných odkazů na internetové stránky, obsahující další důležité podklady.

Úvodní stránku tvoří název pracovní učebnice – Blatensko, doplněno obrázkem Blatenského vodního zámku, hlavní dominantou Blatenska. Stránka číslo 1 je věnována obsahu celé pracovní učebnice pro snazší orientaci v ní. Na stránce č. 2 je napsáno úvodní slovo autorky, která se zde s žáky vítá, popisuje důležitost probíraného tématu a zároveň uvádí poznámky k pracovní učebnici, které žákům usnadní práci. Strana č. 3 a 4 vymezuje sledované území. Je zde použit obrázek s leteckým pohledem, u kterého si žáci vyzkouší, co vše jsou schopni z tohoto pohledu rozpoznat. Dále si zde žáci zopakují pojmy region, mikroregion a obec s rozšířenou působností. Jelikož se území mikroregionu Blatenska a SO ORP Blatná liší, je to důležitý termín. V následující slepé

mapce si žáci zopakují kraje ČR. Součástí kapitoly Poloha je i text, který se věnuje velikosti sledovaného území, počtem obcí v něm a sousedními ORP. Pro ilustraci je zde mapka jihočeského kraje s obcemi s rozšířenou působností. Na závěr kapitoly je zde několik otázek, pro zopakování a současně k zamyšlení se nad zmiňovaným územím.

Na stránce č. 5 začíná kapitola fyzicko-geografická charakteristika regionu, následovaná podkapitolou Geologie. Té jsou věnovány strany č. 5 a 6. Opět je zde stručný text, věnující se geologickému vývoji sledovaného území. Doplněný je schematickou geologickou mapou ČR. Pozornost je zde věnována i nerostným surovinám, konkrétně granodioritu. Opět jsou zde úkoly, které žáky nutí si zopakovat geologii ČR, praktické rozlišení hornin vyskytujících se na území Blatenska, práce s mapou. Součástí tvoří i úkol na doma, kdy se žáci sami podívají na webové stránky věnující se geologickým mapám. Pro představu je zde použit obrázek granodioritu a kamenného lomu.

Podkapitola Geomorfologie na straně č. 7 začíná zopakováním si geomorfologického členění ČR, a to i za využití vložené mapy ČR s geomorfologickým členěním. Současně je zde použita tabulka vyznačující geomorfologické členění na území Blatenska.

Podnebí je věnována strana č. 8 opět doplněná o mapu podnebných oblastí ČR, text se zabývá pouze podnebí sledovaného území. Důležitou součástí jsou otázky a úkoly, kterým se žáci budou věnovat nejen ve škole, ale bude zapotřebí práce doma. K řešení úkolů bude nutná přítomnost atlasu s mapami podnebí ČR.

Další podkapitola se zabývá vodstvem. Rozkládá se na stranách č. 9 a 10. Podkapitolu tvoří text věnující se říční síti, rybníkům na Blatensku, ale i povodním, které hrají v historii Blatenska důležitou roli. Autorka použila k znázornění říční sítě mapu oblasti povodí Horní Vltavy, s jejíž pomocí žáci vypracují odpovědi na otázky typu pravé a levé přítoky Lomnice. Obrázek rybníka Labuť dokládá důležitost rybníční soustavy na Blatensku. Opět je podkapitola doplněna o otázky, ke kterým je vhodné použít atlas či mapu Blatenska, taktéž jsou zde otázky k zamyšlení či k zopakování již získaných vědomostí.

Strana č. 11 je věnována půdám. Na obrázku jsou znázorněny skupiny půdních typu, žáci si zde zopakují rozdíl mezi půdním typem a půdním druhem. Opět je zde využita práce s atlasem, součástí je i text popisující půdy na území Blatenska.

Strany č. 12 a 13 se krátce věnují fauně a flóře regionu, žáci se zde pokusí spojit názvy s obrázky.

Ochraně přírody jsou k dispozici strany č. 14 a 15. Zde se autorka zabývá chráněnými územími, v tomto případě konkrétně přírodními památkami a rezervacemi. Jsou se k dispozici obrázky Kadovského viklanu, Hořejšího rybníka a Velké Kuše. Dále se zde věnuje památným stromům, kterých je na území Blatenska velké množství. Opět doplněné obrázkem buku Dr. Velenovského u kapličky v Čekanicích. Pozornost je věnována i dalšímu typu chráněných území, a to evropsky významným lokalitám Natura 2000. Součástí je i několik otázek týkajících se ochrany přírody.

Na stránce č. 16 začíná kapitola Socioekonomická charakteristika regionu. Podkapitolou je Obyvatelstvo. Zde je tabulka, do které si žáci vypíší vyhledaná data, týkající se počtu obyvatelstva, ale i rozlohy ORP Blatná, atd. Tato stránka je více věnována samostatné práci žáků a jejich zamýšlení se. Je zde mapa osídlení v Jihočeském kraji.

Další stránky se věnují hospodářství, zemědělství a průmyslu. V úvodu si žáci ujasní rozdíl mezi primérem, sekundérem, terciérem a kvartérem a zamyslí se nad jednotlivými sektory v rámci Blatenska. V podkapitole zemědělství je opět text zabývající se tématem. Dále jsou zde otázky, na které žáci musejí sami najít odpovědi. Taktéž se zde žáci zamyslí nad možnostmi poškození půdy. Průmysl, který nemá na Blatensku dlouhou historii, je zde představen v oborech, které se zde vyskytují. Autorka se zde zaměřila i na místní společnosti a jejich zaměření, včetně obrázků je znázorňující.

Strana č. 21 se věnuje službám na Blatensku. Je zde vysvětleno, že služby se sdružují především ve větších obcích, tzn. v Blatné, Sedlici. Žáci samostatně doplní konkrétní názvy služeb na Blatensku a současně je přiřadí k obrázkům.

Podkapitola cestovní ruch se jen zběžně zabývá přírodními atraktivitami, které již byly zmíněny v ochraně přírody. Důležitou součástí jsou historické a kulturní atraktivity. Pozornost je kladena především na památky sakrální, kterých je na území Blatenska velké množství. Zmíněna však musí být i muzea. Vodnímu zámku Blatná je věnován text na straně 24.

Slavné osobnosti jsou zmíněny na straně č. 25. Je zde jmenovaný Karel Strakatý, Jan Böhm, Jan Pravoslav Koubek, Ladislav Stehlík a další.

Na závěr pracovní učebnice autorka zvolila pověst o pokladu na Blatenském zámku a nechala zde prostor, pro vlastní poznámky žáků. Tím by ráda završila téma místního regionu a uvolnila atmosféru pomocí četby.

Na úplný konec je závěrečné slovo autorky, její shrnutí tématu a rozloučení s žáky.

Možnosti výuky místního regionu na základní škole

Jak bylo zjištěno z dotazníků pro učitele, obvykle bývá tématu místní region věnována 1-4 hodiny. Tato časová dotace je však nedostatečná. Žáci by se měli místnímu regionu věnovat alespoň 7 vyučovacích hodin, ideálně na konci 8. ročníku základní školy. Vhodné je navázat kapitolou místní region na výuku České republiky a jejích regionů. Žáci již mají základní vědomosti, které se při výuce ČR dozvěděli. V rámci místního regionu žáci tyto vědomosti vztáhnou jen na malé území – místní region. Lépe zde pochopí i vztahy v regionu a některé vztahy s regiony okolními.

Časová dotace 7 vyučovacích hodin by měla být dostatečná na všechny aktivity, kterými se v daném tématu budou zabývat.

Zajímavým zpestřením pro žáky mohou být mezipředmětové vazby a to třeba s angličtinou, kde by se žáci naučili základní pojmy týkající se Blatenska v cizím jazyce. Stejná metoda by mohla být použita v hodině německého jazyka. Dále by byl osloven učitel/učitelka dějepisu, zda by bylo možné se v té samé době věnovat Blatensku z historického hlediska. Urychlilo by to výuku Blatenska v zeměpise. Stejný případ by mohl nastat i v hodině občanské výchovy, kde by se žáci věnovali administrativnímu rozdělení Blatenska a města. Dalšími variantami by bylo i požádat učitele českého jazyka, výtvarné a hudební výchovy. I zde by se dalo zaměřit na autory spojené s regionem Blatensko.

Součástí tvorby konceptu vlastního návrhu učiva místního regionu Blatenska je i využití projektové výuky, zadání třídního geografického projektu. Ten by byl žákům 8. ročníku zadán přibližně měsíc před plánovanou výukou místního regionu. Název projektu by zněl Turistické zajímavosti Blatenska a prezentován by byl ve 4. a 5. hodině věnující se místnímu regionu. Žáci by byli předem seznámeni s obsahem a náplní projektu, zdroji informací i následným výstupem, popřípadě i praktické využití projektu. Více viz kapitola 6.2.

Možné rozdělení časové dotace

1. hodina

Na úvod tématu Místní region Blatensko bylo možné využít již získaných vědomostí žáků, které získali v jiných předmětech, popřípadě obecné vědomosti ze života.

První hodina by tedy začala dnes velmi populární metodou – brainstorming (viz 2.4). Využit by byl velký archu papíru (A2), který by byl připevněn na tabuli, a žáci by zaznamenávali pojmy, které by vymýšleli. Ten by byl uschován na závěr tématu a poté by učitel s žáky uskutečnil to samé a měli by možnost srovnání vědomostí před a po výuce místního regionu.

Při úvodní hodině by učitel v rámci technických možností školy připravil prezentaci v programu PowerPoint na téma Blatensko. V této prezentaci by se objevili jen základní informace nebo zajímavosti.

Poté by byla pro žáky připravena slepá mapa regionu Blatenska, do které by si samostatně zaznamenávali informace, které se při hodinách dozví, včetně informace o tom, které obce do regionu Blatenska patří.

V úvodní hodině by bylo možné využít i autorčina oboru Z-AJ a to v podobě stejně pojaté hodiny, jen v angličtině. Vzhledem k tomu, že by prezentace obsahovala jen základní informace o Blatensku, je vhodné, aby tyto informace znali žáci i v anglickém jazyce. To samé by mohli uskutečnit i učitelé německého jazyka. Pro žáky by téma nemuselo být v angličtině tak těžké, protože by téma měli probrané již v češtině.

Učení pomocí angličtiny by probíhalo pomocí metod vysvětlených v publikaci (Deller, Price 2007). Na úvod by byla vhodná metoda Add to this – Přidej k. Při přípravě aktivity by bylo třeba utvořit seznam klíčových fakt a vlastností týkající se tématu místní region. K zadaným větám by žáci měli přiřadit slovo či frázi, aby tvrzení rozšířili. Musela by však dávat smysl. Příklad: Blatensko je mikroregion. – Blatensko je mikroregion v jižních Čechách.

2. hodina

Druhá hodina by se věnovala přírodním podmínkám. Zde by mohlo být navázáno na vědomosti získané již při výuce České republiky. Hodina by byla věnována geologii, geomorfologii, podnebí, horopisu, vodstvu, blíže popsané v učebním materiálu.

V této části by se autorka chtěla věnovat tomu, čím je Blatensko typické, např. rybníky, lomy. Chtěla by docílit toho, aby žáci byli schopni region v rámci přírodních podmínek charakterizovat. V této části by využila nejen vlastní učební materiál, ale také některých článků a publikací, fotografií, a pokud by byla možnost též internetu.

V této hodině by byla rozdána témata k referátům – přírodní a kulturní památky. Z empirického výzkumu bylo zjištěno, že mnoho žáků ze základních škol Blatenska nemá ponětí o památkách Blatenska, zejména památek přírodních. Proto by se této tematice autorka věnovala o něco více. Podle možností učebny by byla využita interaktivní tabule nebo zpětný projektor a žáci by referát mohli zpracovat formou prezentace v PowerPointu. Pokud ne, žáci by zpracovali pouze informace a učitel by dodal fotografie nebo obrázky. Důležité je žáky navést na zdroje informací k referátu. Bylo by doporučeno několik publikací, článků a internetových stránek. Vhodné by bylo věnovat se referátům již příští hodinu.

3. hodina

Třetí hodina by byla zaměřená především na vytvořené referáty nebo prezentace. Žáci by si měli osvojit prezentování vlastní práce před třídou. Schopnost mluvit před třídou je v dnešní době žádoucí a stále ještě často opomíjené. Žák by měl počítat s tím, že referát bude referovat před více než 20 spolužáky, a že by měl mít určitou úroveň.

Dále by se věnovali socioekonomické části a historii. Zde by autorka využila mezipředmětových vazeb a jen ucelila vědomosti získané v ostatních předmětech. Hodina by byla věnována obyvatelstvu, společností a podnikům na Blatensku, institucím (školy, poliklinika), hospodářství, atd.

V této hodině by bylo vhodné využít opět několika internetových stránek, kde jsou tabulky a grafy, hlavně pro představu žáků.

4. a 5. hodina

Tyto dvě hodiny by byly věnované prezentaci zadaných projektů, diskuzi a plánování exkurze, které se věnuje příloha č. 3.

6. hodina

Šestá vyučovací hodina by byla věnována okolním regionům a vztahům regionu Blatensko s nimi. Žáci by se věnovali jen základním informacím, zejména těm, které nějakým způsobem souvisejí s Blatenskem.

Součástí šesté hodiny by byla kontrola slepé mapky a její vyplnění. Vyžadováno by bylo, aby každý žák měl svou mapku vyplněnou, což by bylo hodnoceno známkou či jiným způsobem (plusy, body, atd.). Mapka by poté sloužila jako výuková pomůcka.

7. hodina

Sedmou hodinu by žáky čekal závěrečný test na téma Blatensko. Vyskytly by se zde jen základní pojmy a vztahy. Pokud by z nějakého důvodu došlo k opoždění ve výkladu, testu by byla věnována až hodina osmá a v sedmé hodině by žáci s učitelem opakovali učivo a vyplnili zbývající cvičení v pracovních listech.

Na závěr učiva o místním regionu by se konala naučná exkurze, která by žáky seznámila s okolím Kadovského viklanu (viz kapitola 6.1).

2.4 Metody a formy vhodné pro výuku místního regionu

V konkrétním vyučovacím procesu se uplatňují různé vyučovací metody souběžně a ve vzájemném propojení. Metody se mohou v průběhu vyučovací hodiny měnit, několikrát vystřídat. Jednostranné používání metod nevede obvykle k úspěšným výsledkům. O nejvhodnějších metodách se učitel rozhoduje již při promýšlení a plánování vyučování. Při výběru metod se přidržíme především praktických potřeb učitele. (Skalková 2007) Nejčastěji používanou formou výuky na obou stupních všeobecně vzdělávací školy je frontální výuka, při níž učitel pracuje s celou třídou najednou. Učitel používá nejčastěji metodu přednášky či výkladu nebo rozhovoru. Z hlediska činnosti učitele představuje frontální výuka spíše méně náročnou přípravu, vede ke stereotypním postupům, které jsou často zdrojem nezájmu a pasivity žáků. Přes uvedené nedostatky a nevýhody je frontální výuka nepostradatelnou formou, která svou úsporností umožňuje učiteli splnit stanovené cíle v jednotlivých ročnících. Je však zapotřebí kombinovat ji co nejčastěji s ostatními formami. (Kühnlová 1997)

Z dotazníků i rozhovorů s učiteli, pracovního listu vyplněného žáky a i z vlastních zkušeností autorka zjistila, že při výuce místního regionu se jiné metody a formy než frontální dají dobře využít. Žáci většinou prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí, dobře znají. Jejich rodiče zde pracují, v rodinách probíhají rozhovory týkající se situace v regionu. Proto je vhodné použít metody a formy, které žáky zaujmou.

Výuka v odděleních je jednoduchým organizačním seskupením žáků nejčastěji podle jejich schopností nebo také podle jejich zájmů. Každé oddělení zpracovává jiný úkol, žáci mezi sebou většinou nespolupracují. Jde o formu využitelnou především na základní škole. Hlavní nevýhodou této formy je složitější organizace výuky a potřeba provést kontrolu samostatných prací. Přesto je výuka v odděleních značným přínosem. (Kühnlová 1997)

Výuka ve dvojicích je další vhodná metoda. Dvojice se zabývá společně jedním úkolem nad mapou, nad glóblem nebo s textem učebnice či pracovního sešitu. Může řešit jednoduchou problémovou úlohu, diskutovat zadané téma nebo zpracovávat písemné úkoly nejrůznějšího charakteru. Dvojice je hodnocena známkou nebo slovně vždy jako celek. (Kühnlová 1997)

Exkurze je jedna z organizačních forem vyučování, která se realizuje v mimoškolním prostředí. Její význam v souvislosti s modernizací vyučování neustále vzrůstá. Exkurze se používá s různými cíli: podporuje názornost vyučování, prohlubuje společenskovední, přírodovědné, technické či pracovní znalosti žáků, ukazuje praktický význam osvojených poznatků a jejich využití, navozuje vztah vyučování k praktickému životu, posiluje motivaci, zájem, předprofesionální orientaci žáků. Didaktická účinnost exkurze do značné míry závisí na její důkladné a promyšlené přípravě: Přípravná fáze, vlastní provedení exkurze a fáze zhodnocení a využití exkurze. (Skalková 2007)

Školní geografický projekt je obsahově zaměřen především na poznávání regionu místa školy nebo bydliště žáků, může však být zaměřen na nejrozmanitější další témata geografického poznávání. Žák je postaven před řešení úkolu, který skutečně existuje nebo by mohl existovat. Prostorově je orientován především na místní region nebo obec. Na základní škole se může stát jednoduchý geografický projekt, zařazený do výuky jednou nebo dvakrát za rok, významným článkem spojujícím obsah výuky zeměpisu se životem v místě školy, a to pokud možno hravou formou. Realizace školního geografického projektu má několik hlavních kroků: a) Motivační úvod b) Rozbor úkolu, možnosti řešení, plán činnosti c) Zpracování projektu, d) Shrnutí: prezentace výsledků před třídou, diskuse, návrhy řešení, závěr, e) Využití projektu. (Kühnlová 1997) Autorka se touto metodou více zabývá v kapitole 6.

Brainstormingová metoda spočívá v tom, že po oznámení problému každý z účastníků bezprostředně, bez jakýchkoliv dalších úvah či zábran, vysloví svůj nápad na možné řešení problému. V následné fázi mají všichni aktéři povinnost podrobit

jednotlivé nápady kritice. Postupně se touto cestou hledá optimální řešení. Aktéři se učí v první části ukázněně tolerovat sdělení druhých a následně ve druhé části prověřovat názory druhých. (Kalhous, Obst 2003)

Didaktická hra s geografickou tematikou může plnohodnotně naplnit výuku v těch obdobích školního roku, kdy jsou zhoršené podmínky pro intenzivní vzdělávací činnost (konec školního roku, období těsně před svátky, období po přijímacích zkouškách, suplované hodiny apod.). Lze je velmi dobře uplatnit při společných pobytech žáků mimo školu. Ve výuce zeměpisu, a to nejen na základní škole, ale především na výběrových školách, lze využít didaktické hry, v nichž nejde jen o zeměpisné poznatky, ale o uplatnění vědomostí, dovedností a komunikačních schopností souvisejících s plánováním, s rozhodováním v prostoru a prognózováním – významnými společenskými funkcemi geografie. Hra ve výuce nabízí žákům uvolnění, přirozenou hravost, seberealizaci, tvůrčí myšlení a jednání jako zážitek, společenskou zábavu a radost. (Kühnlová 1997)

Jednou z metod výuky zeměpisu, kterou nelze uplatnit v tradičně uspořádané třídě, je **studio** (dílna). Smyslem této metody je dát žákům možnost vybrat si podle zájmu z nabídnutých témat, rozhodnout se pro náročnost i postup zpracování úkolu podle svých schopností, zvolit vlastní pořadí činností, mít klid na práci a vlastní tempo, část úkolů eventuálně splnit doma nebo odpoledne ve škole, pracovat samostatně nebo ve dvojici atd. Třída se skutečně promění v jakési studio, ateliér, či dílnu, kde se každý zabývá něčím jiným. Žáci pracují s různými podklady, tvůrčím způsobem zacházejí s informacemi, učí se „projektovat“, propojují znalosti ze zeměpisu s poznatky jiných souvisejících oborů. (Kühnlová 1997)

Jako další metodu vhodnou pro výuku v dnešní době je považováno **samostatné získávání informací**. Tradičně je dobré využít místní literaturu, atlasy a mapy, turistické průvodce, atd. Díky tomu by se žáci měli naučit nejen informace získávat, ale i z těchto zdrojů vybírat podstatné a zajímavé informace. V poslední době je stále častějším zdrojem **internet**. Je však potřeba mít tento zdroj pod kontrolou. Učitel by i na tento zdroj měl být připraven a doporučit žákům stránky, na kterých informace o místním regionu naleznou. Výsledkem samostatného získávání dat a informací by měl být nějaký výstup nebo diskuse. Je potřeba, aby učitel získané informace usměrnil, a aby si s žáky ujasnil, které informace jsou důležité, a které jsou pouze doplňkové, navíc. Je možné, aby žáci získávali informace i ve skupinách a informace i zpracovali. S tím souvisí i další metoda – tisková kancelář. V této metodě sice zdroje informací připraví

sám učitel, ale žáci si informace sami zpracovávají. Náročnost se tedy přesouvá hlavně na učitele, který musí být připravený na všechny varianty, které mohou nastat. Je zde jako poradce při zpracovávání informací i při jejich prezentaci.

3. POSTAVENÍ MÍSTNÍHO REGIONU VE VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMECH

V této kapitole se zabývám postavením výuky o místním regionu ve vzdělávacích programech. Návrh koncepce učiva o místním regionu vychází z Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV).

3.1 Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují **Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy** (dále jen RVP). Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. **Školní úroveň** představují **školní vzdělávací programy** (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Rámcové vzdělávací programy vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Vycházejí z koncepce celoživotního učení a formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání. Také podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání. (Kolektiv 2007)

Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání navazuje svým pojetím na rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání a je východiskem pro koncepci rámcových vzdělávacích programu pro střední vzdělávání. Vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků. Určuje, jaké úrovně klíčových kompetencí by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání. Vymezuje vzdělávací obsah a zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata. Podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu. Dále umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Je základním podkladem pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání. (Kolektiv 2007)

Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Je jedinou etapou vzdělávání, kterou povinně absolvuje celá populace žáků ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních. V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností aktivně podílet na životě společnosti. (Kolektiv 2007)

Základní vzdělávání má žákům pomoci **utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání** orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a složitý, který má svůj počátek v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány:

Kompetence k učení

Kompetence k řešení problémů

Kompetence komunikativní

Kompetence sociální a personální

Kompetence občanské

Kompetence pracovní

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti **vzdělávacích oblastí**. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním *vzdělávacím oborem* nebo více obsahově blízkými *vzdělávacími obory*:

Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)

Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)

Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)

Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)

Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)

Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)

Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)

Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)

Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny **Charakteristikou vzdělávací oblasti**, na charakteristiku navazuje **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**. **Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen očekávanými výstupy a učivem.** (Kolektiv 2007)

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Průřezová témata tvoří *povinnou součást základního vzdělávání*. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV. Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Multikulturní výchova

Environmentální výchova

Mediální výchova

Zeměpis je součástí vzdělávacího oboru Člověk a příroda. Zeměpis se dále dělí do několika okruhů:

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

Přírodní obraz Země

Regiony světa

Společenské a hospodářské prostředí

Životní prostředí

Česká republika

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

V rámci tématu diplomové práce je pozornost zaměřena na okruh Česká republika. V rámci okruhu Česká republika je dále rozdělen na učivo Místní region a Česká republika. Náplní učiva o místním regionu je dle RVP ZV zeměpisná poloha, kritéria

pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál x bariéry). Jako očekávané výstupy by žák po dokončení tématu o místním regionu měl zvládat vymežit a lokalizovat místní oblast (region) podle bydliště nebo školy, zhodnotit na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzovat vazby místního regionu k vyšším územním celkům. (Kolektiv 2007)

S tématem místní region souvisí i okruh Terénní geografická výuka, praxe a aplikace. V rámci něj si žáci cvičí a pozorují v terénu místní krajiny či v rámci geografické exkurze orientační body, jevy a využívají pomůcky a přístroje. Pokouší se o určování hlavních a vedlejších světových stran, učí se o pohyb podle mapy a azimutu. Mohou se pokusit o jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy a hodnotí přírodní jevy a ukazatele. (Kolektiv 2007)

4. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA SO ORP BLATNÁ

Tato kapitola se zabývá stručnou charakteristikou ORP Blatná. Kapitola je dále rozdělena do tří podkapitol a to Vymezení a poloha správního obvodu, Fyzicko-geografická poloha a Socioekonomická charakteristika. Geografické vyčlenění ORP Blatná bylo výchozím zdrojem pro tvorbu pracovní učebnice.

Vymezení a poloha správního obvodu

ORP Blatná se nachází v severozápadní části jižních Čech, jako jeden ze 17 správních obvodů obce s rozšířenou působností jihočeského kraje. SO ORP Blatná je součástí okresu Strakonice. Na severu sousedí s ORP Příbram, na východě s ORP Písek. Jižní hranici má společnou s ORP Strakonice, západní hranici s ORP Horažďovice a s ORP Nepomuk. V ORP Blatná se nachází 26 obcí, z nichž status města má pouze Blatná a Sedlice. Území ORP Blatná se rozlohou 279 km² řadí mezi nejmenší v kraji. Oproti tomu mikroregion Blatensko zaujímá 342 km² a nalézá se v něm 32 obcí. Rozdíl tvoří 6 obcí, které spadají pod ORP Strakonice. (www.czso.cz)

Obr. 1: ORP Jihočeského kraje

Zdroj: www.czso.cz

4.2 Fyzicko-geografická poloha

Kapitola fyzicko-geografická charakteristika se zabývá stručným popisem jednotlivých složek fyzicko-geografické sféry na území ORP Blatná. Mezi zpracovanými částmi jsou geologická, geomorfologická, klimatická a hydrologická charakteristika. Dále pak půdní poměry, charakteristika biogeografická a ochrana přírody.

Geologická charakteristika

Území našeho státu patří z regionálního hlediska dvěma velkým celkům s odlišnou geologickou minulostí: Čechy a většina Moravy a Slezska jsou součástí Českého masivu, východní části Moravy a Slezska patří vnější okrajové části Západních Karpat. (Chlupáč a kol. 2002)

ORP Blatná spadá do Českého masivu, jež je zbytkem variského (hercynského) horstva, vyvrásněného při variském (hercynském) vrásnění. V rámci České masivu patří oblast moldanubická (moldanubikum). (Chlupáč a kol. 2002)

Oblast moldanubická tvoří j. a jz. část Českého masivu. Budují ji silně přeměněné horniny prekambriického a paleozoického stáří, které jsou prostoupeny intruzivními tělesy hlubinných granitoidních hornin, jež tvoří dva velké plutonické komplexy (středočeský a moldanubický) a některá další tělesa. (Chlupáč a kol. 2002)

Území Blatenska je z hlediska geologického členění budováno třemi geologickými jednotkami prekambriického až paleozoického stáří: a) moldanubikem, tj. metamorfovanými horninami kasejovického výběžku, b) horninami středočeského plutonu, které zde mají největší plošné rozšíření, c) metamorfovanými horninami jílovského pásma a ostrovní zóny (tj. středočeské metamorfované ostrovy). (Michálek a kol. 1985)

Geologické složení a nerostné suroviny ORP Blatná

Území SO ORP Blatná není bohaté na nerostné suroviny, což platí i pro celé území jihočeského kraje. Na jeho území se nachází především stavební suroviny - stavební kámen a dále kámen pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu. Na území SO ORP Blatná byly vymezeny dobývací prostory, chráněná ložisková území a ložiska nerostných surovin. ^[2]

Zdrojem nerostných surovin jsou především hlubinné vyvřeliny středočeského plutonu, v menší míře metamorfity ostrovní zóny. Rudní výskyty jsou jednak primárním

projevem granodioritového tělesa a jeho žilného doprovodu, jednak patří k sekundární aureole zlatonosného žilného revíru kasejovicko-bělčického. V minulosti bylo dosti intenzivně rýžováno v říčních náplavech. Nejrozsáhlejší práce byly podél toku Lomnice mezi Tchořovicemi, Blatnou, Buzicemi a Mírcí. Nerudní suroviny jsou zastoupeny surovinami stavebními, a to kamenem pro dekorační účely, stavebním a šterkovým kamenem a kamenivem, písky, šterkopísky a cihlářskými surovinami. (Michálek a kol. 1985)

Středočeský pluton je reprezentován hlubinnými vyvřelinami a intruzemi žilných hornin. Většinou převažují granodiority, které jsou na Blatensku zastoupeny čtyřmi typy: biotitický granodiorit – blatenský typ, biotit-amfibolický křemenný diorit, kataklastická biotitická žula – polánecký typ a amfibol-biotitický granodiorit – kozárovický typ. Charakteristickým znakem hornin jílovského pásma je to, že v nich místy převládají znaky vyvřelin, místy hned zas znaky metamorfitů. Zastoupeny jsou zde zbrídlíčnatělé a rekrystalované matabazity, křemenné porfyry a keratofyry proterozoického stáří. Eolitické uloženiny jsou reprezentovány sprašovými hlínami, deluvioeolické uloženiny jsou reprezentovány sporadickými výskyty písčitých hlín, deluviálně soliflukční uloženiny mají z pleistocénních sedimentů největší plošné rozšíření. Nivní uloženiny tvoří písčité hlíny a hliněné písky. (Michálek a kol. 1985)

Geomorfologická charakteristika

ORP Blatná řadíme do geomorfologické provincie Česká vysočina, do subprovincie Česko-moravské. Dále spadá do oblasti Středočeské pahorkatiny a to orograficky k Blatenské a Benešovské pahorkatině, v podrobnějším členění k Březnické a Horažďovické pahorkatině a Nepomucké vrchovině. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Tab. 1: Geomorfologické jednotky na území ORP Blatná

Systém	Subsystém	Provincie	Subprovincie	Oblast	Celek	Podcelek
Hercynský	Hercynské pohoří	Česká vysočina	Českomoravská	Středočeská pahorkatina	Benešovská pahorkatina	Březnická pahorkatina
					Blatenská pahorkatina	Nepomucká vrchovina
						Horažďovická pahorkatina

Zdroj: Hory a nížiny (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Benešovská pahorkatina je celek v sz. části Středočeské pahorkatiny, s plochou 2 418,40 km² a střední výškou 366,2 m. Jedná se o členitou pahorkatinu převážně v povodí Vltavy, Sázavy a Otavy. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Březnická pahorkatina je podcelek v jz. části Benešovské pahorkatiny s plochou 912,35 km² a střední výškou 331,2 m. Členitá pahorkatina v povodí Vltavy a Otavy, převážně na granitoidech středočeského plutonu, proterozoických a staropaleozoických kontaktně metamorfovaných horninách ostrovní zóny. Má silně rozčleněný erozně denudační povrch, tektonicky porušený, se strukturními hřbety a suky. Nejvyšší bod je Stráž 637,6m v Bělčické pahorkatině. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Blatenská pahorkatina je celkem v jz. části Středočeské pahorkatiny s plochou 1078,76 km² a střední výškou 509,2 m. Členitá pahorkatina převážně v povodí Otavy, Lomnice a Úslavy. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Nepomucká vrchovina je podcelek z. části Blatenské pahorkatiny s plochou 446,22 km² a střední výškou 545,8 m. Jedná se o plochou vrchovinu převážně v povodí Úslavy, na JZ Úhlavy, na J a SV Otavy. Pevně se rozkládá na granitoidech středočeského plutonu a moldanubických pararulách, nebulitech s četnými vložkami. Nejvyšší bod je Drkolná s výškou 729,0 m v Plánické vrchovině. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Horažďovická pahorkatina je podcelek ve východní části Blatenské pahorkatiny s plochou 632,53 km² a střední výškou 483,6. Je to členitá pahorkatina v povodí Otavy a Lomnice, převážně na granitoidech středočeského plutonu, moldanubických horninách pestré série s četnými vložkami. Nejvyšší bod je Hřeben s výškou 596,5 m v Kasejovické pahorkatině. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Blatenská kotlina je okrsek ve stř. části Horažďovické pahorkatiny. Strukturně tektonická kotlina v povodí Lomnice má rozlohu 51,75 km². Rozkládá se na granodioritech a křemenných dioritech středočeského plutonu blatenského typu s neogenními štěrky, písky a jíly. Má plochý pahorkatinný povrch s nevýraznými strukturními hřbety a suky. (Demek, Mackovčín a kol. 2006)

Celkový ráz Blatenska je parovinný a v povodí Lomnice dosahuje průměrné výšky 500 – 550 m n. m. V okrajových částech převyšují jednotlivé vrchy a hřbety 550 m n. m. Centrální část blatenské pahorkatiny tvoří Blatenská kotlina při Lomnici a zbytky tercierních sedimentů u Lnář. V kotlině je mnoho rybníků, nejvíce

nahromaděných v okolí Lnář, v pahorkatinách je jich méně. Dohromady tvoří blatensko-lnářskou rybníční oblast. Okolo blatenské kotliny, která tvoří oblouk od Starého Smolivce na jv. přes Lnáře a odtud na východ za Blatnou, jsou seskupeny tři pahorkatiny. Bělčická na severu, sedlická na východě s měkce utvářenými pahorky a menšími rovinami a na jihu zábořská, příznačná tvrdým, drobně zvlněným povrchem na granodioritu. (Michálek a kol. 1985)

Klimatická charakteristika

Klimaticky náleží Blatensko podle Atlasu podnebí ČSR (1958) do oblasti mírně teplé a mírně vlhké. Průměrná roční teplota se pohybuje kolem 7 °C, přičemž teplotních maxim od 29°C do 33°C se dosahuje v měsících červnu až srpnu. Teplotní minima v prosinci až únoru se pohybují do -15°C do -25°C. Průměr letních teplot se pohybuje v měsících červnu až srpnu kolem 15°C, průměr teplot v zimních měsících v prosinci až únoru se pohybuje od -1°C do 3°C. (Michálek a kol. 1985)

Bouřková činnost je největší v červnu a červenci. Za rok proběhne průměrně 30 bouřek. Roční srážky dosahují hodnoty až 600 mm. Srážkově nejbohatší je červenec s 95 mm, nejchudší pak únor s 24 mm srážek. Slunce svítí v roce průměrně 1497 hodin. Měsíční maximum je v červnu 223 hodin, měsíční minimum v lednu 40 hodin. Souvislá sněhová přikrývka leží průměrně 65 dnů v roce, a to převážně v prosinci až únoru. (Michálek a kol. 1985)

Dle Quitta leží nižší části regionu v nejteplejší mírně teplé oblasti MT 11. Podnebí je však poměrně suché – srážky jsou vyšší např. Sedlice 598 mm, pak klesají na poměrně nízké hodnoty (Blatná 562 mm, Lnáře 557 mm, Záboří 536 mm), což jsou jedny z nejnižších hodnot v jihočeské oblasti. Klima regionu je pod vlivem föhnů za Alpami a Šumavou. Klima je tedy značně kontinentální. (Culek a kol. 1996)

Na území Blatenska se nachází klimatologická a fenologická stanice a to v obci Kocelovice.

Hydrologická charakteristika

Územím Blatenska neprotéká žádný velký tok. Významnější toky představují řeka Lomnice, Závišínský potok (levý a zároveň největší přítok Lomnice ve správním obvodu) a Smolivecký potok. Typickými vodními útvary povrchové tekoucí vody jsou drobné potoky a strouhy, které protékají mozaikovitou (lesoplní krajinou). Tyto drobné toky často zásobují rozsáhlou rybníční soustavu vodou či zavlažují půdu. I v důsledku

nepříliš výrazných výškových terénních rozdílů je říční a potoční síť poměrně pomalá s kolísajícími stavy vody. Pro Blatensko je rovněž charakteristická poměrně rozsáhlá rybníční soustava (třetí největší v republice s přibližně 350 rybníky). K jejímu vybudování přispěly vhodné geologické a geomorfologické podmínky. Mělké terénní deprese Blatenské pahorkatiny, kterými protékaly drobné vodní toky, bylo možné přehradit a využít tak povrchové vodní zdroje k akumulaci vod. Mírně zvlněná krajina neumožňovala výstavbu rozsáhlejších rybníků (jako například v nížinatějších oblastech na Třeboňsku), zato jich zde lze identifikovat větší množství ale, zato menší rozlohy. Rybníky respektive vodní nádrže původně nesloužily pro chov ryb, ale jako ochrana (vodní příkop) pro zdejší tvrze a hrádky, byly součástí opevnění. Další typem rybníků jsou návesní rybníky, které sloužili k napájení domácího zvířectva a jako požární nádrže. Jejich význam může být rovněž spojován s urbanistickou hodnotou jednotlivých sídel, neboť utvářejí určitou jedinečnost. ^[3]

Lomnice

Řeka Lomnice pramení v Brdech jako Smolivecký potok. Nejprve směřuje jižním až jihovýchodním směrem, protéká obcemi Mladý Smolivec a Lnáře. Pod obcí Tchořovice se její tok obrací na východ a po zhruba 5 kilometrech tímto směrem protéká Blatnou, kde se v zámeckém parku stéká se Závišínským potokem. Odtud už nese název Lomnice. Dále protéká Miroticemi a Ostrovcem a nakonec ústí do Otavy v Orlické přehradě (posledních asi 5 km řeky je vlastně její součástí). Největší přítoky přijímá Lomnice z levé strany – v Blatné Závišínský potok a poblíž svého ústí má přítok Skalici. Lomnice tvoří významný levostranný přítok řeky Otavy. ^[17]

Labuť

Labuť je největším rybníkem lnářsko-blatenské rybníční oblasti. Nachází se asi 5 km na severovýchod od Blatné, v těsném sousedství s obcí Myštice. U severozápadního břehu se nachází obec Chobot. Vodní plocha má rozlohu 108,5 ha, délku 2600 m a šířku asi 450 m. Leží v nadmořské výšce 450 m. ^[16]

Půdní poměry

Půdní poměry Blatenska jsou poměrně jednoduché. Monotónnost půdního pokryvu je dána povahou a zastoupením půdotvorných substrátů. Území leží v oblasti krystalinika, kde jsou třetihorní a kvartérní sedimenty zastoupeny nepatrně. Je to oblast s málo

kolísající nadmořskou výškou a s vyrovnanými bioklimatickými podmínkami. (Michálek a kol. 1985)

Uváděné půdní jednotky nepředstavují homogenní půdní pokryv, nýbrž společenství půd, jejichž uspořádání odpovídá specifickému uplatnění faktorů i podmínek půdotvorného procesu. Nivní půdy se vyskytují v nivě řeky Lomnice a jejich přítoků. Glejové půdy, jako výrazně hydromorfní půdy, se vyskytují v zamokřených částech říčních a potočních niv, terénních depresí a rybníčních pánví. Hnědé půdy kyselé jsou na Blatensku nejvíce rozšířené půdy a určují ráz celému půdnímu pokryvu v oblasti. Vyskytují se na zvětralinovém plášti krystalinika. Vyznačují se hlubokými nebo středně hlubokými profily se slabým až středním obsahem skeletu a lehkým až středně těžkým zrnitostním složením. Vyskytují se v členitějších polohách na plošinách, mírných i prudších svazích. Oglejené půdy na nezpevněných třetihorních sedimentech se vyskytují na plochém, mírně depresním reliéfu partií na přechodu údolních niv do žulové pahorkatiny. Výchozím materiálem jsou smíšené písčitojílňaté sedimenty třetihorního stáří. Tyto půdy se nejčastěji vyskytují v dolních částech svahů a přilehlých terénních depresích. (Michálek a kol. 1985)

Biogeografická charakteristika

Flóra je zde poměrně chudá, s převahou hercynských druhů, exklávních prvků je málo. Mezi mezními prvky je několik druhů suboceanických. Dominují běžné druhy pahorkatin, např. černýš luční (*Melampyrum pratense*) a sasanka hajní (*Anemonoides nemorosa*). Montánní druhy zasahují podél toků ze severu, např. růže alpská (*Rosa pendolina*) a upolín evropský (*Trolius altissimus*). Pozoruhodný je výskyt druhů boreálních, k nimž náleží ostřice mokřadní (*Carex limosa*), a boreokontinentálních, např. tuřice přiblé (*Vigna diandra*). V minulosti byly hojné i další rašelinné druhy, např. tolije bahenní (*Parnassia palustris*), rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*) a vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*). Z dalších významných mokřadních druhů se dosud vzácně vyskytují pryskyřník veliký (*Ranunculus lingua*), ptačinec bahenní (*Stellaria palustris*) a všivec bahenní (*Pedicularis palustris*). K suboceanickým druhům sušších stanovišť patří např. ovsíček obecný (*Aira caryophyllea*), světlík větvený (*Euphrasia nemorosa*), s. drobnokvětý (*E. micrantha*) a jehlice plazivá (*Ononis repens*), která zde dosahuje východní hranice areálu. V území rovněž prochází kontakt mezi vikarizujícími druhy hořečkem drsným (*Gentianella sapera*), který roste na

severozápadě bioregionu a h. českým (G. Bohemika), který je rozšířen v jeho jihovýchodní části. (Culek a kol. 1995)

Vyskytuje se zde běžná fauna hercynské zkulturnělé krajiny, se západními vlivy (ježek západní, ropucha krátkonohá). Výrazně obohacujícím prvkem jsou rybníky a jejich okolí (ptáci, fauna měkkýšů, vážky atd.) Větší potoky a říčky díky malému spádu a slabě proudící vodě náležejí už do pásma lipanového až parmového. Mezi významné druhy regionu řadíme: ježek západní, husa velká, břehouš černoocasý, vodouš rudonohý, rybák obecný, břehule říční, ořešník kropenatý, ropucha krátkonohá, mlok skvrnitý, vážka podhorní vážka jasnoskvrnná. (Culek a kol. 1995)

Ochrana přírody

V SO ORP Blatná se nevyskytuje národní park, ani chráněná krajinná oblast. Je zde však několik přírodních památek a rezervací, dále pak památné stromy.

PP Pastvina u Zahorčic – vlhká jednosečná louka, pro kterou jsou charakteristická luční společenstva a rozsáhlý soubor vlhkomilných rostlinných druhů na svahu údolní nivy bezejmenného přítoku Smoliveckého potoka. V místě jsou meliorační úpravy spojené s odvodňováním půd zamokřených vodami povrchovými nebo podzemními, které chrání půdu před záplavami a odvádí přebytek povrchových vod, čímž by bylo umožněno její zemědělské nebo jiné kulturní využívání. Riziko může představovat jakákoliv změna vodního režimu zejména odvodňování, což může mít za následek zánik místních vlhkomilných společenstev. Upuštění od pravidelného obhospodařování, rozsáhlé meliorace okolí a celková eutrofizace okolního prostředí měli za následek obsazení západní části přírodní památky dřevinami a částečnou degradaci lučního porostu květnaté louky a šíření agresivních rostlinných druhů. ^[3]

PP Nový rybník u Lnář – předmětem ochrany této přírodní památky je kolonie racka chechtavého na ostrůvku v rybníce. Vzhledem k tomu, že kolonie vymizela z lokality již v minulosti a i přes provedená opatření není pravděpodobné, že bude obnovena, lokalita nesplňuje kritéria pro zachování přírodní památky z důvodu zániku předmětu ochrany. Existuje tedy záměr na zrušení této přírodní památky. ^[3]

PP Smyslov – jedná se o komplex balvanitých pastvin a vlhkých luk, který je reprezentativní ukázkou typické krajiny Blatenska. V minulosti se jednalo o pastvinu, která zůstala bez plošných meliorací, které byly na Blatensku v 80. letech provedeny. Upuštění od obhospodařování způsobilo postupnou degradaci lučních porostů, snížení druhové diverzity a vymizení některých vzácných rostlinných druhů. PP Smyslov je

součástí nadregionálního biocentra Velká Kuš a nezahrnuje lesní pozemky. Problémy této přírodní památky: zarůstání ploch náletovými dřevinami – postupné zarůstání lesem (degradace lučních porostů).^[3]

PP Kadovský viklan – Roztroušené balvany jsou typické pro historicky zemědělsky využívanou krajinu Blatenska. Okolí této přírodní památky nebylo dříve zalesněno, neboť se jednalo o pastvinu.^[3]

PP Blatná – Přírodní památka Blatná byla vyhlášena na podzim 2013.^[3]

PP Závišínský potok – Tato památka je tvořena neregulovaným přirozeně meandrujícím potokem o délce cca 1,2 km protékající kulturní krajinou s mozaikou kosených luk, lučních lad, polí a drobných lesních porostů. Potencionální riziko představují okolní sídla, která se v povodí Závišínského potoka nacházejí a to zejména kvůli možnému znečištění. Dalším zdrojem znečištění pro tuto lokalitu je používání organických hnojiv a chemických postřiků v nejbližším okolí této památky.^[3]

PR Dolejší rybník - jedná se o rezervaci, jejíž nejcennější částí je rašelinná louka, na které se vyskytují zvláště chráněné druhy rostlin a druhů Červeného seznamu. Jedná se o komplex mokřadních olšin a bažinných vrbin s rašelinnou loukou uvnitř, která je unikátní svojí ostřicovorašelinnou vegetací. Problémem je zejména zarůstání nejcennější části rezervace orbincem. Tuto expanzi zřejmě nejvíce umocňuje kolísající hladina vody a periodické přeplavování louky eutrofní vodou z rybníka Dolejší. Ve východní části rezervace se nachází budova a zpevněné plochy využívané rybáři z protějších sádek, nacházejí se zde navážky a rumišťe, celá plocha je neudržovaná a silně ruderální – je navrženo její vypuštění, další možnost představuje zlepšení skladby porostu.^[3]

PR Hořejší rybník - předmětem ochrany této rezervace je silně zarostlý rybník s loukami, podmáčenými olšinami a smíšeným lesem s bohatou květenou.^[3]

PR Kocelovické pastviny - přírodní rezervace se nachází na severním okraji rybníka Velký Kocelovický. Jedná se o bývalé pastviny charakteru mozaiky střídavě mokřých luk a krátkostébelných trávníků, typické pro krajinu Blatenska. V současné době danou lokalitu nejvíce ohrožuje šíření třtiny křovištní a celková idealizace, způsobená splachy ze sousedního pole.^[3]

PR Kovašínské louky - tato rezervace leží na jižní hranici ORP Blatná s ORP Strakonice, mezi obcemi Bratronice, Nahošín a Doubravice. Jedná se o rozlehlý rybník a komplex vlhkých luk a mokřadů kolem něho. Problém je zde obdobný jako u ostatních

přírodních rezervací. Představuje ho ruderalizace území a nálety dřevin. V jižní části, nacházející se však již mimo ORP Blatná se nachází bývalá skládka. [3]

PR Sedlická obora - tato oblast představuje jeden z posledních zbytků dubových bučin, který lze považovat za podobný lesům původním. Zachovalost tohoto území je dána dlouhodobou součástí v rámci obory k chovu zvěře. Část rezervace je tvořena loukami, rybníky a několika menšími stavbami. Problémy jsou tvořeny zejména lesním hospodářstvím – chov zvěře a jejím vlivem na novou výstavbu a také extenzivním hospodařením na místních rybnících. [3]

PR Újezdec - tato rezervace také nazývána Újezdec – Planinský rybník a Kozor. Místní krajina je tvořena mozaikou vlhkých luk, drobných lesíků, křovin a částí kulturního smrkového porostu. Okolí rybníků tvoří mozaikovitá kulturní krajina s mnoha rybníky různých velikostí, menšími lesními celky a četnými lesíky a mezemi. Potenciálním problémem je změna druhu a způsobu využití pozemků, čímž by mohlo dojít ke snížení diverzity prostředí (nežádoucí je zalesňování lučních lad při západním a severozápadním okraji Planinského rybníka). [3]

PR Velká Kuš - předmětem ochrany v této přírodní rezervaci je komplex balvanitých pastvin a přilehlých mokřadních luk, reprezentující typickou krajinu Blatenska. Písečné dno stejnojmenného rybníka v těsné blízkosti rezervace je pokryto pískem a velkými zaoblenými žulovými balvany, jež často vyčnívají na hladinu. Ohrožení představuje antropogenní činnost spojená s rekreací, neboť se jedná o oblíbené místo odpočinku. [3]

Natura 2000

Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast. [4]

EVL Závěšinský potok

EVL Kocelovické pastviny

EVL Dolejší rybník

EVL Újezdec

EVL Pastvina u Zahorčic

EVL Blatná

4.3 Socioekonomická charakteristika

V této části se autorka věnuje demografickým údajům ORP Blatná. Jsou zde rozepsaná data o obyvatelstvu, hospodářství, dopravě, službách a cestovním ruchu. Součástí jsou i tabulky a grafy pro lepší názornost.

Obyvatelstvo

Počet obyvatel na území ORP Blatná je 13 790 (k 31. 12. 2014), což je druhý nejnižší počet v kraji. Největší počet obyvatel má obec Blatná s počtem 6 746, což tvoří téměř polovinu celkového počtu obyvatel Blatenska. Hustota zalidnění na území SO ORP Blatná je 49,5 ob. / km². Přírozený přírůstek činí -45, což je způsobeno vyšším počtem zemřelých než živě narozených. ^[5]

Tab. 2: Počet obyvatel ORP Blatná vzhledem k městu Blatné a k Jihočeskému kraji

	Obyvatelstvo celkem		
	ORP Blatná	Blatná	Jihočeský kraj
Počet obyvatel	13 790	6 746	637 300
0-14	1 949	9 36	96 784
15-64	9 110	4 569	425 694
65 a více let	2 731	1 241	114 731
Průměrný věk	42,1	42,0	41,9

Zdroj: www.czso.cz

Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel ORP Blatná vzhledem k městu Blatná a k Jihočeskému kraji

	Obyvatelstvo celkem					
	1961	1970	1980	1991	2001	2015
ORP Blatná	15 365	14 536	14 664	14 433	13 688	13 790
Blatná	4 722	5 265	6 208	6 944	6 644	6 731
Jihočeský kraj	573 713	577 543	613171	622 889	625 267	637 300

Zdroj: www.czso.cz

Nejvyššího počtu obyvatel na území ORP Blatná bylo dosaženo v roce 1880 a to 17470. Od tohoto roku dochází k úbytku obyvatelstva. K největšímu úbytku dochází mezi lety 1930 – 1950, způsobené 2. světovou válkou a odsunem německého obyvatelstva. Mírný nárůst přichází při sčítání v roce 1961, díky vyšší natalitě. Kromě sčítání v roce 1980 dochází k postupnému úbytku obyvatelstva. Jedinou výjimkou je město Blatná z důvodu rostoucí urbanizace. Od roku 2001 je počet obyvatel na území ORP Blatná relativně stabilní, stále však dochází k postupnému úbytku obyvatelstva. To je však způsobeno především přirozeným úbytkem. ^[15]

Sídelní struktura

ORP Blatná má rozlohu 279 km² s hustotou zalidnění 49,5 ob./km². Na řešeném území se nachází 26 obcí, z nichž pouze dvě mají status města. Jedná se o město Blatná a Sedlice. Z celkového počtu 13 790 obyvatel ORP Blatná žije v městech rovných 8 000 obyvatel, což tvoří 58 % z celkového počtu obyvatelstva. Blatná (6731 obyv.) je počtem obyvatel největší obcí v regionu, dále Sedlice (1269 obyv.), Lnáře (719 obyv.). Nejmenší obcí ORP Blatná je obec Chobot (51 obyv.). ^[16]

Hospodářství

Blatensko je svým charakterem zemědělskou a rybníkářskou oblastí. Zemědělství a rybníkářství má zásadní význam v hospodářské základně Blatenska. V řešeném území je vysoký počet podnikatelských subjektů. Převažují tyto oblasti podnikání: zemědělství, lesnictví, rybolov, obchod, průmysl, stavebnictví, doprava, školství, zdravotnictví, veřejné sociální služby. Díky poměrně široké hospodářské základně v Blatné a v Sedlici je na území dostatečný počet pracovních příležitostí v místě nebo v blízkém okolí. Přesto většina občanů za prací vyjíždí. ^[19]

Zemědělství

Území Blatenska tvoří především zemědělská oblast se značným zastoupením lesnictví a rybářství. Zemědělsky využívaná plocha zaujímá 16840 ha. Poměr zemědělské plochy převyšuje celorepublikovou hodnotu o 8 %. Místní zemědělství se věnuje především rostlinné výrobě, konkrétně pěstování olejnin, obilovin a brambor. Výrazně se zde zvyšuje pěstování řepky olejky pro výrobu alternativních paliv. Část věnující se živočišné výrobě je zastoupena chovem skotu a prasat. Významné zemědělské firmy

jsou např. Agro Blatná a.s., Agro Sedlice a.s., Zemědělské družstvo Bělčice, Lnáře a Záboří. ^[20] Zajímavostí místního zemědělství je pěstování růží. Tuto tradici zavedl J. Böhm. Dodnes se můžeme s růžařstvím setkat.

Kromě klasického zemědělství má na Blatensku významné zastoupení lesnictví a rybníkářství. Lesy zaujímají pouze 23% plochy. Jejich význam je však především k rekreaci a k tvorbě krajinného rázu. Převažují zde lesy smrkové v důsledku pozmeněné druhové skladby oproti skladbě přirozené. (www.czso.cz)

Chov ryb na Blatensku má dlouhou tradici. Rybníky společnosti byly založeny již ve středověku a jsou, kromě rybochovného poslání, významným krajinným prvkem a dokladem historie kraje. Některé ze současných rybníků vznikly v dříve bažinaté krajině vhodné pro stavbu rybníků velmi brzy. Během doby rybníky na Blatensku stále přibývaly, k jejich rušení došlo až v 19. století. Se změnou chovatelských postupů na přelomu 19. a 20. století se znovu zvýšila rentabilita, některé rybníky byly obnoveny a rybníkářství zůstalo na Blatensku významnou součástí zemědělské výroby. Tento region dnes patří k významným jihočeským rybníkářským oblastem, kde je chov ryb dokonale propracován a tvoří součást ekonomického zázemí. ^[21]

Průmysl

Průmysl na Blatensku má relativně krátkou historii a není zde ani výrazná surovinová základna. Proto se průmysl na Blatensku zaměřuje na elektrotechnickou, strojírenskou a textilní výrobu. Dříve jen navazovalo na prvotní výrobu (těžba kamene, lesnictví, zemědělství). Nejvýznamnějším průmyslovým výrobcem je DURA Automotive CZ, s.r.o., která je spolu s Tesla Blatná, Vishay Electronic a Leifheit největším zaměstnavatelem místního obyvatelstva. Jejím hlavním artiklem je strojírenství a výroba karosářských dílů pro automobilový průmysl. ^[22]

Významnou část průmyslu na Blatensku tvoří těžba kamene, granodioritu a jeho následné zpracování. Na území Blatenska je několik fungujících kamenolomů a několik vytěžených lomů, které už svou těžbu ukončily. Za zmínku stojí především lom Muzika u Řečice a lom blízko Vahlovic, oba stále těží granodiorit blatenského typu. (Michálek a kol. 1985)

Doprava

Dopravní síť je na Blatensku zastoupena různými druhy. Blatenskem prochází síť silniční, železniční jen na lokální úrovni.

Území ORP Blatná neprotíná žádná dálnice ani rychlostní komunikace. Nejvyšším stupněm vyskytující se na území Blatenska jsou silnice I. a II. třídy. Silnice I. třídy prochází územím pouze jedna:

I/20 (Plzeň – hr. kraje) – Lnáře – Tchořovice – Blatná – Hněvkov – Němčice – Sedlice – (Písek)

Silnic II. třídy se na území ORP Blatná nachází 6:

II/173(II/174) – Bezdědovice – Blatná – Sedlice – (Radomyšl)

II/174 (Březnice) – Bělčice – Kocelovice – Lnáře – Kadov – (Velký Bor)

II/175 (Mirovice) – Myštice – Blatná

II/177 (I/19 – Mladý Smolivec) – Lnáře (II/174)

II/121 Buzice – Blatná

Tyto silnice jsou doplněny silnicemi III. třídy. Co se týče zatížení sítě, nejvyšší intenzitu dopravy zaznamenává silnice I. třídy – I/20. Je zde relativně vysoký počet tranzitní dopravy, zejména nákladní. Intenzita dopravy na silnicích II. a III. třídy je značně nižší, ale i přesto zde dochází ke zhoršeným dopravním situacím, a to zejména na křižovatkách s vyšší silniční sítí.

Dostupnost ORP Blatná je dostačující v obecném měřítku. Existují zde obce jako např. Lnáře, Kocelovice, Myštice, Sedlice, které mají dostupnost vyšší, dostačující. Naopak obce Bratronice, Březí, Lažany mají dostupnost nedostačující. ^[6]

Na území ORP Blatná prochází i doprava železniční, pouze však na regionální úrovni – č. 191 (Nepomuk – Blatná) a č. 203 (Březnice – Strakonice). Ty napojují území na celostátní trať č. 190 České Budějovice – Plzeň. ^[6]

Na území ORP Blatná se nachází i bývalé vojenské letiště v Tchořovicích. Dnes však již nemá žádný větší význam.

Služby

Služby se na území Blatenska postupně rozvíjejí a jsou směřovány především do Blatné. Okolní obce nemají dostatečný počet obyvatel na vznik a udržení činnosti drobných podnikatelů v sektoru služeb.

Na území SO ORP Blatná je k dispozici školství základní, mateřské a středoškolské. Základních škol je na sledovaném území 7. Fungují v obcích Blatná, Sedlice, Záboří, Bělčice a Lnáře. Velikosti obcí odpovídá i velikost škol. Mateřských škol se zde nachází 6, střední odborná škola je zde jedna, střední odborné učiliště také

pouze jedno. Základní umělecká škola v Blatné se dětem věnuje na úrovni hudební, výtvarné, ale i pohybové. ^[7]

Zdravotnictví je v Blatné zajišťováno zejména na Poliklinice Blatná, kde je možné využít i pohotovostní služby, léčebné ústavy jsou na území ORP Blatná 3. Dále jsou zde i soukromé lékařské praxe různých zaměření. Ve větších obcích Blatenska je také přítomnost lékařů v soukromých praxích. Lékařských ordinací pro dospělé je na Blatensku 9, pro děti a dorost 8. Svě ordinace zde mají i stomatologové. ^[7]

V rámci kultury jsou obyvatelům k dispozici kina v Blatné a v Sedlici, muzea v Blatné, Lnářích, Bělčicích, v Sedlici atd. Knihovna se nachází téměř v každé obci. Ke sportovnímu vyžití mají obyvatelé Blatenska možnost využít zimního i letního stadionu v Blatné, fotbalová hřiště se také nacházejí ve všech větších obcích. ^[7]

V roce 2013 bylo v prostorách bývalého STEKA zbudováno venkovní koupaliště, společně s možností občerstvení. Blatná je vybavena i Fitness, kde je k dispozici posilovna, sportovní hala i spinning kola. Konkuruje tím zavedenému klubu Sokol, který se věnuje především zájmovým sportům, jako je volejbal, judo, mažoretky, atd.

ORP Blatná disponuje i dvěma domy s pečovatelskou službou a jedním domovem důchodců. ^[7] Bankovní služby lze využít pouze v Blatné.

Ve většině obcí Blatenského regionu jsou k dispozici obchody s potravinami, v některých obcích je však absence jakéhokoliv krámků, je tedy potřeba využít osobní nebo veřejné dopravy. Ve větších obcích jsou pošty.

Na území Blatenska, především v Blatné, je velké množství restauračních zařízení, včetně barů a hospod.

Cestovní ruch

Mikroregion Blatensko není i přes svou vysokou přírodní i kulturní atraktivitu stále častým cílem turistů a rekreatantů. Nevýhodou pro Blatensko je blízkost dalších jihočeských destinací, které přitahují více návštěvníků. Jedná se především o Český Krumlov a Hlubokou v rámci kulturních a historických památek, dále pak o Šumavu či rybníční soustavu na Třeboňsku jakožto památku přírodní. I přes tento hendikep má Blatensko co nabídnout.

Přírodní památky

Na území Blatenska se nachází 7 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. Další možností jsou Evropsky významné lokality Natura 2000, které tvoří 6 chráněných území. (viz. Kapitola Ochrana přírody).

Kulturní a historické památky

Na sledovaném území se nachází velké množství kulturních a historických památek. Jedná se především o sakrální památky, měšťanské domy, vesnické usedlosti, zámky či tvrze. Autorka vybírá jen několik významných památek.

Vodní zámek Blatná

První písemná zmínka o hradu Blatná je z roku 1235, z té doby se dochovala část románské kaple. V patnáctém století příchodem rodu Lvů z Rožmitálu byla postavena většina budov, ze kterých vyniká zejména obranná věž s nástěnnými malbami z roku 1780 a pozdní gotický palác postavený Benediktem Rejtem. Z této doby pochází i nástěnné malby v Rytířském sále. Původní obora byla upravena na anglický park, pod staletými stromy jsou dosud uchovány sejpy - zbytky po pradávnmém rýžování zlata. ^[8]

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Blatné

Kostel obsahuje řadu hodnotných historických stavebních konstrukcí z období ranného až vrcholného středověku – sakristie (13. st.), obvodové zdivo lodi (poč. 15. st.), presbytář, předsíň a klenba dvoulodí (konec 15. st. – 1515). K významným pozdně gotickým památkám patří také hřbitovní kaple sv. Michala (svěcena 1515). Nedílnou součástí celého areálu jsou barokní ambity a novogoticky upravená zvonice sloužící původně jako vstup na bývalý hřbitov. Kostel tvoří významný urbanistický prvek, který zásadně spoluvytváří charakter zástavby v historickém jádru města. Kvalita kamenické práce a celý architektonický projekt řadí kostel Nanebevzetí Panny Marie k vrcholným projevům pozdně gotického stavitelství nejen v jižních Čechách, ale v celé širší oblasti Podunají. Kostel je významným příkladem podoby intaktně dochované církevní stavby z vrcholného a pozdního středověku a zároveň je důležitým dokladem farní správy a projevu křesťanské víry v regionu. ^[9]

Hrobka rodiny Linckerů v Kadově

Pseudogotická kaple z roku 1857, postavená v půdorysu kříže se vchodem z východní strany a věžičkou osmibokou, je ukončena štíhlým jehlancem. Jedná se o jednodílnou stavbu, loď je plochostropá, presbyterium rovněž. V průčelí je hladce omítaná, prolomená novogotickými portály a lomenými okny. ^[10]

Zámek Lnáře

Stavba zámku Lnáře byla zahájena v roce 1666 vedle původní renesanční tvrze. Dokončena byla roku 1685 podle plánu italského stavitele Giovanniho Batisty Maderny, který projektoval i blízký augustiánský klášter. V r. 1727 nechal nový majitel panství hrabě Leopold Josef Künigl zámek opravit a částečně přestavět; jeho úpravy se dotkly i zámeckého parku. Vnější podoba zámku se od roku 1727 nezměnila, pouze interiéry během let měnily svoji podobu. Na výzdobě se podíleli např. I. F. Platzer (mytologické sochy v parku, kašna se sochou Poseidona), P. Brandl a F. Bílek. V roce 1972 zahájila generální prokuratura jeho rekonstrukci a od roku 1980 v ní pokračovala česká vláda. Od roku 1985 sloužil zámek jako reprezentační a rekreační středisko Úřadu vlády. Luxusní historická apartmá byla v době totality rezervována pro nejvyšší komunistické představitele. V roce 1992 byl zámek spolu s hospodářstvím vrácen původním majitelům.^[11]

Kostel Sv. Jana Křtitele v Paštikách

Kostel sv. Jana Křtitele je architektonicky zajímavou barokní stavbou s cennými interiéry, s dochovanými historickými konstrukcemi a hodnotnými architektonickými detaily a stavebními prvky od významného architekta K. I. Diezenhofera. Hodnotné jsou barokní klenby v lodi a presbytáři s nástropní výmalbou, dále truhlářské výrobky včetně kování a řemeslné prvky. Významný areál kostela je architektonicky doplněn pětibokou umrlčí kaplí - hrobkou, která byla postavena rovněž podle Diezenhoferova plánu v letech 1750-1752.^[12]

Kostel sv. Jakuba Většího v Sedlici

Sedlický kostel sv. Jakuba Většího je významnou barokní stavbou z pol. 18. století, který tvoří cenný architektonický a urbanistický prvek v obci a v MPZ Sedlice. Kostel je architektonicky zajímavou stavbou s cennými interiéry, s dochovanými historickými konstrukcemi (převážně klenby a barokní krov se dvěma úrovněmi hambalků, s ležatou stolicí a středovým sloupkem) a hodnotnými architektonickými detaily a stavebními prvky (okna a dveře). Památkově hodnotný je zejména interiér kostela, kde se dochovala výmalba stěn a kleneb, kterou provedl roku 1902 Čeněk Gottlieb v tzv. beuronském stylu. Kostel je architektonicky doplněn o drobné stavby na hřbitově. Jde o budovu márnice z roku 1707 a o hřbitovní kapli P. M. Lurdské, která byla postavena ve stejné době a ve stejném slohu jako kostel, včetně interiéru s tzv. buronskou výmalbou.^[13]

Významné osobnosti

Jaroslav Lev z Rožmitálu, jeden z nejslavnějších držitelů Blatné, patřil mezi nejmocnější feudální magnáty na straně husitského českého krále Jiříka z Poděbrad. Jeho sestra Johanka z Rožmitálu se stala českou královnou. Když papež popřel platnost Basilejských kompaktát, která Čechům zajišťovala existenci jejich vlastní kališnické církve, nezávislé na církvi římskokatolické, vykonal Jaroslav Lev z Rožmitálu a na Blatné diplomatickou rytířskou cestu po předních evropských panovnických dvorech. Družina měla svým vystupováním a leskem vyvrátit přežívající mýtus o Čechách jako o divokých kacířských barbarech a navázat síť diplomatických vztahů, která by králi Jiříkovi pomohla lépe vzdorovat papežskému nátlaku. (Šimek 2004)

Jan Evangelista Purkyně, významný český filosof a vědec, působil na blatenském zámku v letech 1810 – 1813 jako preceptor (tj. domácí učitel a vychovatel). Do služeb barona Františka Hildprandta z Ottenhausen, pokrokového statkáře a podnikatele, vstoupil Purkyně na doporučení svého bývalého učitele Emanuela Pohla. (Šimek 2004)

Starobylý blatenský rod Böhmu se ve městě usadil přesně před dvěma staletími. R. 1793 sem přišel první z rodu, varhaník Jan Böhm. Jeho bližší i vzdálenější potomci se opakovaně uplatňovali jak na poli umění, tak i jako zahradníci. Známy byl ve své době Jindřich Hanuš Böhm (1836 - 1916), v civilním povolání pracovník pražské České spořitelny, jinak autor mnoha humoristických textů pro legendu české komiky Jindřicha Mošnu (hrál svého času i v Blatné) a překladatel několika desítek operních libret. Počínaje pražským zahradníkem Karlem (1869 - 1946) sílí v rodu zahradnické tradice. Jeden z Karlových vnuků Jan Böhm (1888 - 1959) přišel po první světové válce zpátky do Blatné a pustil se do šlechtění divoce rostoucích šípků. Během krátkého času vybudoval na okraji města růžové sady, utěšeně rostoucí. Ve dvacátých letech měly 15 ha, v r. 1931 dokonce 32 hektarů, a patřily k nejrozsáhlejším růžovým plantážím v Evropě. Právě Jan Böhm založil slávu Blatné jako města růží. Jeho zásluhou se konalo v Blatné několik celostátních výstav růží, jeho výpěstky obdržely desítky cen a proslavily Blatnou i daleko za hranicemi. ^[1]

Slavný operní pěvec Karel Strakatý (1804 - 1868) patří k nejvýznamnějším blatenským rodákům. Narodil se 2. července 1804 v čp. 87, kde je zasazena pamětní deska. Byl synem hrnčíře. Strakatý vyrostl ve vynikajícího basistu, mohutného hlasového fondu, a přitom měkkého, temného zabarvení. Od r. 1827 po třicet roků

působil ve Stavovském divadle, kde vytvořil řadu stěžejních rolí. Byl předsedou Jednoty umělců hudebních (1858 - 1868). A byl také prvním pěvcem naší národní hymny. Roli slepého houslisty a zpěváka Mareše ve zpěvohře *Fidlovačka* napsali J. K. Tyl a František Škroup speciálně pro Strakatého, který jinak ve hře vůbec nevystupoval. *Fidlovačka* měla ve Stavovském divadle premiéru 21. prosince 1834, a protože to nebylo dílo příliš vydařené, reprízovala se pak už jen jednou. Píseň *Kde domov můj, teskná a půvabně melodická*, jediná přežila, mj. i zásluhou procítěného podání Karla Strakatého. ^[1]

Jan Pravoslav Koubek (1805 - 1854) byl blatenský rodák. Narodil se 5. června v domě čp. 12 na dnešní Koubkově třídě, kde má pamětní desku. J. P. Koubek byl velký český obrozenec, vlastenec, profesor českého jazyka a literatury na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě v Klementinu, básník (*Krotké znělky*) a překladatel, muž velmi mírný, dobrotivý a vzdělaný, svými žáky doslova milovaný. ^[1]

Jan Pavel Hille (1861 – 1943) významný regionální historik, topograf, archivář, kronikář, fotograf amatér a člen řady spolků. Hille se narodil v Písku, kde vystudoval reálné gymnázium. Po jeho ukončení absolvoval kněžský seminář v Českých Budějovicích. V roce 1884 byl vysvěcen na kněze a nastoupil na místo kaplana v jihočeském Kadově, kde byl později ustanoven farářem. V roce 1911 byl povolán na uvolněné děkanské místo v Kasejovicích a o třináct let později přesídlil na děkanství do Blatné. Hilleův kněžský život byl vyplněn historicko-badatelskou, kulturní a spolkovou činností. Jan Pavel Hille ve všech svých působištích shromažďoval archivní materiály, psal pamětní knihy a přispíval rodopisnými a místopisnými příspěvky do odborných časopisů a publikací. ^[1]

Ladislav Stehlík (26. června 1908, Bělčice – 11. září 1987 Praha) byl český básník, spisovatel a malíř. Bělčickou školu navštěvoval v letech 1924–1928. Vystudoval učitelský ústav v Příbrami. Napsal řadu básnických sbírek a za jeho největší dílo lze považovat trilogii *Země zamyšlená*. Dílo je lyrickým průvodcem po jihozápadních Čechách, psané s hloubkou a znalostí dosud nevídanou. Autor při svých cestách po kraji sesbíral pověsti, historická fakta, marginálie, zaznamenal osudy místních lidí či zastavení významných návštěvníků – malířů, sochařů, spisovatelů, herců, hudebních skladatelů a dalších. To doplnil mistrným popisem přírody. Práce byla metodologicky inspirována Pausaniovou *Cestou po Řecku*. Kniha je vyzdobena ilustracemi autora. Dosud vyšla ve čtyřech vydáních. Ladislav Stehlík byl také malíř. Častým tématem jeho obrazů byla opět jihočeská krajina. ^[14]

5. VÝSLEDKY VÝZKUMU VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU NA ZŠ A SŠ BLATENSKA

5.1 Charakteristika škol na Blatensku

ZŠ a MŠ Záboří

Základní škola v Záboří je typická malá škola, která bojuje nejen o každého žáka, ale i za udržení. Z toho důvodu jsou zde pouze tři žáci, a proto výzkum není příliš objektivní. Pan ředitel mi také sdělil, že žáci nejsou ze Záboří, ale dojíždí sem z Blatné, z důvodu větší možnosti věnování se jednotlivým žákům a jejich požadavkům na výuku.

Vyučující zeměpisu je sám pan ředitel, s aprobací CH – Bi – Zzv – OŽP a je přistěhovalý. Jako na většině škol z Blatenska se daná problematika vyučuje až v devátém ročníku s časovou dotací 5 hodin. Učivo je zaměřeno na geografický popis s důrazem na OŽP, na aktuální stav hospodářství, obyvatelstvo a osobnosti regionu a zakončují místními zvláštnostmi např. památky, příroda. Většinu učiva podává žákům učitel frontální výukou formou prezentace a dále s žáky pracuje na samostatných pracích. Tvoří referáty, pročítají regionální tisk, využívají internet.

Za klad lze považovat fakt, že ve výuce využívají mezioborových vazeb Z-Př a to v oblasti geologie, pedologie, ochrany území. Dále je pozitivní, že s žáky vytvářejí projekt s názvem Pozvánka do místa bydliště – tvorba materiálu pro fiktivní cestovní kancelář. Naopak zde neorganizují žádné exkurze.

ZŠ a MŠ Bělčice

Základní škola v Bělčicích je opět menší škola umístěná na náměstí obce, kterou ale navštěvuje již větší počet žáků nejen z Bělčic, ale i okolních vesnic. Učitel, který se výuce místního regionu věnuje, má aprobaci Z-Rj a je zde narozen. Učivo na této škole probírají v 8. ročníku na závěr školního roku. Časovou dotaci, kterou místnímu regionu věnují, je 6 – 8 hodin, ve které se věnují tématům naše obec a její okolí, geografická poloha, přírodní poměry, historické památky, obyvatelstvo a hospodářství. K výuce učitel využívá rozhovor, skupinovou práci, exkursi a práci v terénu. Mezioborové vazby zde nevyužívají, což je škoda. Naopak vytváří s žáky projekt – anketu v obci. Učitel pro žáky připravuje exkursi do místního ZD a do sklárny, kterou občas navštěvují i jiné

školy. Pro výuku zde používají učebnici Fraus – Život v našem regionu, dále internet, mapy a turistické průvodce.

V této škole dali dotazník k vyplnění žákům osmé i deváté třídy. V 8. ročníku je sedm dětí, v 9. je dětí osm. Výhodou takto malé kapacity tříd je individuální přístup a větší možnosti ve výuce.

ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Sedlice

Na základní škole v Sedlici jsem se setkala s velice přívětivým přístupem, byli zde ochotni mi jakkoliv vyjít vstříc. Učitel s aprobací CH – Zzv – Tv, který je přistěhovalý se zabývá místním regionem v 9. ročníku a to 3 hodiny. Za tyto tři hodiny stihne probrat moje bydliště (poloha, historie, okolní krajina, obyvatelé, životní podmínky, služby, klady a negativa života zde), mikroregion Blatensko, Strakonicko, okrajově Písecko.

Při výuce učitel využívá samostatného shromažďování informací podle dané osnovy a následné interpretace před spolužáky a společného vyhledávání údajů a informací pomocí internetu. K tomu využívají počítačovou učebnu.

Ani na této škole nevyužívají mezioborové vazby a dokonce zde nevytváří ani projekty na dané téma. Organizují zde s žáky exkurse po žulových lomech Blatenska a blatenských rybnících, kterými je Blatensko proslulé.

ZŠ T. G. Masaryka Blatná

Základní škola Masaryka je jedna ze dvou blatenských škol, které svou kapacitou patří k větším v regionu. Na této škole se k mému dotazníku nevyjadřovali s velkým nadšením, dokonce zpochybňovali smysl diplomové práce. I přes to nakonec dotazníky vyplnili s poměrně vyšší úspěšností.

Rodilý učitel s aprobací Rj – Z se místnímu regionu věnuje v 2. pololetí 9. ročníku. Problematika zaujímá 4 hodiny s náplní práce s internetem, kde vyhledávají teorii, vycházka po Blatné, při které plní praktické úkoly, podnikají exkursi do blatenských firem. Samozřejmě se věnují přírodním podmínkám, infrastruktuře, průmyslu a turistickým zajímavostem.

Výuka probíhá frontální výukou, prací ve skupinách, prací s internetem a třídními projekty. Jako mezioborovou vazbu využívají exkurzí na téma Svět práce.

Jako třídní projekty jsou zvolená témata Turistické zajímavosti Blatenska a Služby v Blatné. K tomu využívají i exkurse do místních firem a škol. Jako jediný problém ve výuce místního regionu učitel považuje neznalost okolí žáků.

ZŠ J. A. Komenského Blatná

Základní škola Komenského je školou, kterou navštěvovala autorka. Učitel má aprobaci Rj – Z a je narozen v regionu Blatenska. Místním regionem se zde zabývají v 9. ročníku s časovou dotací 2 – 3 hodiny. Náplní učiva je administrativní začlenění, fyzicko-geografická charakteristika, socioekonomická charakteristika a význam regionu v rámci ČR. K přenosu informací využívají frontální metodu, samostatnou práci žáků s využitím internetu, informačních materiálů a referátů. Dále používají mapu místního regionu a pracovní listy.

Ve škole nevyužívají žádné mezioborové vazby, ani nevytváří žádné projekty. Organizují ale s žáky exkurze a to do zámeckého parku, po rybnících v okolí, apod.

Za největší problém považují zastaralé informace.

5.2 Výsledky pracovních listů

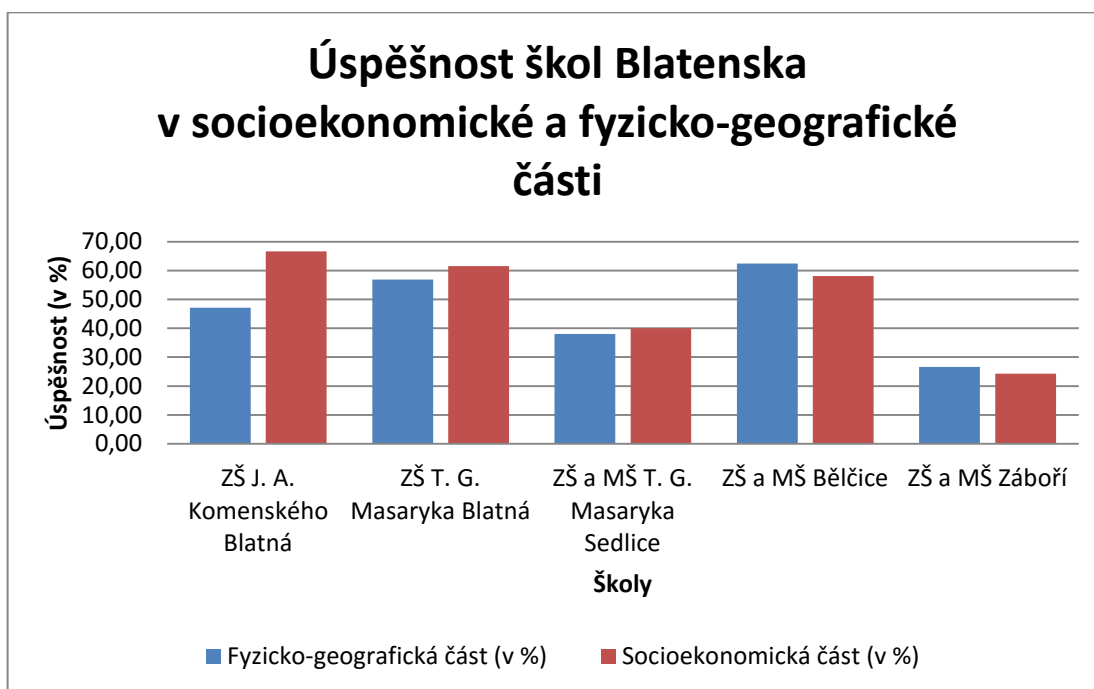
V této části se autorka zabývá vyhodnocením pracovních listů, které žáci základních škol a školy střední vyplnili. Zpracovává a porovnává úspěšnost mezi jednotlivými školami a vytváří celkovou úspěšnost všech škol Blatenska. Výsledky výzkumu zaznamenává do tabulek a z nich následně vytváří grafy pro lepší vizuální představu úspěšnosti. Na závěr slovně hodnotí úspěšnost/neúspěšnost jednotlivých škol i jednotlivých otázek.

Tabulka 4: Úspěšnost žáků ZŠ Blatenska v testování znalostí o místním regionu

Škola	Fyzicko-geografická část (v %)	Socioekonomická část (v %)	Celková úspěšnost (v %)
ZŠ J. A. Komenského Blatná	47,18	66,67	59,17
ZŠ T. G. Masaryka Blatná	56,92	61,54	59,76
ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Sedlice	38,00	40,00	39,23
ZŠ a MŠ Bělčice	62,50	58,07	59,78
ZŠ a MŠ Záboří	26,67	24,31	25,21
Školy Blatenska	49,77	59,74	55,90

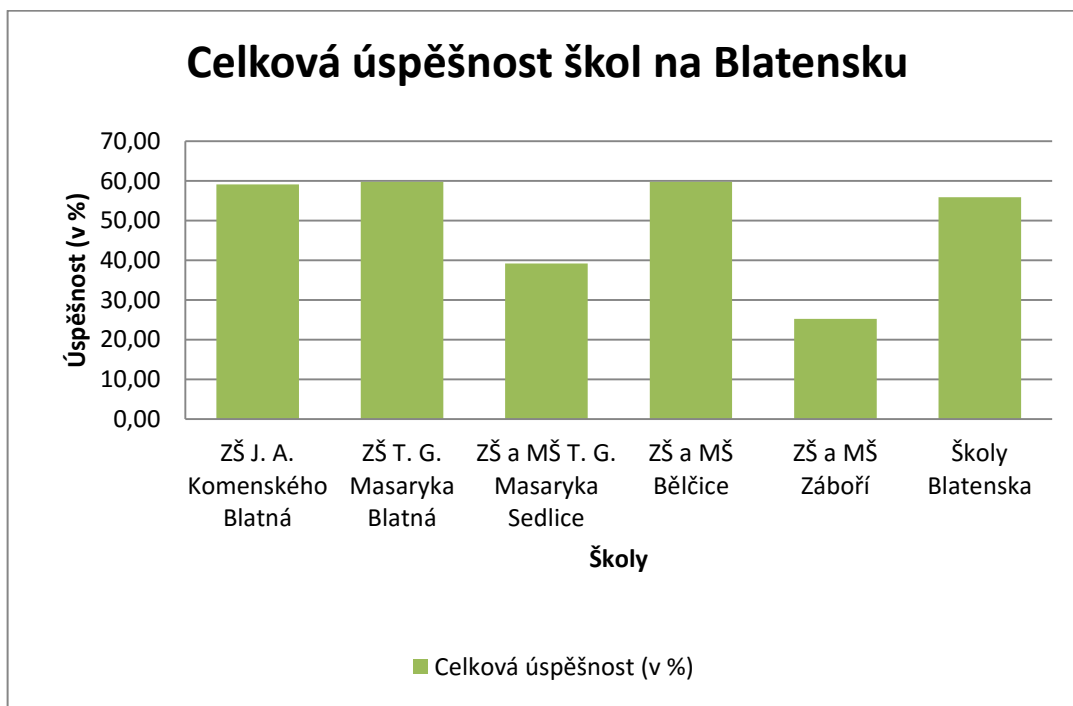
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 1: Úspěšnost v socioekonomické a fyzicko-geografické části

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 2: Celková úspěšnost škol na Blatensku

Zdroj: vlastní výzkum

ZŠ J. A. Komenského Blatná se umístila v celkové úspěšnosti pracovního listu na třetím místě a to s 59,17 %. Úspěšnost v části fyzicko-geografické byla 47,18 % a v

části socioekonomické tvořila 66,67 %. Dotazník byl rozdán ve dvou devátých třídách bez speciálního zaměření. Relativně větší celkovou úspěšnost lze přisuzovat dobrému všeobecnému přehledu, jelikož dané téma nebylo v hodinách zeměpisu doposud cíleně probráno, či že většina žáků pochází z Blatné a některé odpovědi mohli vydedukovat z běžného života.

ZŠ T. G. Masaryka Blatná skončila těsně na 2. místě s 59,76 %. V části fyzicko-geografické části byla úspěšnost 56,92%, v části socioekonomické 61,54%. I na této škole byli žáci úspěšnější v části socioekonomické. Znovu lze předpokládat, že vyšší úspěšnosti dosáhli zejména z toho důvodu, že se s touto problematikou mohou setkat i v běžném životě nebo jiných předmětech. Pracovní list vyplnili žáci jedné deváté třídy, kteří také místní region doposud neprobírali, začali již ale s výukou České republiky, kde se zabývali fyzickou geografii a to i místní. Tomu bych přikládala i vyšší úspěšnost spolu s tím, že se opět jedná o školu v Blatné a některým otázkám z dotazníku mohou být běžně vystaveni.

ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Sedlice se svou celkovou úspěšností v pracovním listu umístila na 4. místě. Ve fyzicko-geografické části dosáhla 38,00 % a v části socioekonomické dosáhla 40,00 %. Pracovní list vyplnili žáci deváté třídy, bohužel ani v této třídě místní region prozatím neprobírali. Díky tomu zřejmě došlo k tomu, že úspěšnost byla nižší. I v některých otázkách ze socioekonomické části byla úspěšnost nižší, snad z důvodu, že se jedná o školu mimo Blatnou. I přesto je vidět, že u žáků budují poměrně dobrý všeobecný přehled a vytváří u nich schopnost improvizace a přemýšlení nad možnou odpovědí.

ZŠ a MŠ Bělčice získala v celkové úspěšnosti 1. místo s 59,78 %. V části fyzicko-geografické žáci získali 62,50 %, což byl nejlepší výsledek ze všech škol, způsobený i tím, že část testovaných žáků měla již téma místního regionu probrané. V části socioekonomické dosáhli 58,07 %. Pracovní list vyplňovali žáci osmé a deváté třídy. Tuto školu navštěvuje méně žáků a i tím může být výsledek ovlivněn. To i pozitivně, protože zde má učitel možnost se jednotlivým žákům více věnovat. V testu se projevilo, že se jedná o menší školu mimo Blatnou a to, že se zde zaměřují více na svou obec a okolí.

ZŠ a MŠ Záboří se umístilo na posledním 5. místě s pouhými 25,21 %. Ve fyzicko-geografické části získali 26,67 %, v části socioekonomické dosáhli 24,31 %. Na této škole vyplňovali pracovní list pouze 3 žáci deváté třídy. Jedná se o školu, která je navštěvována velmi malým počtem žáků a i tito tři žáci pocházejí z Blatné a do školy v Záboří pouze dojíždějí. Tuto školu navštěvují z prospěchových nebo jiných specifických důvodů. Učitelé zde mají pro žáky více prostoru a mohou jim věnovat více pozornosti. Podle slov ředitele školy dotazník vyplňovali 2 žáci s horším prospěchem a menší motivací k učivu a jeden žák, který má naopak velmi dobré vědomosti a intelekt. I přesto, že na některé otázky již měli být připraveni z hodin zeměpisu, výsledek pracovních listů tomu neodpovídá.

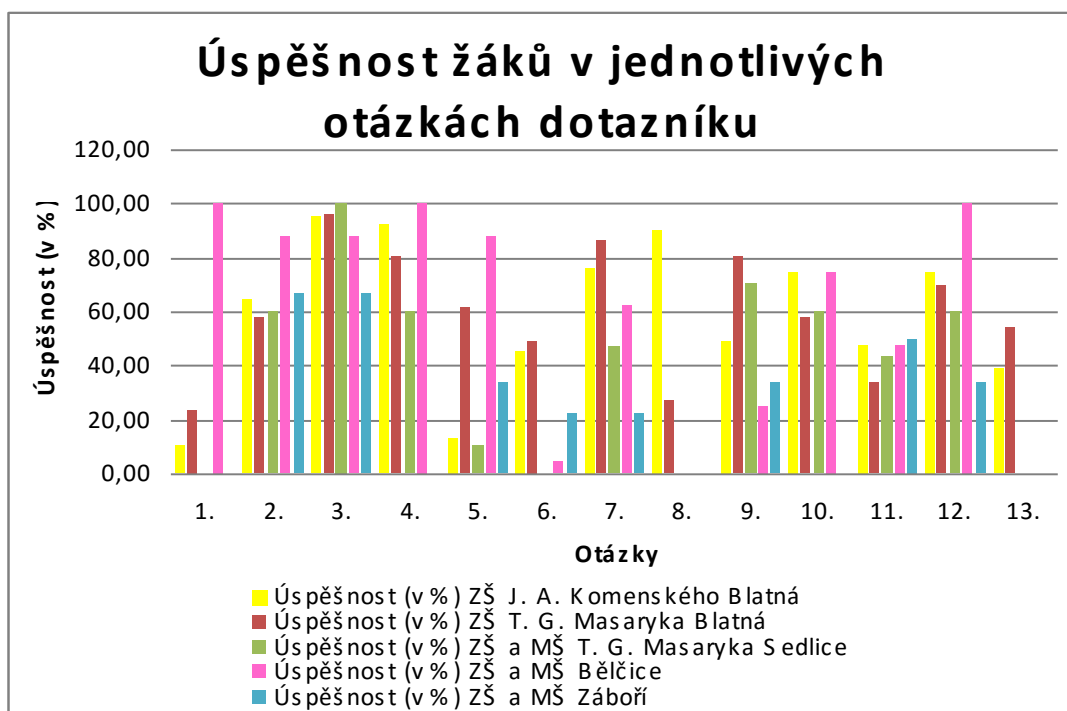
Celková úspěšnost Blatenských škol byla 55,9 %. Vzhledem k tomu, že na většině škol dané téma nebylo doposud probíráno, považují výsledek za uspokojivý. V části fyzicko-geografické byla průměrná úspěšnost 49,77 %, v části socioekonomické dosáhli Blatenské školy 59,74 %. Rozdílnost úspěšnosti mezi fyzicko-geografickou částí a socioekonomickou částí není ani na jedné škole významná. Významnější rozdíl je u celkové úspěšnosti škol Blatenska.

Tab. 5: Úspěšnost žáků v jednotlivých otázkách pracovního listu

Otázka	Úspěšnost (v %)					
	ZŠ J. A. Komenského Blatná	ZŠ T. G. Masaryka Blatná	ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Sedlice	ZŠ a MŠ Bělčice	ZŠ a MŠ Záboří	Školy Blatenska
1.	10,26	23,08	0	100,00	0	20,93
2.	64,10	57,69	60,00	87,50	66,67	63,95
3.	94,87	96,15	100	87,50	66,67	94,19
4.	92,31	80,77	60,00	100,00	0	82,56
5.	12,82	61,54	10,00	87,50	33,33	34,88
6.	45,30	48,72	0	4,17	22,22	36,43
7.	76,07	86,54	46,67	62,50	22,22	72,67
8.	89,74	26,92	0	0	0	48,84
9.	48,72	80,77	70,00	25,00	33,33	58,14
10.	74,36	57,69	60,00	75,00	0	65,12
11.	47,86	33,97	43,33	47,92	50,00	43,22
12.	74,36	69,23	60,00	100,00	33,33	72,09
13.	38,46	53,85	0	0	0	33,72

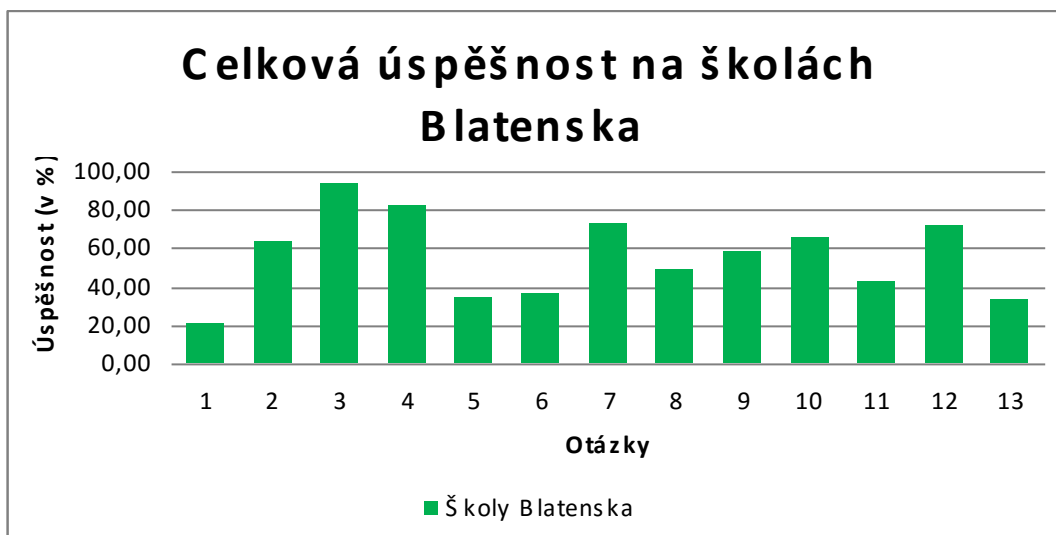
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 3: Úspěšnost žáků v jednotlivých otázkách dotazníku

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 4: Celková úspěšnost všech škol v jednotlivých otázkách

Zdroj: vlastní výzkum

Další tabulka nám ukazuje, jaké úspěšnosti dosáhli školy v jednotlivých otázkách.

ZŠ J. A. Komenského Blatná byla nejúspěšnější v otázkách č. 3 a 8. Otázka č. 3 se týká názvu kraje, ve kterém se region Blatensko nachází. Na tuto otázku správně

odpovědělo 94,87 %. Úspěšnost na takovouto otázku mohla být 100%, tento údaj lze považovat za základní. Otázka č. 8 se ptá na jméno současného starosty Blatné. Úspěšnost tohoto dotazu byla 89,74%. V tomto případě mě překvapil vysoký počet správných odpovědí. Je zřejmé, že žáci mají ponětí o dění ve městě. Naopak nejslabšími byly odpovědi na otázky č. 1 a 5. Otázka č. 1 se táže na geomorfologickou jednotku, do které region Blatensko patří. Úspěšnost dosáhla pouze 10,26 %. Z důvodu, že daná problematika nebyla doposud probrána, lze i tento výsledek považovat za uspokojivý. Jen několik málo správných odpovědí vzniklo pravděpodobně po probrání ČR a propojení získaných vědomostí s touto otázkou. Otázka č. 5 vychází z mezipředmětových vazeb a zjišťuje rok nebo alespoň století, ze kterého pochází první písemná zmínka o Blatné. Na tuto otázku správně odpovědělo 12,82 %. Tento časový údaj je jeden ze základních, které se v souvislosti s Blatnou udávají a to nejen v zeměpisu, ale i v dějepisu. Počet správných odpovědí opět zřejmě souvisí s prozatímním neprobráním místního regionu. Nízkého procenta úspěšnosti dosáhla i otázka č. 13 – co jsou sejpy, nacházející se v blatenském zámeckém parku. Žáci tento výraz neznali.

ZŠ T. G. Masaryka Blatná dosáhla nejvyšší úspěšnosti v otázkách č. 3, 4, 7 a 9. Na dotaz o kraji, ve kterém se region Blatenska nachází, odpovědělo správně 96,15 % žáků. To považuji za velmi dobrý výsledek. Na název bývalého okresu se ptá otázka č. 4. Zde dosáhli 80,77 %. Takto vysoká úspěšnost může být přisuzována všeobecnému přehledu žáků. Na místní podniky a firmy je položena otázka č. 7. Žáci mají přehled o hlavních větších společnostech, které se na Blatensku nacházejí. I zaměření firem nedělalo žákům výraznější problém. Otázka č. 9 je zaměřena na rybníkářství na Blatensku, konkrétně na největší rybník na Blatensku. S touto otázkou si poradilo 80,77 % žáků. Několik žáků, podobně jako na jiných školách, použilo výraz „Labuťák“, místní nepřesný, ale běžně užívaný název rybníka Labuť. Nejnižší úspěšnosti dosáhli v otázkách č. 1 a 8. V otázce č. 1 byla úspěšnost 23,08 %. I přesto, že geomorfologické jednotky již byly probrány na úrovni ČR, může být výsledek brán jako uspokojivý. Úspěšnost v otázce č. 8 – jméno starosty města Blatná, byla oproti škole Komenského výrazně nižší. Tato otázka patří mezi základní všeobecný přehled a i zde je předpoklad vyšší úspěšnosti.

ZŠ T. G. Masaryka Sedlice nejlépe vyplnila otázku č. 3. Název jihočeského kraje byl všem žákům dobře znám a v těchto odpovědích dosáhli žáci 100 %. Vyšší úspěšnost zaznamenali žáci i v otázce č. 9. Největší rybník regionu správně

pojmenovalo 70 % žáků deváté třídy. Objevilo se zde však poměrně velké množství otázek s velmi nízkou až nulovou úspěšností. Nulová úspěšnost se týkala otázek č. 1, 6, 8 a 13. Dotaz na geomorfologickou jednotku je opět „základní“ vzhledem k tomu, že místní region nebyl probrán. Otázka č. 6 se týkala spojení známých osobností s Blatnou. I přesto, že se otázka týkala Blatné, takto nízkou úspěšnost jsem nečekala. Určité ponětí o blatenských rodácích, či slavných osobnostech, kteří jsou nějakým způsobem s Blatnou spojení, by u žáků mělo být. V ostatních otázkách se úspěšnost pohybovala kolem 60 %.

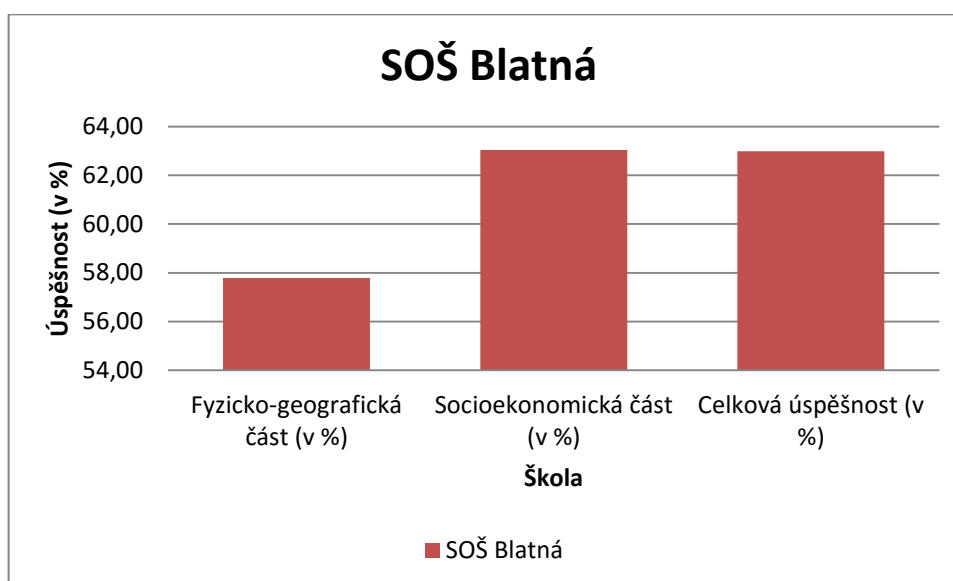
ZŠ a MŠ Bělčice byla v pracovním listu úspěšná především v otázkách č. 1, 4 a 12. Všechny tyto otázky byly zodpovězeny s 100% úspěšností. S otázkou týkající se geomorfologické jednotky, na které se Blatenský region nachází, si žáci poradili i díky tomu, že místní region se na této škole probírá na konci osmého ročníku. Žáci tedy měli mít vědomosti pro správné zodpovězení. Otázka č. 4 se týkala názvu bývalého okresu. Zde byla 100% úspěšnost příjemným překvapením vzhledem k výsledkům na jiných školách. Otázka č. 12 se týkala těžby nerostných surovin. Zde je tak vysoká úspěšnost díky přítomnosti pískovny v Bělčicích a povědomí o kamenolomech v okolí. Je třeba podotknout, že na žádné jiné škole nebylo v žádné otázce dosaženo 100 %, což autorka považuje za úspěch bělčických žáků i jejich učitele. Nejnižší úspěšnost se objevila u otázek č. 6, 8 a 13. U otázky č. 6 bylo dosaženo 4,17 %. Otázka se týkala známých osobností spojených s Blatnou. Opět se zde jako u sedlických žáků projevila neznalost blatenských rodáků. V odpovědích na tuto otázku mi chybí propojenost například s dějepísem či literaturou, ve kterých by žáci nabyli větší přehled o slavných osobnostech Blatenska. Autorka při kontrole pracovních listů zjistila, že namísto otázky na slavné osobnosti Blatné měla raději zvolit volnější variantu s osobnostmi Blatenska. V otázce č. 8 měli žáci napsat jméno starosty Blatné, dosáhli však 0% úspěšnosti. Vzhledem k tomu, že Bělčice mají vlastního starostu, žáci se učí a vědí jen jméno svého vlastního starosty. Dotaz na sejpy dopadl podobně jako v Sedlici a opět zde došlo k problému, že žáci netušili, co se za tímto pojmem skrývá i přesto, že nedaleko Bělčic se tyto sejpy také vyskytují.

ZŠ a MŠ Záboří měla nejvyšší úspěšnost v otázce č. 2 a 3. Otázka č. 2 se týká podnebí Blatenska. Zde ovšem nelze s jistotou říci, zda žáci odpověď věděli, nebo zda odpověď pouze odhadli. Tato otázka byla položena se třemi možnými odpověďmi, ze kterých si žáci mohli vybrat. Navíc je výsledek pracovního listu neobjektivní, jelikož zde dotazník vyplňovali jen 3 žáci. Otázka č. 3 se týká názvu kraje, ve kterém se region

Blatensko nachází. Nejnižší úspěšnost a to nulovou dosáhli v otázkách č. 1, 4, 8, 10 a 12. Dotaz na geomorfologickou jednotku byl zřejmě těžký vzhledem k tomu, že se tomuto problému prozatím nevěnovali. Otázka č. 4, která se týkala názvu bývalého okresu, byla překvapivě také zodpovězená s neúspěchem. Dotaz č. 8 se týkal jména starosty Blatné. I přesto, že byl dotazník vyplňován na zábořské škole, úspěšnost byla očekávána o něco vyšší. Jak již bylo psáno výše, žáci do této školy dojíždějí z Blatné, a tudíž by měli mít povědomí o situaci ve svém městě. Otázka číslo 10 se zabývá počtem obyvatel Blatné. I zde mohli žáci vybírat ze tří daných možností, bohužel bez dobrého výsledku. Jeden z žáků si dokonce ani nevybral jakoukoli odpověď. Dotaz na pojem sejpy opět nebyl pro žáky známý, proto zde byla úspěšnost nulová.

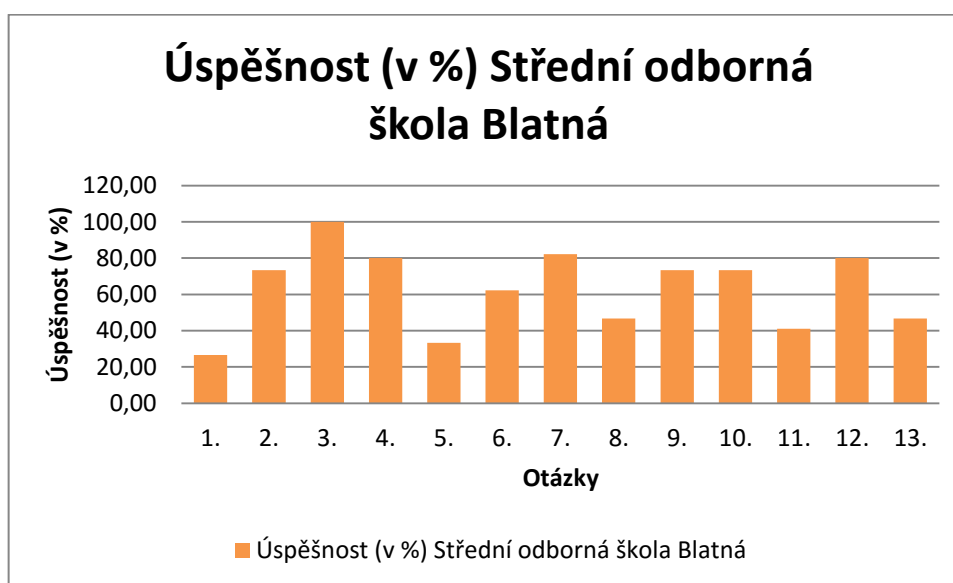
Jako další byl vytvořen graf číslo 4, který znázorňuje průměrnou úspěšnost všech škol na Blatensku v jednotlivých otázkách. Nejvyšší úspěšnosti dosáhli školy v otázkách č. 3 a 4. Tyto otázky se týkají administrativního členění a zařazení regionu Blatenska. Žáci mají vědomosti o této problematice i z jiných předmětů, např. občanské výchovy, ale i z běžného života. S administrativním rozdělením se setkávají nejen ve škole, ale i v novinách nebo v rodinném životě. Nejnižší úspěšnosti žáci Blatenska dosáhli v otázkách č. 1, 5 a 13. V otázce č. 1 školy získaly pouhých 20,93 %, což bylo způsobeno tím, že na většině škol geomorfologické jednotky Blatenska nebyly doposud vyučovány. Otázka č. 5 se týkala první písemné zmínky o Blatné. Tato otázka se spíše vyučuje na školách blatenských, na ostatních školách se vyučuje hlavně historie jejich vlastní obce. Je však zajímavé, že nejvyšší úspěšnosti v této otázce dosáhli žáci ZŠ Bělčice. Větší problém působila i otázka č. 13. Pojem sejpy byl několikrát zmíněn v souvislosti s neznalostí tohoto pojmu i přesto, že je s regionem Blatenska úzce spjat.

Graf 6: Úspěšnost žáků SŠ v testování znalostí o místním regionu

Zdroj: vlastní empirický výzkum

Graf 5: Úspěšnost žáků SŠ v jednotlivých otázkách pracovního listu

Zdroj: vlastní empirický výzkum

Ve svém výzkumu autorka využila toho, že je v Blatné Střední odborná škola (SOŠ). Cílem bylo zjistit, jaké vědomosti si žáci odnáší po absolvování základní školy a využít této příležitosti i proto, že většina základních škol ve výzkumu neměla téma místního regionu nastudované. Na střední škole byl pracovní list zadán pouze studentům, kteří navštěvovali některou ze základních škol, na kterých výzkum probíhal. Autorka považovala tuto část za důležitou i pro vytváření vlastního konceptu výuky

místního regionu na ZŠ. Zjistila díky tomu, které informace si žáci ze základní školy pamatují a kterým částem je třeba věnovat více pozornosti.

Celková úspěšnost pracovního listu na střední škole dosáhla 62,99 %. Celkovou úspěšnost střední školy lze porovnat s celkovou úspěšností na základních školách, která činila 48,56 %. Úspěšnost na střední škole je vyšší, i když by mohla být ještě lepší, vzhledem k tomu, že danou problematiku mají již probranou. V části fyzicko-geografické dosáhla SŠ 57,78 % a v části socioekonomické 63,03 %. Autorka přisuzuje tento výsledek tomu, že si žáci více pamatují informace ze socioekonomické sféry, jelikož se s ní častěji setkávají v běžném životě. Při zaměření se na jednotlivé otázky zjistíme, že největší znalosti žáci projeví v otázkách č. 3, 4, 7 a 12. Otázky č. 3 a 4 se týkaly administrativního členění a lze považovat za důležité, aby studenti střední školy tyto vědomosti měli. Na dotaz o názvu bývalého okresu, ve kterém se region Blatenska nachází, správně odpovědělo jen 80 % studentů.

Sedmou otázkou správně zodpovědělo 82,22 % studentů. Dosažená procenta by však mohla být vyšší. Jednalo se o jméno starosty Blatné. Odpověď na otázku č. 12 se skládala z těžby nerostných surovin a studenti střední školy získali 80 %. Nejhůře studenti odpovídali na otázky č. 1 a 5. Odpověď na otázku č. 1, týkající se geomorfologických jednotek v rámci Blatenska, znalo jen 26,67 % studentů. Této části výuky místního regionu se nevěnuje velká pozornost a studentům v paměti zřejmě příliš neutkvěla. To samé platí i o otázce č. 5, ve které byli žáci tázáni na rok nebo století, ve kterém se objevila první písemná zmínka o Blatné. I tato data si odneslo menší množství studentů. Pouhých 33,33 % studentů napsalo správnou odpověď.

5.3 Shrnutí výzkumu na školách

Výzkum na školách proběhl v pořádku. S drobným problémem se autorka setkala pouze na jedné škole. Jejich obavy pramenily z toho, že téma ještě není probrané, mohlo by se tedy zdát, že žáci jejich školy nejsou v této oblasti dostatečně vzdělaní. Až po vysvětlení celé situace s dotazníkem souhlasili. S tím, že je místní region probírán až v devátém ročníku, autorka nepočítala. Díky přítomnosti střední školy však autorka tento handicap částečně vynahradila. Pravdou je, že z důvodu různého počtu žáků devátých tříd základních škol není úspěšnost jednotlivých škol příliš objektivní a lze ji použít zejména jako zdroj informací pro koncepci výuky místního regionu, ne pro

srovnávání jednotlivých škol. Poměrně nižší úspěšnost žáků je také důsledkem právě toho, že téma místní region doposud nebyl probrán a žáci odpovídali jen na základě vědomostí z jiných předmětů a znalostí z běžného života. Pokud vezmeme v úvahu tyto okolnosti, úspěšnost v pracovním listu lze považovat za uspokojující.

Úspěšnost v pracovních listech byla pro neprobranou látku snížena, avšak výzkum na základních školách a škole střední významně přispěl ke tvorbě praktické části diplomové práce.

Pokud by měla být okomentována časová dotace určená pro výuku místního regionu, je na většině škol velmi podobná, a dle autorky by časová dotace na toto téma mohla být o několik hodin navýšena. Znalost místního regionu je považována za důležitou a je třeba se mu náležitě věnovat, což se potvrdilo i ve výzkumu na střední škole, kde celková úspěšnost nebyla zásadně vyšší než na školách základních. Důležité je, že téměř na všech školách organizují exkurze po regionu nebo po místních firmách a společnostech.

6. VLASTNÍ NÁVRH VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU

Tato kapitola je věnována vlastnímu návrhu výuky místního regionu Blatenska. K tomu bylo využito zejména výzkumu, který proběhl na základních školách i škole střední. Autorka se zde zabývá organizací exkurze, i vhodných projektů, které by bylo možné s žáky vytvářet v souvislosti s regionem Blatensko. Na závěr autorka vytváří vlastní návrh pracovní učebnice, ve kterém sestavuje koncept výuky a která by mohla pomoci nejen učitelům, ale především žákům.

6.1 Návrh třídní naučné exkurze

Název: Okolím viklanu

Naučná stezka Okolím viklanu byla vybudována již v roce 1986. S nápadem vybudování naučné stezky přišel kadovský učitel základní školy Jaroslav Chlada. Za uběhlou dobu bylo třeba naučné texty aktualizovat a tak v roce 2004 Kadov získal dotace na obnovu a doplňkovou infrastrukturu naučné stezky. Značená cesta má 6 km a věnuje se především rybníkům a geologickým zajímavostem v okolí Kadova. Z počátku se naučná stezka překrývá se zelenou turistickou značkou. Stezka je vhodná pro pěší i pro cyklisty.

Naučná stezka začíná u rybníka Velký Pálenec a končí v obci Slatina. V rámci školní exkurze se jedná o jednodenní výlet, který by se konal ke konci školního roku.

Charakteristika plánované trasy: Školní exkurze okolím viklanu by měla být zvládnuta během doby vyučování, přibližně 8:00 – 14:00. Do uvedené doby je započítána i cesta na uvedené místo, čas na svačiny, vyplnění pracovního listu i se správným řešením na konci exkurze, spolu s cestou zpět do Blatné. Exkurze je vhodná pro žáky 8. či 9. ročníku základní školy. V průběhu exkurze se žáci především seznámí s rybníky Blatenska a rovněž s geologickými zajímavostmi místního kraje a to v podobě viklanu a tzv. náramků, které vznikali zvětráváním hornin.

Školní exkurze by začínala na autobusovém nádraží v Blatné, odkud by se žáci autobusem přepravili na autobusovou zastávku Kadov, Mračov, rozcestí, vzdálené 5 km. Z autobusové zastávky by se skupina vydala cestou kolem rybníka Hadí na první zastávku naučné stezky nazvanou Hydrobiologická stanice Velký Pálenec, vzdálenou

přibližně 2 km. Z této zastávky by se pokračovalo po zelené turistické značce cca 800 m na zastávku č. 2 nazvanou Les. Další zastávkou by byla zastávka věnující se obojživelníkům a vodnímu ptactvu. Dále by žáci pokračovali na zastávku Vrbno, věnující se i blízké obci Mračov. Jako další by žáky čekala zastávka pojednávající o rybníkářství na Blatensku, zejména Velké Kuši. Žáci by pokračovali po naučné stezce k zastávce č. 6, odkud by se vydali cca 100 m na kopec zvaný Hora, kde leží velký žulový balvan se dvěma prohlubněmi – skalní mísy. Na tomto místě by se konala i plánovaná svačina trvající přibližně 20 min. Po návratu zpět na stezku mohou žáci pokračovat k zastávce věnující se Kadovskému viklanu.

Dále bychom pokračovali do obce Kadov, kde bychom se dozvěděli zajímavosti nejen z historie obce. Přes zastávku č. 9 nazvanou Kaple a hrobka žáci dojdou do obce a dostanou se na zastávku věnující se výhledu do kraje, konkrétně pak loukám a pastvinám. Zastávky č. 11 a 12 jsou v těsné blízkosti a věnují se geologickým zajímavostem – Malý čertův náramek a Obětní kámen. Na závěr by žáky po zdolání přibližně 1 km čekal další geologický útvar Velký čertův náramek. Zde by žáci doplnili poslední dotazy z pracovního listu a došlo by k následné kontrole. Z poslední zastávky naučné stezky by žáci pokračovali do obce Slatina, ve které by si ještě prohlédli místní židovskou synagogu. Poté by se autobusem vrátili zpět do Blatné.

Do následující hodiny zeměpisu by žáci donesli zpracovaný referát nebo prezentaci proběhlé školní exkurze.

Zastávky naučné stezky:

1. Hydrobiologická stanice
2. Les
3. Obojživelníci, vodní ptactvo
4. Vrbno
5. Rybníkářství
6. Skalní mísy
7. Viklan
8. Kadov
9. Kaple, hrobka
10. Výhled do kraje, louky a pastviny
11. Malý čertův náramek
12. Obětní kámen

13. Velký čertův náramek

Zdrojem informací byly naučné tabule již vzniklé naučné stezky Okolím viklanu.

Naučná stezka okolím viklanu

1. zastávka - *Hydrobiologická stanice*

Začátek naučné stezky tvoří hydrobiologická stanice Velký Pálenec, která je detašovaným pracovištěm Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Slouží jako významné pedagogické a vědecké pracoviště a nabízí pozorování a studium velkého množství vodních organismů. V počátcích byly cílem výzkumu především zástupci planktonu a bentosu. Nyní je pozornost věnována studiu celého rybníčního ekosystému. Stanice je mezinárodně uznávaným pracovištěm v oborech hydrobiologie a limnologie.

Obr.2:Hydrobiologická stanice

2. zastávka – *Les*

Tato zastávka se věnuje vývoji lesů na území České republiky, včetně druhového složení lesa. Tabule zastávky se zaměřuje na funkci lesů: produkční a mimoprodukční. Mimoprodukční dále dělí na funkci ochranou, estetickou, rekreační a funkci zachování biodiverzity. Zastávka se dále zabývá tím, čemu les poskytuje životní prostor. Mezi jmenovanými je například srnec obecný, liška obecná, prase divoké, ježek východní, tchoř tmavý, kuna skalní, veverka obecná, strakapoud velký atd. Les, u kterého se zastávka vyskytuje, se nachází v nadmořské výšce cca 460 m.

Obr. 3: Les

3. zastávka – *Obojživelníci, vodní ptactvo*

Zastávka č. 3 se věnuje menším rybníkům se zarostlými břehy, ve kterých se daří obojživelníkům. Konkrétně je řeč o rybníku Žabinec, Malý Pálenec a Žoldánka. Na tomto území se vyskytuje nejčastěji skokan zelený, méně vyskytující se je skokan

hnědý. Dále pak kuňka žlutobřichá, kuňka ohnivá. Mezi vzácné druhy patří ropucha krátkonohá či blatnice skvrnitá. Ohledně ptactva je zde výhodou malá rozloha a přehlednost rybníků. Běžně zde žije labuť velká, polák velký, potápka roháč, lyska černá a další. Řídce se vyskytuje i ledňáček říční.

Obr. 4: Skokan zelený

4. zastávka – *Vrbno*

První písemné zmínky o obci Vrbno sahají do roku 1305. Název Vrbno pochází ze spojení mnoho vrb. Na návsi stojí kaplička zasvěcená sv. Anně. V 19. století se nedaleko pokoušeli o těžbu uhlí. Vrbno je obklopeno mnoha rybníky, např. Velká Kuš, Velký Pálenec, Žabinec atd. Okolí Vrbna využil i Ladislav Stehlík ve své knize Země zamyšlená.

Obr. 5: Kaplička Vrbno

Obec Mračov je malá vesnička o několika staveních, na návsi je kaplička se samostatnou dřevěnou zvoničkou. Nedaleko Mračova se nachází dvoukomorová stavba, pravděpodobně sušárna ovoce.

5. zastávka – *Rybníkářství*

První rybníky měli funkci ochranou, od 14. století vznikají pro chov ryb. O rozvoj rybníkářství se zde zasloužili páni ze Lnář. Na přelomu 19. a 20. století zde byl vyšlechtěn hladký kapr – tzv. lnářský modrák. Především se zde chová kapr, dále lín a dravé ryby.

Součástí místních tradic jsou i výlovy rybníků, konajících se především na podzim. Výlovy trvají 1 den, u větších rybníků až 2 dny.

Obr. 6: Rybník Velká Kuš

Významným rybníkem je rybník Velká Kuš. Rozlohou 52,39 ha se řadí na druhé místo po rybníku Labuť na Blatensku. Vybudován byl v 16. století a jeho hráz lemují duby a borovice.

6. Zastávka – *Skalní mísy*

Skalní mísy v žulových kamenech jsou oválné prohlubně na skalních plochách, některé mohou být vyplněné srážkovou vodou. Za jejich vznikem stojí proces chemického a mechanického zvětrávání a odnosu hornin. Tyto útvary se vyskytují i na jiných místech České republiky.

Obr. 7: Skalní mísy

7. Zastávka - *Viklan*

Viklan je oblý kámen, který se jen malou plochou dotýká svého podloží. Musí se však jednat o útvary takto vzniklé, nikoliv přemístěné. Vznik viklanu je pomocí selektivního zvětrávání a následného odnosu horniny. Kadovský viklan je jeden z největších v České republice. Samotný viklan má hmotnost 29 tun a jeho rozměry jsou 3,5x3,5x1,5 m. Je tvořen hlubinnou vyvřelou horninou – granodioritem. Jako přírodní památka Kadovský viklan byl vyhlášen roku 1985. V historii se mnoho vandalů pokoušelo kámen ze svého místa shodit a podařilo se. A to již v roce 1893. V roce 1983 byl zásluhou Ing. Pavla Pavla usazen zpět na svoje místo. Poté byl znovu shozen a usazování se opakovalo roku 2003.

Obr. 8: Viklan v Kadově

8. zastávka - *Kadov*

O Kadově se můžeme poprvé dočíst v roce 1352. V okolní krajině se vyskytují zajímavé žulové útvary, lesnaté pahorky. Ke Kadovu patří dále vesnice Lnářský Málkov, Vrbno a Pole. Farní kostel sv. Václava byl vysvěcen roku 1765, postaven byl na místě původního zděného kostela s dřevěnou zvonící. Nachází se zde i fara, kde jako farář a kaplan působil Pavel Hille (1861 – 1943), který se roku 1924 stal biskupským vikářem a děkanem v Blatné. Napsal několik publikací věnující se Blatensku. Zajímavostí Kadova je stará tvrz, která byla postavena ke

konci 16. století rytíři Zábořskými, avšak během staletí se přeměnila v sýpku. K tvrzi patřil i pivovar a zahrada se vzácnými druhy květin a stromů. Obr. 9: Kadov

9. zastávka – *Kaple a hrobka*

Kaple Nalezení sv. Kříže byla dokončena a vysvěcena roku 1863 a je postavena v novogotickém slohu. Její půdorys má tvar kříže. Pod kaplí se nachází hrobka hrabat Linckerů z Lutzenwicku. Nedaleko kaple se nachází hřbitov, původně morový.

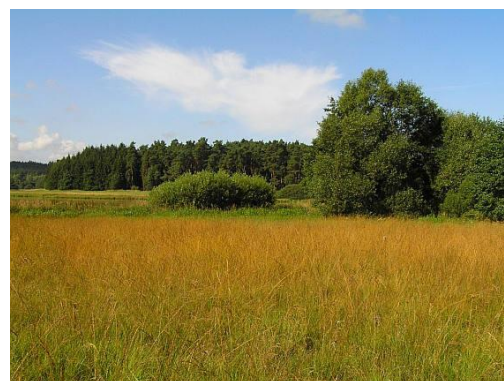

Obr. 10: Kaple a hrobka

10. zastávka – *Výhled do kraje, louky a pastviny*

Z tohoto místa je rozhled na Brdskou vrchovinu, lze spatřit i vrh Třemšín (827 m n. m.). Směrem na JZ se za jasného počasí nad obcí Lnářský Málkov nabízí výhled na Šumavu.

V oblasti Blatenské kotliny se nachází mezofilní ovsíkové louky, v nichž se vyskytuje ovsík vyvýšený, psárka luční, trávy rodu kostřava, kakost luční, řebříček obecný. Mechové patro má pokrývnost menší než 10 %. Na okrajích cest či v příkopech podél cest se objevují ruderalní a synantropní druhy, např. svízele, šťovíky, bodláky, pryskyřníky atd. Podél potoků a řek se vyskytují vlhké pcháčové louky. Objevit zde můžeme ostřice, sítiny, blatouch bahenní a jiné. Mezi vzácné a chráněné druhy vyskytující se na místních loukách a pastvinách je otakárek fenýklový.

Obr. 11: Louky a pastviny

11. zastávka – *Malý čertův náramek*

Jedná se o skupinu balvanů, vypadající jakoby navršené na sebe. V obvodu měří až 16 m. S tímto útvarem je spojena spousta pověstí, jelikož si lidé dříve nedokázali vznik balvanů vysvětlit. Nyní již víme, že ke vzniku došlo postupným zvětráváním horniny a odnosem zvětralin.

Obr. 12: Malý čertův náramek

12. zastávka – *Obětní kámen*

Tento přírodní úkaz je také opředen mnoha pověstmi a domněnkami. Pro svou velikost, tvar a především pro své prohlubně na horní straně balvanu, mysleli si dříve lidé, že byl využíván jako obětní kámen. To nelze potvrdit ani vyloučit, ovšem vznik obětního kamene je pomocí přírodních sil. Obětní kámen vznikl zvětráváním a odnosem zvětralin. Kámen má v průměru cca 3 metry, na výšku 2 m. Vyhroubená miska má rozměr 70x90 cm.

Obr. 13: Obětní kámen

13. zastávka – *Velký čertův náramek*

Velký čertův náramek má po obvodu 28 m a sahá do výšky 6 m a je na povrchu pokryt tmavou zvětralinovou kůrou. I s tímto útvarem je spojena řada pověstí. Tyto pověsti jsou sepsány v publikaci Čertovy kameny (Sekera, J., 1996).

Obr. 14: Velký čertův náramek

6.2 Třídní geografický projekt – Turistické zajímavosti Blatenska

Jako školní geografický projekt byla vybrána problematika související s turismem. Žáci mají za úkol připravit si za spolupráce učitele projekt zabývající se kulturními a přírodními památkami na Blatensku. Je však zapotřebí, aby žáci přemýšleli i nad dalšími aspekty, které jsou s takovýmto projektem spojené, jako například, jak je seřadit za sebou, aby vznikla určitá kontinuita. Samozřejmostí je také určitý druh doprovodného programu, který by turisté mohli na trase využít.

Následující část se věnuje podrobněji jednotlivým krokům podle H. Kühnlové.

Motivační úvod

S projektem jsou žáci seznámeni na počátku druhého pololetí osmé třídy. Žáci mají tudíž přibližně polovinu školního roku na přípravu a zhotovení. Součástí úvodu je i konkrétní datum, dokdy musí být žáci s projektem hotovi. Vzhledem k tématu projektu bych považovala za důležité se již v této době alespoň částečně věnovat kulturním a přírodním památkám Blatenska. Několik žáků by toto téma mohlo zpracovat formou prezentace nebo kratšího referátu a to z toho důvodu, aby žáci měli představu, jaké památky se na v našem regionu nacházejí. Již v této době učitel dostatečně žáky motivuje a seznamuje s tématem projektu. Motivací pro žáky by měl být i fakt, že si tímto projektem sami vytváří exkurzi, dále také to, že mohou pracovat samostatně a jejich fantazie a kreativita není ničím omezena. Žáky je třeba nadále motivovat například prací na internetu v počítačové učebně.

Rozbor úkolu, možnosti řešení, plán činnosti

I tato část by probíhala na počátku, hned po seznámení s projektem. Žáci by byli vyzváni, aby se pokusili zjistit nebo zajistit některé zdroje, ze kterých si myslí, že by bylo vhodné informace použít. I učitel by měl mít připravené některé zdroje. Jako základní zdroj by byly mapy regionu Blatenska a okolí, turistické průvodce Blatenska, internetové stránky týkající se regionu Blatenska a stránky s mapami, na kterých by si žáci mohli vyzkoušet, jak dlouhá je jejich trasa a zda je reálně použitelná. Za velmi užitečný zdroj považují místní literaturu (Sborník k 750. výročí Blatné). Další částí plánování projektu je i rozdělení žáků do skupin. Podle autorčina názoru je nejefektivnější rozdělení do heterogenních skupin. Skupiny by neměly přesahovat 5 žáků. Při větším počtu je riziko, že se někteří žáci do projektu nezapojí. Důležité je také dát prostor žákům, aby se sami k projektu vyjádřili a aby mohli vznést dotazy týkající se

projektu. Pro práci na projektu musí být pro žáky jasné všechny části od tématu, přes dobu vyčleněnou pro tvorbu až po zdroje.

Zpracování projektu

Práci na projektu by žáci započali ihned po zadání. Z počátku by žáci měli za úkol získat zdroje, které budou pro tvorbu využívat. Projekt by se krátce věnovali každý týden, v pozdější fázi by se pracovalo pouze s dotazy a problémy, na které by žáci v průběhu narazili. Vhodné by bylo, aby měl projekt verzi nejen psanou, ale i formu prezentace v programu PowerPoint. V dnešní době je tento způsob prezentace práce běžný a autorka by tedy i v tomto žáky podpořila. Pro tuto část by učitel zeměpisu požádal učitele IVT, aby výtvar prezentace v programu PowerPoint s žáky probral a byl žákům k dispozici. Důležité však je, aby žáci na projektu pracovali i doma, ve volném čase.

Shrnutí: prezentace výsledků před třídou, diskuse, návrhy řešení, závěr

V době, kdy by se žáci věnovali místnímu regionu, zejména přírodním a kulturním památkám, by nastal čas na prezentaci vlastní tvorby žáků. Každá skupina žáků by měla prostor pro prezentaci. Poté by učitel navodil diskusi a ptal se na názory, co v prezentacích bylo velmi dobré a co by se mohlo vynechat. Součástí diskuze by mělo být i to, s jakými problémy se žáci při tvorbě projektu setkali, co považovali za nejtěžší a co se jim zdálo snadné. Toho může učitel využít v následujících letech a poupravit zadání, popřípadě celý projekt. Po diskusi by učitel se žáky mohl vytvořit finální verzi projektu, která by byla použita na následující exkurzi. I tato verze by měla být stále postavená na návrzích žáků, jedná se o projekt žáků, ne učitelův. Projekt uzavíráme klidně, bez větších emocí, žáci by měli odcházet s pocitem dobře odvedené práce.

Využití projektu

Jak je již psáno výše, využití tohoto konkrétního projektu by bylo jako jedna z variant plánované exkurze. Další možností je vytvořený projekt představit na městském úřadě, kde by mohl být také oceněn.

Téma třídního geografického projektu může mít i další podoby např. Ochrana životního prostředí, Cyklostezka po Blatensku, Služby v Blatné a okolí, Dostupnost Blatné.

Ochrana životního prostředí: V tomto projektu by bylo využito znalostí okolí bydliště žáků. Žáci by zjistili dostatečnost třídících kontejnerů v místě jejich bydliště. Vhodné složení skupin tvořící projekt by bylo heterogenní z pohledu bydliště žáků,

z důvodu srovnání. V další části by žáci mohli navrhnout zlepšení pomocí vytvoření vlastních letáčků nebo plakátů. Součástí by se mohla stát i anketa mezi ostatními žáky školy.

Služby v Blatné a okolí: Zde by se žáci měli zaměřit na to, zda jsou služby na Blatensku dostačující či nikoli. I zde by mohlo dojít ke srovnání mezi Blatnou a okolními obcemi. Na závěr by sami žáci měli zhodnotit rozšíření služeb, vysledovat, co na Blatensku chybí a co naopak využívají. I zde by byla možnost využití ankety nejen ve škole, ale popřípadě v rodině nebo u přátel.

Dostupnost Blatné: V tomto projektu by žáci měli zjistit, jaké je spojení Blatné a ostatních obcí na Blatensku. A to spojení autobusové i vlakové. Zajímavé by bylo, aby žáci sami navrhli přidání spojů v případě nedostatečné dostupnosti nebo naopak ubrání zbytečných spojů. Sami žáci by se mohli pokusit přijít na to, proč tomu tak je.

Ke všem projektům by žákům měly stačit dané zdroje v podobě publikací a internetových stránek.

ZÁVĚR

Diplomová práce Blatensko – místní region ve výuce 2. stupně ZŠ byla tvořena tak, aby dosáhla zadaných cílů a zpracovala jak teoretickou, tak i praktickou část. Hlavním cílem diplomové práce bylo zjištění situace ve výuce problematiky místního regionu na školách v oblasti Blatenska za pomoci empirického šetření a následné vytvoření vlastního konceptu výuky místního regionu.

Teoretická část se skládala z fyzicko-geografické a socioekonomické charakteristiky sledovaného území. V rámci teoretické části se autorka zabývala postavením tématu místní region v Rámcově vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, čímž byl splněn jeden z cílů diplomové práce. Autorka se taktéž zaměřila na vhodnou volbu aktivizujících metod a forem výuky a jejich aplikaci.

V praktické části se autorka věnovala empirickému šetření na školách a současně vytvoření vlastního konceptu výuky místního regionu. Žákům na základní škole byly rozdány pracovní listy, které po vyhodnocení posloužily pro tvorbu vlastního návrhu výuky.

Z empirického šetření vyplynulo, že největší problém pedagogové vidí v nedostatku literatury na dané téma, nezájmem žáků o místní region a nedostatkem času na výklad této látky. Po prostudování odborné literatury, literatury zabývající se místním regionem, Rámcově vzdělávacím programem a především po vyhodnocení pracovních listů pro žáky a dotazníků pro učitele byl vytvořen vlastní návrh koncepce výuky místního regionu. Tato koncepce se nejprve zabývá vhodnými metodami a formami pro výuku místního regionu, časovou dotací pro tuto látku a vhodným zařazením tohoto tématu do výuky na základní škole. Autorka se inspirovala především empirickým šetřením na základních školách a škole střední, ale i vlastními zkušenostmi ze školních let a nastudováním vhodné literatury. Výsledkem je pracovní učebnice, návrh na geografický projekt a návrh geografické exkurze. Tím byly splněny dva zásadní cíle diplomové práce.

Dále autorka navrhla školní exkurze, ve které se žáci setkávají se zajímavostmi z místního regionu a třídní geografický projekt. Nedílnou součástí je návrh vlastní pracovní učebnice. Autorka věří, že tato diplomová práce naplnila své cíle a v budoucnu poslouží při výuce místního regionu jako zdroj motivace a inspirace.

7. SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- BALATKA, B., A KOL.** (1984): Turistický průvodce ČSSR – Střední Povltaví. Olympia, Praha.
- CULEK, M., A KOL.** (1995): Biogeografické členění České republiky. ENIGMA, Praha.
- DAVID, J.** (2013): Krajem řeky Lomnice. Studio JR, České Budějovice.
- DELLER, S., PRICE, CH.**(2007): Teaching other subjects through English. Oxford University Press, Oxford.
- DEMEK, J., MACKOVČIN, P., A KOL.** (2006): Hory a nížiny: zeměpisný lexikon ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Brno.
- DOLEŽALOVÁ, J.** (2004): Kouzelnou Šumavou. Regia, Praha.
- DOLEŽALOVÁ, J.** (2003): Jižní Čechy. Regia, Praha.
- DUDEK, A., MALKOVSKÝ, M., SUK, M.** (1984): Atlas hornin. Academia, Praha.
- FRIEDL, K., MARŠÁKOVÁ, M., PETŘÍČKOVÁ, M., POVOLNÝ, F., RIVOLOVÁ, L., VINŠ, A.** (1991): Chráněná území v České republice, MŽP ČR.
- HEŘMÁNKOVÁ, I.** (2012): Region Benešovska ve výuce na 2. stupni ZŠ, České Budějovice.
- HOLEČEK, M., TLACH, S.** (1996): Pracovní sešit k učebnici zeměpisu Česká republika pro 8. a 9. Ročník a ročníky víceletých gymnázií. Fortuna, Praha.
- HRUŠKOVÁ, J.** (2012): Výuka místního regionu na 2. stupni ZŠ na příkladu Prachaticka. České Budějovice.
- CHÁBERA, S.** (1982): Geologické zajímavosti jižních Čech. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice.
- CHLUPÁČ, I., A KOL.** (2002): Geologická minulost České republiky. Academia, Praha.
- JEŘÁBEK, M., ANDĚL, J., PEŠTOVÁ, J., KASNER, J.** (2006): Zeměpis 8 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň.
- KALHOUST, Z., OBST, O. a kol.** (2002): Školní didaktika. Portál, Praha.
- KOLEKTIV** (2007): Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání, VÚP, Praha.
- KOLOLEKTIV** (2007): Klíčové kompetence pro základní vzdělávání, VÚP, Praha.
- KÜHNLOVÁ, H.** (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Karolinum, Univerzita Karlova.

- KÜHNLOVÁ, H.** (1998): Tady jsem doma, aneb Poznej dobře svoje bydliště. MOBY DICK, Praha.
- KÜHNLOVÁ, H.** (1998): Metodická příručka k pracovní učebnici. Tady jsem doma aneb Poznej dobře svoje bydliště. MOBY DICK, Praha.
- KÜHNLOVÁ, H.** (2007): Život v našem regionu – pracovní učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň.
- LUKÁŠOVÁ, P.** (2012): Cestovní ruch mikroregionu Blatensko. Praha
- MICHÁLEK, J., A KOL.** (1985): Sborník k 750. výročí Blatné: sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné. Městský národní výbor, Blatná.
- MIŠTĚRA, L.** (1999): Regionální geografie České republiky. Socioekonomická geografie I. Nakladatelství Západočeská univerzita, Plzeň.
- OBST, O.** (2006): Didaktika sekundárního vzdělávání. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- QUITT, E.** (1971): Klimatické oblasti Československa. Nakladatelství ACADEMIA. Československá akademie věd, Geografický ústav Brno.
- ŘEZNÍČKOVÁ, D.** (1995): Jak správně sestavit zeměpisný test? Geografické rozhledy. ČGS, Praha, s 54-55.
- SKALKOVÁ, J.** (1999): Obecná didaktika. ISV, Praha.
- ŠTĚPÁN, p., A KOL.** (2007): Průvodce Blatenskem nejen pro cyklisty. Město Blatná, Blatná.
- ŠIMEK, M.** (2004): Blatná. Fraus, Plzeň.
- ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A.** (1994): Didaktika geografie II. Masarykova univerzita Brno, Pedagogická fakulta.
- ŠUPKA, J., a KOL.** (1996): Svět, ve kterém žijeme – učebnice zeměpisu pro 9. Ročník základní školy. PROSPEKTRUM.
- ŠUPKA, J., HOFMANN, E.** (1990): Vybrané kapitoly z didaktiky regionální geografie. Masarykova univerzita Brno, fakulta pedagogická a přírodovědecká.
- TOLASZ, R., A KOL.** (2007): Atlas podnebí Česka. Český hydrometeorologický ústav, Praha.
- VALENTA, M.** (1997): Koncepce a tvorba učebnic. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.
- VANIŠ, V., A KOL.** (1992): Zeměpis pro 9. Ročník základní školy. Nakladatelství FORTUNA, Praha.

Internetové zdroje:

<http://www.kadov.net/download/file/publikace/naucna-stezka-okolim-viklanu.pdf>

http://www.blatensko.cz/a_dokument/1427694958_ISU-pv3.pdf

http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/data/uploads/uap_orp/blatna/2014/uap-2014-podklady-pro-ruru-a-ruru.pdf

<http://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovniuruch/potencialCR/03-potencialCR-jihocesky.pdf>

<http://www.nature.cz/natura2000->

[design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000101960](http://www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000101960)

<https://www.czso.cz/documents/10180/20551867/33010715101.pdf/53f55aae-b816-4976-b987-f425ad3b6674?version=1.3>

<http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/blatna-2014/>

<https://www.czso.cz/documents/10180/20537170/3101.pdf/35e84ca9-04fa-476a-a5a9-80bbbdea5879?version=1.0>

https://www.czso.cz/csu/xc/orp_blatna

http://www.blatensko.cz/a_zprava_priloha//1420612368_SD-SMO-ORP-Blatna.pdf

<http://www.mesto-blatna.cz/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

<http://www.icblatna.cz/o-blatne/tradice-a-remesla/>

http://www.mhgranit.cz/lozisko_cz.php

https://www.czso.cz/csu/czso/13-3106-06-v_letech_2000_az_2005-700

<http://www.kadov.net/download/file/publikace/naucna-stezka-okolim-viklanu.pdf>

^[1]<http://www.mesto-blatna.cz/volny-cas/informacni-centrum/osobnosti-blatenska/slavni-rodaci/> [cit. 26-6-2016]

^[2]http://www.mesto-blatna.cz/e_download.php?file=data/editor/183cs_6.pdf&original=ORPBlatna_uap_s_kategorizac%C3%AD.pdf [cit. 26-6-2016]

^[3]http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/data/uploads/uap_orp/blatna/2014/uap-2014-podklady-pro-ruru-a-ruru.pdf [cit. 26-6-2016]

^[4]<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102> [2]

^[5]https://www.czso.cz/csu/xc/orp_blatna [cit. 26-6-2016]

^[6]http://www.blatensko.cz/a_dokument/1427694958_ISU-pv3.pdf [cit. 26-6-2016]

- [7] <https://www.czso.cz/documents/10180/20551867/33010715101.pdf/53f55aae-b816-4976-b987-f425ad3b6674?version=1.3> [cit. 26-6-2016]
- [8] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/blatna-areal-zamku-11cs.html> [cit. 26-6-2016]
- [9] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/blatna-kostel-nanebevzeti-panny-marie-24cs.html> [cit. 26-6-2016]
- [10] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/kadov-hrobka-rodiny-linckeru-63cs.html?page=3> [cit. 26-6-2016]
- [11] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/lnare-novy-zamek-71cs.html?page=3> [cit. 26-6-2016]
- [12] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/pastikybezdedovice-kostel-sv-jana-krtitle-83cs.html?page=3> [cit. 26-6-2016]
- [13] <http://www.blatensko.eu/svazek-obci-blatenska/pamatky/sedlice-kostel-sv-jakuba-vetsiho-95cs.html?page=4> [cit. 26-6-2016]
- [14] https://cs.wikipedia.org/wiki/Ladislav_Stehl%C3%ADk [cit. 26-6-2016]
- [15] <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150316.pdf/e90f2d4c-e61b-49b7-a9ba-48ac82f4cc7e?version=1.2> [cit. 26-6-2016]
- [16] https://www.czso.cz/documents/11256/35330523/3301_1.pdf/5e6a752f-441b-426d-b8b7-bc73043d82ca?version=1.1 [cit. 26-6-2016]
- [17] [https://cs.wikipedia.org/wiki/Labu%C5%A5_\(rybn%C3%ADk_na_Kostrateck%C3%A9m_potoce\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Labu%C5%A5_(rybn%C3%ADk_na_Kostrateck%C3%A9m_potoce)) [cit. 26-6-2016]
- [18] [https://cs.wikipedia.org/wiki/Lomnice_\(%C5%99eka\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Lomnice_(%C5%99eka)) [cit. 26-6-2016]
- [19] <http://www.mesto-blatna.cz/urad/odbory-a-oddeleni-meu/07-odbor-vystavby-a-uzemniho-planovani/uzemne-analyticke-podklady-orp-blatna/> [cit. 26-6-2016]
- [20] http://www.mmr.cz/getmedia/3a44298f-36f8-4a8d-97ac-7e082d933796/ISU-PV2_1.pdf [cit. 26-6-2016]
- [21] <http://www.blatenskaryba.cz/index.php?page=uvod> [cit. 26-6-2016]
- [22] http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/data/uploads/uap_orp/blatna/2014/uap-2014-podklady-pro-ruru-a-ruru.pdf [cit. 26-6-2016]

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ

Tabulky:

Tab. 1: Geomorfologické jednotky v ORP Blatná.....	31
Tab. 2: Počet obyvatel ORP Blatná k městu Blatná a k jihočeskému kraji.....	38
Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel ORP Blatná k městu Blatná a k jihočeskému kraji.....	38
Tab. 4: Úspěšnost žáků ZŠ Blatenska v testování znalostí o místním regionu.....	47
Tab. 5: Úspěšnost žáků v jednotlivých otázkách pracovního listu.....	50

Grafy:

Graf 1: Úspěšnost v socioekonomické a fyzicko-geografické části.....	48
Graf 2: Celková úspěšnost škol na Blatensku.....	48
Graf 3: Úspěšnost žáků v jednotlivých otázkách pracovního listu.....	50
Graf 4: Celková úspěšnost všech škol v jednotlivých otázkách.....	51
Graf 5: Úspěšnost žáků SŠ v jednotlivých otázkách pracovního listu.....	57
Graf 6: Úspěšnost žáků SŠ v testování znalostí o místním regionu.....	58

Obrázky:

	Název	Zdroj	Datum
Obr.1	ORP Jihočeského kraje	https://www.czso.cz/documents/10180/20537162/3112m00.jpg/191ee76f-d343-443e-ba6c-ec08d0be058b?version=1.0&t=1418216129525	25. 6. 2016
Obr.2	Hydrobiologická stanice	https://www.natur.cuni.cz/fakulta/zivotni-prostredi/soubory/copy_of_HSfotozima.jpg/image_preview	25. 6. 2016
Obr.3	Les	http://vyuka.zsjarose.cz/data/swic/lessons/2463.jpg	25. 6. 2016
Obr.4	Skokan zelený	http://virtus.upol.cz/images/zvuky/skokan_zeleny.jpg	25. 6. 2016
Obr.5	Kaplička ve Vrbně	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e7/Vrbno_-	25. 6. 2016

		<u>kaple sv. Anny od z%C3%A1padu.jpg/254px-Vrbno - kaple sv. Anny od z%C3%A1padu.jpg</u>	
Obr.6	Rybník Velká Kuš	<u>http://foto.dama.cz/img/889/889696.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.7	Skalní mísy	<u>http://foto.turistika.cz/foto/37656/29204/full_fccebfdfnormalFile1-dsc_9410_resize.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.8	Viklan v Kadově	<u>http://www.blatna.info/fotky/viklan_1.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.9	Kadov	<u>http://www.vyletnik.cz/images/vylet/kadov-2b0.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.10	Kaple a hrobka	<u>http://www.kostelycz.cz/foto/71kadovk.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.11	Louky a pastviny	<u>http://botany.cz/foto/kocelovice2.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.12	Malý čertův náramek	<u>http://foto.turistika.cz/foto/37656/29204/full_517bb2fnormalFile8-dsc_9442_resize.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.13	Obětní kámen	<u>http://www.isumava.cz/storage/201506221404_obetni%20kamen.jpg</u>	25. 6. 2016
Obr.14	Velký čertův náramek	<u>http://www.krizemkrazemceskem.cz/wp-content/uploads/2012/09/Velk%C3%BD-%C4%8Dert%C5%AFv-n%C3%A1ramek-vrcholek-1024x768.jpg</u>	25. 6. 2016

Obrázky pracovní učebnice:

	Název	Zdroj	Datum
Úvodní obr.	Vodní zámek Blatná	<u>http://www.turismo.cz/887/blatna-udelejte-si-vylet-do-jiznich-cech/</u>	25.6.2016
Obr. 1	Letecký pohled - Blatná	<u>http://www.krajskelisty.cz/jihocesky-kraj/okres-strakonice/177-mestoblatnacz-otevreni-trziste-mistnich-produktu-v-blatne.htm</u>	25.6.2016
Obr. 2	Slepá mapa ČR - kraje	<u>http://www.zemepis.com/smkraje.php</u>	25.6.2016
Obr. 3	Mapa SO ORP Jihočeského	<u>https://www.czso.cz/documents/10180/20537162/3112m00.jpg/191ee76f-d343-443e-ba6c-</u>	25.6.2016

	kraje	ec08d0be058b?version=1.0&t=1418216129525	
Obr. 4	Schematická geologická mapa ČR	http://nd01.jxs.cz/549/471/d109eeb7df_38965739_o2.jpg	25.6.2016
Obr. 5	Těžba kamene	http://c.icblatna.cz/images/design/2016/about/quarry_generic.jpg	25.6.2016
Obr. 6	Granodiorit	http://www.mhgranit.cz/lozisko_cz.php	25.6.2016
Obr. 7	Geomorfologické členění ČR	http://www.treking.cz/regiony/celky.htm	25.6.2016
Obr. 8	Klimatické regiony ČR	http://www.migesp.cz/wp-content/uploads/Klimatick%C3%A1-regionalizace-2000%C3%971149.jpg	25.6.2016
Obr. 9	Povodí Horní Vltavy	http://www.pvl.cz/portal/SaP/Images/mapa/mapa_1_hq.png	25.6.2016
Obr. 10	Rybník Labuť	http://www.mesto-blatna.cz/volny-cas/informacni-centrum/rybarstvi-na-blatensku/	25.6.2016
Obr. 11	Skupiny půdních typů	http://bpej.vumop.cz/	25.6.2016
Obr. 12	Ostřice mokřadní	http://botany.cz/cs/carex-limosa/	25.6.2016
Obr. 13	Růže alpská	http://ruze.wi.cz/cs/rosa-pendulina.html	25.6.2016
Obr. 14	Ovsíček obecný	http://www.biolib.cz/cz/image/id16634/	25.6.2016
Obr. 15	Pryskyřník veliký	http://www.e-herbar.net/main.php?g2_itemId=10660	25.6.2016
Obr. 16	Sasanka hajní	http://www.zelen.cz/detail_galerie rostlin/Anemone_nemorosa_sasanka_hajni	25.6.2016
Obr. 17	Ježek západní	http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Obrázky/P%C5%99%C3%ADroda/Lesn%C3%AD_zv%C4%9B%C5%99/Je%C5%BEek_z%C3%A1padn%C3%AD	25.6.2016
Obr. 18	Břehouš černoocasý	http://www.naturfoto.cz/brehous-cernoocasy-fotografie-124.html	25.6.2016
Obr. 19	Ropucha krátkonohá	http://www.biolib.cz/cz/image/id30604/	25.6.2016
Obr. 20	Vážka podhorská	http://www.humanart.cz/fotografie-21107-vazka	25.6.2016

		podhorni-s-kamosem.html	
Obr. 21	Mlok skvrnitý	https://cs.wikipedia.org/wiki/Mlok_skvrnit%C3%BD	25.6.2016
Obr. 22	Kadovský viklan	http://itras.cz/kadovsky-viklan/galerie/13422/	25.6.2016
Obr. 23	PR Hořejší rybník	http://www.mesto-blatna.cz/seniori/volny-cas/informacni-centrum/turistika/turistika-cyklotrasy/okruh-3/	25.6.2016
Obr. 24	Přírodní rezervace Velká Kuš	https://www.google.cz/search?q=z%C3%A1mek+blatn%C3%A1&biw=1280&bih=899&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiwYKx1sLNAhWpKcAKHYILB40Q_AUIBygC#tbm=isch&q=p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD+rezervace+velk%C3%A1+ku%C5%A1&imgc=jk0141vGKzzKVM%3A	25.6.2016
Obr. 25	Buk Dr. Velenovského	http://www.mesto-blatna.cz/urad/odbory-a-oddeleni-meu/09-odbor-zivotniho-prostredi/ochrana-prirody-a-krajiny/buk-dr-velenovskeho-u-kaplicky-v-cekanicich/	25.6.2016
Obr. 26	Evropsky významná lokalita	http://www.zbelitovsko.cz/nov_priroda.php	25.6.2016
Obr. 27	Sídelní struktura jihočeského kraje	https://www.czso.cz/documents/10180/20536948/3106kp01.jpg/5c36fcd3-4fe1-48ca-b93a-3feda649882b?version=1.0&t=1418479473595	25.6.2016
Obr. 28	Zemědělství	http://eagri.cz/public/web/pub/c2/7b/75/2185_4_X_200911171443072501.jpg	25.6.2016
Obr. 29	Lesnictví	https://cs.wikipedia.org/wiki/Lesnictv%C3%AD	25.6.2016
Obr. 30	Rybářství	https://www.google.cz/search?q=z%C3%A1mek+blatn%C3%A1&biw=1280&bih=899&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiwYKx1sLNAhWpKcAKHYILB40Q_AUIBygC#tbm=isch&q=ryb%C3%A1%C5%99stv%C3%AD+blatensko&imgc=DBuMAxJvzt5dqM%3A	25.6.2016

Obr. 31	Strojírenství	http://img.ihned.cz/attachment.php/130/61560130/7HALhS189GM2IoWciNsKO54QzqJamFuf/jarvis_55e99f16498e7e97856133a1.jpeg	25.6.2016
Obr. 32	Masný průmysl	http://www.muller-koreni.cz/administrace/foto_novinky/30_1.jpg	25.6.2016
Obr. 33	Sklářství	https://media.novinky.cz/960/219607-top_foto1-k59mu.jpg?1383728401	25.6.2016
Obr. 34	Lékařství	http://www.tyden.cz/obrazek/201410/54527639d86d5/crop-701609-operace.jpg	25.6.2016
Obr. 35	Bankovníctví	http://financialtribune.com/sites/default/files/field/image/05_Energy%20Ministry.jpg	25.6.2016
Obr. 36	Věda	http://horazdovice.charita.cz/res/archive/008/001064.jpg?seek=1445885745	25.6.2016
Obr. 37	Výzkum	http://img.mf.cz/663/542/www-hi-q.net.jpg	25.6.2016
Obr. 38	Brambory	http://www.ireceptar.cz/res/data/181/021687.jpg	25.6.2016
Obr. 39	Vodní eroze půdy	http://1gr.cz/fotky/lidovky/14/073/lnc460/PAJ54bd4d_eroze.JPG	25.6.2016
Obr. 40	Blatenské strojírný	http://ikatalog.bvv.cz/soubory/loga/web/8912.jpg	25.6.2016
Obr. 41	Tesla Blatná	http://www.pes.zcu.cz/Obrazky/tesla.jpg	25.6.2016
Obr. 42	Dura Blatná	http://a.mktgcdn.com/p/rDGICWyLhEk5oWCDkgi9bSfNWrLhwnICrk8h8D4Sthg/1.0000/150x150.png	25.6.2016
Obr. 43	Leifheit s.r.o.	http://www.mesto-blatna.cz/data/editor/189cs_8.jpg?gcm_date=1284307642	25.6.2016
Obr. 44	Letní stadion	http://blatnafotbal.cz/wp-content/uploads/Stadion.jpg	25.6.2016
Obr. 45	Česká spořitelna	http://www.mapaobchodu.cz/assets/shop/22083-ceska-sporitelna/ceska-sporitelna.jpg	25.6.2016
Obr. 46	ZŠ J. A. Komenského	https://d34-a.sdn.szn.cz/d_34/d_15120372/img/97/640x480_CyjqkF.jpg?fl=res,667,500,1	25.6.2016

Obr. 47	Poliklinika Blatná	https://img.firmy.cz/premise/full/201411/1818/af/546b8a97af85d48afdcb0400?v=1	25.6.2016
Obr. 48	Domov pro seniory	http://www.domovblatna.cz/image.php?nid=3331&oid=2855639&width=1024&height=287	25.6.2016
Obr. 49	SO ORP Blatná	http://csugeo.i-server.cz/x/redakce.nsf/i/geograficka_mapa_spravnihobvodu_orp_blatna/\$File/3101_blatn%C3%A11.jpg	25.6.2016
Obr. 50	Vlakové nádraží Blatná	http://media1.huu.cz/images/media1:4a2bb85e1eabb.jpg/3452446902_12923c2f60_o.jpg	25.6.2016
Obr. 51	Čertův kámen	http://www.kpufo.cz/wst/obr/bla2.jpg	25.6.2016
Obr. 52	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	http://www.blatna.info/fotky/blatna_6.jpg	25.6.2016
Obr. 53	Vodní zámek Blatná	http://www.zamky-hrady.cz/1/img/blatna_let.jpg	25.6.2016
Obr. 54	Karel Strakatý	http://www.mesto-blatna.cz/data/editor/466cs_3.jpg?gcm_date=1297163980	25.6.2016
Obr. 55	Jan Pravoslav Koubek	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/0b/Jan_Pravoslav_Koubek.jpg/193px-Jan_Pravoslav_Koubek.jpg	25.6.2016
Obr. 56	Ladislav Stehlík	http://www.slovníkceskeliteratury.cz/getImage.jsp?docid=1123&thmb&id=201	25.6.2016

8. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník pro učitele ZŠ

Příloha 2: Pracovní list - Blatensko

Příloha 3: Pracovní list – Exkurze: Naučná stezka okolím viklanu

Příloha 4: Pracovní učebnice - Blatensko

Příloha 1:

Dotazník pro učitele ZŠ

Škola:.....

Aprobace:.....

Rodilý/á - přistěhovaný/á

1) Ve kterém ročníku se zabýváte problematikou místního regionu?

.....

2) Jakou časovou dotaci věnujete výuce místního regionu?

.....

3) Stručně, prosím, popište náplň učiva místního regionu:

.....
.....
.....

4) Jaké metody a formy výuky využíváte při výuce místního regionu?

.....
.....
.....

5) Využíváte při výuce mezioborové vazby nebo spolupráce s kolegy? Pokud ano, napište, prosím, jak a s kým.

.....
.....
.....

6) Vytváříte s žáky nějaké projekty na téma místní region? Pokud ano, jaké?

.....
.....

7) Organizujete s žáky exkurze na téma místní region? Pokud ano, napište, prosím, kam?

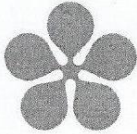
.....

9) Jaké zdroje k výuce místního regionu používáte?

.....
.....

8) S jakými problémy se při výuce místního regionu setkáváte?

.....
.....
.....

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Doc. RNDr. Dagmar Popjaková, Ph.D.
vedoucí katedry geografie
head of Department of Geography

BLATENSKO – MÍSTNÍ REGION VE VÝUCE 2. STUPNĚ

Vážená paní, vážený pane,

děkuji Vám za Váš zájem a účast na dotazníkovém šetření, které je součástí výzkumného projektu Katedry geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Výzkumný projekt s názvem Blatensko – místní region ve výuce na 2. Stupni ZŠ se zaměřuje zejména na zjištění a zhodnocení situace na základních školách Blatenska v rámci výuky zeměpisu, konkrétně místního regionu. Tento projekt je součástí mé diplomové práce a k jiným účelům nebudou data získaná na vaší škole využita.

Každá základní škola může k tématu místního regionu přistupovat jinak, používat jiné metody a formy výuky, setkávat se s různými překážkami a problémy, využívat odlišně časovou dotaci v hodinách zeměpisu. Všechny Vámi uvedené informace budou ku prospěchu tazatelky, pouze jako zdroj pro diplomovou práci.

Žádám Vás proto o vyplnění dotazníku pro učitele, stejně tak, jako vyplnění pracovních listů žáky. S vyplněnými dotazníky nebude nakládáno jinak než pro výzkumné účely.

Velmi Vám děkuji za ochotu a spolupráci

Behenská

Klára Behenská

e-mail: klarabeh@seznam.cz
telefon: 728 653 752

Škola:..... Třída:.....

Blatensko

1) Do jaké geomorfologické jednotky byste zařadili Blatensko?
.....

2) Vyberte možnost, která nejlépe vystihuje podnebí Blatenska.

a) mírně teplé, mírně vlhké (prům. roční tepl.: 7 C°)

b) mírně teplé, velmi vlhké (prům. tepl.: 12 C°)

c) mírně chladné, mírně vlhké (prům. tepl.: 2 C°)

3) Napište název kraje, ve kterém se Blatensko nachází.
.....

4) Napište název bývalého okresu, ve kterém se Blatensko nachází.
.....

5) Napište století (nebo rok), ze kterého pochází první písemná zmínka o Blatné.
.....

6) S Blatnou je spojováno několik známých osobností. Napište alespoň tři z nich.
.....

7) Na Blatensku působí několik významných společností. Napište alespoň tři a doplňte, na co se firmy specializují.
.....
.....
.....

8) Napište jméno současného starosty města Blatná.
.....

9) Blatensko je region rybníků. Napište název největšího rybníka na Blatensku.
.....

10) Vyberte správnou možnost. Kolik obyvatel má Blatná? (správnou odpověď zakroužkujte)

a) přibližně 5400

b) přibližně 6700

c) přibližně 8300

11) Napište 3 kulturní a 3 přírodní památky (nebo rezervace) na Blatensku.
.....
.....

12) Blatensko je známé těžbou nerostných surovin (v minulosti i současnosti), víte kterých?
.....

13) Při jaké činnosti vznikly SEJPY nacházející se v zámeckém parku v Blatné?
.....

Příloha 3: Pracovní list – Naučná stezka okolím viklanu

Jméno:

Datum:.....

Třída:.....

Pracovní list – Naučná stezka okolím viklanu

Zastávka č. 1

V kterém roce byla Naučná stezka okolím viklanu vybudována a kým? **1986, Jaroslav Chlad spolu s pracovníky JZD**

Kolik tvoří celkem zastávek? **13**

V kterém roce byla zřízena hydrobiologická stanice Velký Pálenec? **1925**

Jmenuj organismy, které je možné zde studovat: **bakterie, velké sinice, drobné korýše, atd. nyní celý rybníční ekosystém**

Zastávka č. 2

V jaké nadmořské výšce se nacházíme? **460m n.m.**

Jaké funkce má les? Produkční: produkce dřeva

Mimoprodukční: ochranná, zachování biodiverzity, estetická, rekreační

Vypiš několik zástupců fauny a flóry, které se v místních lesích vyskytují: **kuna skalní, liška obecná, strakapoud velký, brhlík lesní, sýkora koňadra a další**

Zastávka č. 3

Jakými rybníky se tato zastávka zaobírá? **Žabinec, Malý Pálenec, Žoldánka**

Napiš, který obojživelník, vyskytující se v místních rybnících, je vzácný: **ropucha krátkonohá, blatnice skvrnitá**

Další obojživelníci: **skokan zelený, skokan hnědý, kuňka žlutobřichá, kuňka ohnivá**

Kolik druhů ptáků se nachází v blatensko-lnářské rybníční soustavě? **152 druhů**

Který pták bývá indikátorem zdravého životního prostředí? **Ledňáček říční**

Zastávka č. 4

První písemná zmínka o Vrbně je z roku 1305

Od čeho je odvozen název vesnice Vrbno? **Vrbno místo (u mnoha vrb)**

Jmenuj rybníky, kterými je Vrbno obklopeno: Velká Kuš, Malá Kuš, Velký Pálenec, Malý Pálenec, Hadí, Žabinec, Žoldánka

Zastávka č. 5

Původní funkce rybníků byla **ochranná funkce místních tvrzí**

Co je to „lnářský modrák“? **plemeno hladkého kapra s jemnou modrou kůží**

Co znamená povel „hoří“? **pokyn pro diváky výlovu rybníka, aby mohli vyzkoušet vylovit ještě nějakou rybu**

Rozloha rybníka Velká Kuš je **52,39 ha**

V jakém roce byla vyhlášena Přírodní rezervace Velká Kuš? **1985**

Zastávka č. 6

Jaká hornina tvoří balvan se skalními mísami? **žula**

Popiš, jak skalní mísy vypadají a jak vznikly. **Oválné prohlubně, na vodorovných nebo mírně skloněných skalních plochách; zvětrávání a odnos hornin**

Co jsou to „sejpy“? **pozůstatky po rýžování zlata, kopečky**

Zastávka č. 7

Napiš, co se z tabule dozvíš o viklanech obecně – **oblí skalní blok nebo balvan, který spočívá jen jednou nepatrnou plochou na podloží, vzniklé na tom místě, na kterém se nyní nacházejí**

Popiš Kadovský viklan: **jeden z největších a nejlépe vyvinutých viklanů v ČR, s hmotností zhruba 29 tun, je tvořen granodioritem**

Zastávka č. 8

První písemná zmínka o Kadově je z roku 1352

Jaké zajímavosti se v Kadově vyskytují? **Farní kostel sv. Václava, škola, fara, chudobinec, tvrz, kaple a hrobka**

Zastávka č. 9

Jaký je celý název místní kaple? **Nalezení sv. Kříže**

Jaký rod má pod kaplí svou hrobku? **Rod Linckerů z Lutzenwicu**

Jaký je její půdorys? **Má tvar kříže**

Zastávka č. 10

Co z této zastávky můžeš pozorovat? **Brdskou vrchovinu**

Co jsou to louky a pastviny? **Pravidelně sečené nebo pasené plochy**

Jaké louky se zde vyskytují? Jejich zástupci? **Mezofilní ovsíkové louky, ovsík vyvýšený, psárka luční, lipnice luční, a další**

Vyskytuje se zde nějaký chráněný druh? **Otakárek fenyklový**

Zastávka č. 11

Přečti si pověst a udělej si stručné poznámky.

Jakého obvodu Malý čertův náramek dosahuje? **16 m**

Co si o nich lidé mysleli dříve? **Že jsou dílem nadpřirozených bytostí**

Co ve skutečnosti stojí za jejich vznikem? **Vznikly postupným zvětráváním původní horniny – biotického granodiority a následným odnosem zvětralin.**

Zastávka č. 12

K čemu podle lidí dříve sloužil obětní kámen? **Sloužil v dávných časech pohanským obětním obřadům**

Jak vznikl? **Postupným zvětráváním a odnosem biotického granodioritu**

Jaké jsou rozměry obětního kamene? **Výška přibližně 2 m, průměr 3 m**

Napiš, jaký je rozdíl mezi skalní mísou a skalním hrncem. **Skalní hrnec je prohlubeň pravidelného tvaru v korytech vodních toků. Skalní mísa viz výše.**

Zastávka č. 13

Rozměry Velkého čertova náramku jsou: **obvod 28 m, výše 6 m**

Jan Pavel Hille: **kaplan a farář v Kadově, později děkan v Kasejovicích od roku 1924 jako biskupský vikář a děkan v Blatné, vášnivý fotograf – vyfotil Velký čertův náramek v roce 1899**

Vlastní poznámky:

Příloha č. 4: Pracovní učebnice

Blatensko

*Pro výuku místního regionu
na 2. stupni ZŠ*

Obsah:

<i>Úvod</i>	3
<i>Poloha regionu</i>	4
<i>Fyzicko-geografická charakteristika</i>	
<i>Geologie</i>	6
<i>Geomorfologie</i>	8
<i>Podnebí</i>	9
<i>Vodstvo</i>	10
<i>Půda</i>	12
<i>Fauna a flóra</i>	13
<i>Ochrana přírody</i>	15
<i>Socioekonomická charakteristika regionu</i>	
<i>Obyvatelstvo</i>	17
<i>Hospodářství</i>	18
<i>Zemědělství</i>	19
<i>Průmysl</i>	20
<i>Služby</i>	22
<i>Doprava</i>	23
<i>Cestovní ruch</i>	24
<i>Slavní rodáci</i>	26
<i>Pověst</i>	27
<i>Vlastní poznámky</i>	27
<i>Závěr</i>	28

Úvod

Vítejte v pracovní učebnici, která Vás provede regionem Blatenska. Jelikož je Blatensko region, ve kterém žijete, je důležité o něm zjistit co nejvíce zajímavostí.

V této pracovní učebnici se dozvíte informace týkající se přírody, obyvatel, památek, průmyslu či dopravy, a to vše Vám usnadní obrázky, tabulky a texty.

Přeji Vám hodně elánu při učení a úspěchů při následné kontrole.

Poznámky k pracovní učebnici:

Důležité informace jsou zvýrazněny tučným písmem.

Úkoly a cvičení se pokuste zpracovat sami, v případě nouze požádejte o pomoc učitele.

Poloha

Poznáš město, budovy a místa na obrázku? Co vidíš.

Obr.1 : Blatná—Letecký pohled

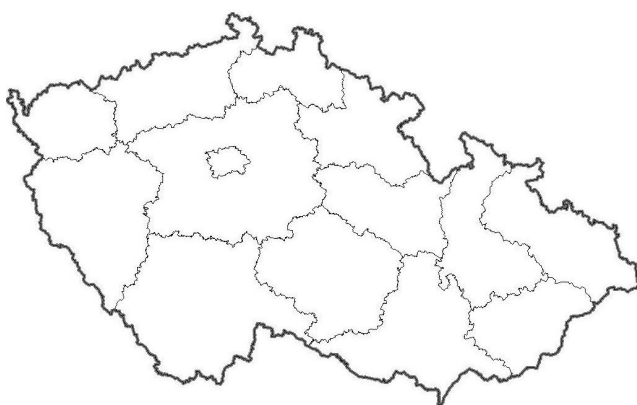
Vymezení sledovaného území

*Na úvod bychom si měli zopakovat dva pojmy a to **region** a **obec s rozšířenou působností**. Víte, jaký je mezi nimi rozdíl? Uměli byste je definovat? Čím je specifický **mikroregion**?*

Region:

Obec s rozšířenou působností:

Mikroregion:

Na slepé mapě zvýrazněte obrys a vepište název kraje, ve kterém se ORP Blatná nachází.

Dále popište názvy okolních krajů.

Víte, s jakými státy náš kraj sousedí?

Obr.2: Slepá mapa—kraje ČR

ORP Blatná je území, rozkládající se v severozápadní části jižních Čech. Na území ORP Blatná se nachází 26 obcí, avšak pouze **Blatná a Sedlice má status města**. Rozloha ORP Blatná je 279 km² a řadí ji mezi nejmenší v kraji. Oproti tomu má mikroregion Blatensko obcí 32 a rozlohu 342 km² SO ORP Blatná sousedí na severu se správním obvodem _____, na východě s _____ na jihu s _____ a na západě s _____ a _____.

Sousedí ORP Blatná s nějakým krajem? Pokud ano, s jakým?
.....

Do jakého okresu spadá ORP Blatná?

S jakými dalšími ORP tento okres tvoří?.....

Obr. 3: Jihočeský kraj—obce s rozšířenou působností

Jaké obce spadající do ORP Blatná znáte?

Jaké jste navštívili?

Co Vás jako první napadne, když se řekne Blatensko?

Co se Vám vybaví při pojmu Blatná?

Co si myslíte o poloze ORP Blatná? Uveďte výhody a nevýhody.

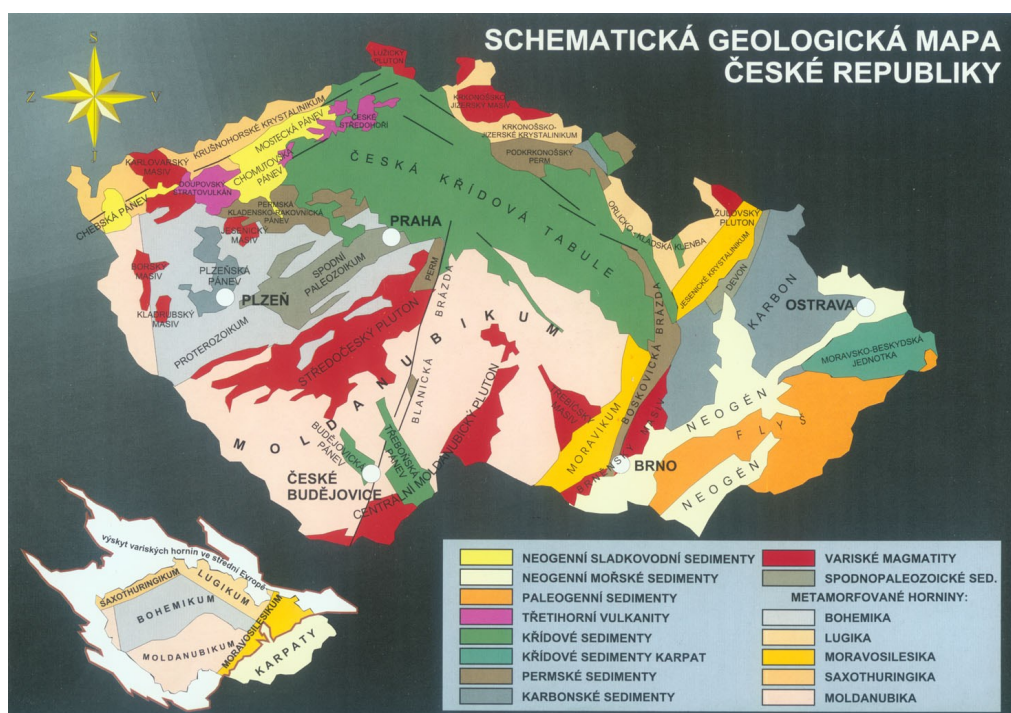
Fyzicko-geografická charakteristika regionu

V této části se společně budeme věnovat stručnému popisu jednotlivých složek fyzicko-geografické sféry ORP Blatná.

Geologie

Blatensko patří do geologického celku **Český masív**, který zaujímá největší část České republiky. Tento celek vznikl v **prvohorách**.

V rámci Českého masívu je území ORP Blatná tvořeno **moldanubikem** a z menší části **středočeským plutonem**.

Obr. 4: Schematická geologická mapa České republiky

Převážně se zde vyskytují **metamorfované (přeměněné) horniny** - ruly, ortoruly, a v menším zastoupení **horniny hlubinné** - granodiority, diority, biotity a amfiboly.

Vraťte se zpátky do geologie České republiky a zopakujte si jednotlivé geologické celky.

Předved'te si ve třídě výše jmenované horniny vyskytující se na Blatensku. Dokážete je rozeznat?

Obr.5: Těžba kamene

*Blatensko není příliš bohaté na nerostné suroviny, avšak svou tradici má na Blatensku i těžba **granodioritu**. Poměrně velké množství fungujících i zavřených lomů, ve kterých se žula těžila dávají taktéž ráz místní krajiny. Některé z nich jsou zatopené.*

Znáte ve Vašem okolí nějaký významný lom? Co se zde těží?

Obr. 6: Granodiorit

Úkol na doma: Zde se podívejte na geologické mapy celé ČR, ale i vybraných lokalit. :

<http://www.geology.cz/>

<http://www.geologicke-mapy.cz/>

<http://www.gweb.cz/>

***Granodiorit** je hrubozrnná hornina nejčastěji světle až tmavě šedé barvy. Je to magmatická hornina. Na území Blatenska se nachází **granodiorit blatenského typu**, který je zde těžen pro kamenické práce.*

Víte, jak se jinak říká granodioritu?

Geomorfologie

Zopakujte si geomorfologické členění ČR.

Území ORP Blatná spadá do provincie **Česká vysočina**, v rámci ní pouze do **Českomoravské subprovincie**. Subprovincie se dále dělí na geomorfologické oblasti. ORP Blatná se rozkládá na **Středočeské pahorkatině**, která se dále dělí na čtyři celky, z nichž pouze dva se vyskytují na území ORP Blatná. **Benešovská pahorkatina a Blatenská pahorkatina**.

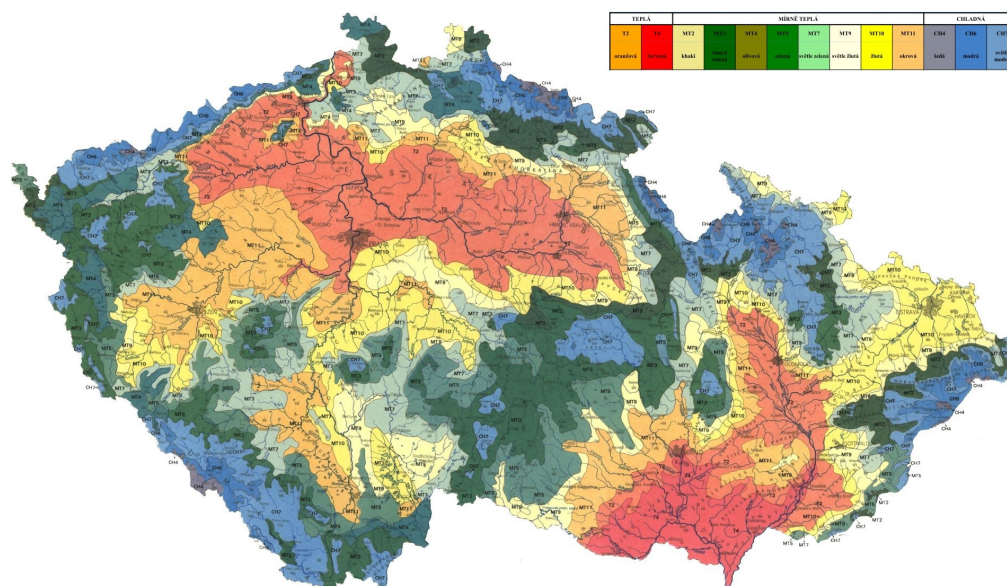

Obr. 7: Geomorfologické členění České republiky

V rámci Benešovské pahorkatiny se na území Blatenska rozkládá pahorkatina Březnická, která má průměrnou nadmořskou výšku 331 m. Blatenská pahorkatina se dále dělí na Horažďovickou pahorkatinu s průměrnou nadmořskou výškou 484 m a Nepomuckou vrchovinu s průměrnou nadmořskou výškou 546 m a nejvyšším vrcholem 729 m n.m.

Systém	Subsystém	Provincie	Subprovincie	Oblast	Celek	Podcelek
Hercynský	Hercynské pohoří	Česká vysočina	Českomoravská	Středočeská pahorkatina	Benešovská pahorkatina	Březnická pahorkatina
					Blatenská pahorkatina	Nepomucká vrchovina
						Horažďovická pahorkatina

Podnebí

Obr. 8: Podnebné oblasti České republiky

1. Chladné oblasti (modré odstíny)
2. Mírně teplé oblasti (zelené a žluté odstíny)
3. Teplé oblasti (červené odstíny)

Mikroregion Blatenska spadá do **mírně teplé oblasti MT 11 a MT 7**. Podnebí je na území Blatenska poměrně suché, hodnoty srážek jsou zde jedny z nejnižších v jihočeském kraji. Klima je zde značně kontinentální. Území ORP Blatná je ovlivňováno **föhn** za Alpami a Šumavou (teplotní maxima až přes $+40^{\circ}\text{C}$). V zimě se naopak vyskytují silné mrazy. Průměrná roční teplota je okolo 7°C . Průměrný roční úhrn srážek činí 550—600 mm.

Co je to föhn?

Víte, jaký je rozdíl mezi podnebím a počasím?

Jak časté jsou na území Blatenska sněhové srážky?

Na území Blatenska se v r. 2002 vyskytly povodně. Jaká je příčina povodní a jaká byla příčina povodní v našem regionu?

S pomocí atlasu porovnejte podnebí Blatenska s podnebím ČR.

Pokuste se po jeden týden na různých místech mikroregion sledovat počasí a zapisovat zjištěné teploty. Poté ve škole porovnejte a pokuste se zjistit, jak mohlo dojít k rozdílným hodnotám.

Vodstvo

Říční síť

Území Blatenska spadá do hydrologického rajonu Horní Vltavy. Na území Blatenska je velké množství menších toků. Hlavním tokem je řeka **Lomnice**, která pramení v Brdech pod vrchem **Třemšín** (827 m n.m.) jako **Smolivecký potok**. Nejdříve teče jižním až jihovýchodním směrem, kde protíná obce Mladý Smolivec a Lnáře. Dále se stáčí na východ a po 5 kilometrech prochází Blatnou. V Blatné potoku náleží již název Lomnice. Poté pokračuje přes obec Mirovice a vleává se do řeky **Otavy**. Povodí Lomnice dosahuje 278 km² a je na ni vázaná téměř veškerá rybniční soustava. V Blatné se spojuje s potokem Závišínským.

Obr. 9: Oblast povodí Horní Vltavy

Dokážete s pomocí atlasu vypsát pravé a levé přítoky řeky Lomnice

Rybníky

Důležitějším ukazatelem na Blatensku je rybníční soustava (třetí největší v republice—350 km²). Většina zdejších rybníků vznikla v 15. a 16. století. Jejich vzniku přispěly geologické podmínky území, mělké terénní deprese Blatenské pahorkatiny.

Význam rybníků byl zprvu ochranný (vodní pevnosti), návesní rybníky jako požární nádrže nebo zdroj vody pro domácí zvířata.

Rybník Labuť

Největší rybník **Lnářsko - blatenské soustavy** rybníků

s plochou **109 ha**. Jeho vodní plocha je 3,5 km dlouhá a 700 m široká. Rybník byl vystavěn v letech 1492 - 1503.

Obr. 10: Rybník Labuť

Místní rybníky slouží k **rekreaci**, ale i jako rybníky **chovné**.

K **rekreaci** jsou určeny některé rybníky např. Milava u Velké Turné nebo Hadí u Vrbna. Rybníky jsou zde využívány ke **sportovnímu rybolovu**. Zajímavostí a kulturní akcí jsou i **výlovy**.

Typickým obyvatelem blatenských rybníků je proslulý blatenský kapr.

Povodně

Významným mezníkem života na Blatensku byl rok **2002**, kdy se územím prohnala blesková povodeň. Povodeň způsobená nejen vytrvalým deštěm, ale zejména protržením hráze Metelského rybníka. Voda z rybníka zničila obec Metly, obec Předmíř a dále se valila na Blatnou. Od té doby je většina rybníků vybavena bezpečnostními přepady a zpevněnými hrázemi.

Znáte nějaké další rybníky Blatenka? Pokud potřebujete, využijte mapu.

K čemu jsou zdejší rybníky využívány?

Víte, jaký kov se těžil z řek v okolí Blatné a co těžba zanechala?

Jaké znáte typy rybníků? K čemu který typ slouží?

Půda

Na území Blatenska se nejvíce vyskytují kyselé **kambizemě**. V nivách řek, Lomnice a jejích přítoků, se vyskytují půdy nivní. V zamokřených částech říčních a potočních niv, rybníčních pánví se vyskytují půdy glejové. Oglejené půdy se vyskytují na přechodech údolní nivy a žulové pahorkatiny, v dolních částech svahů.

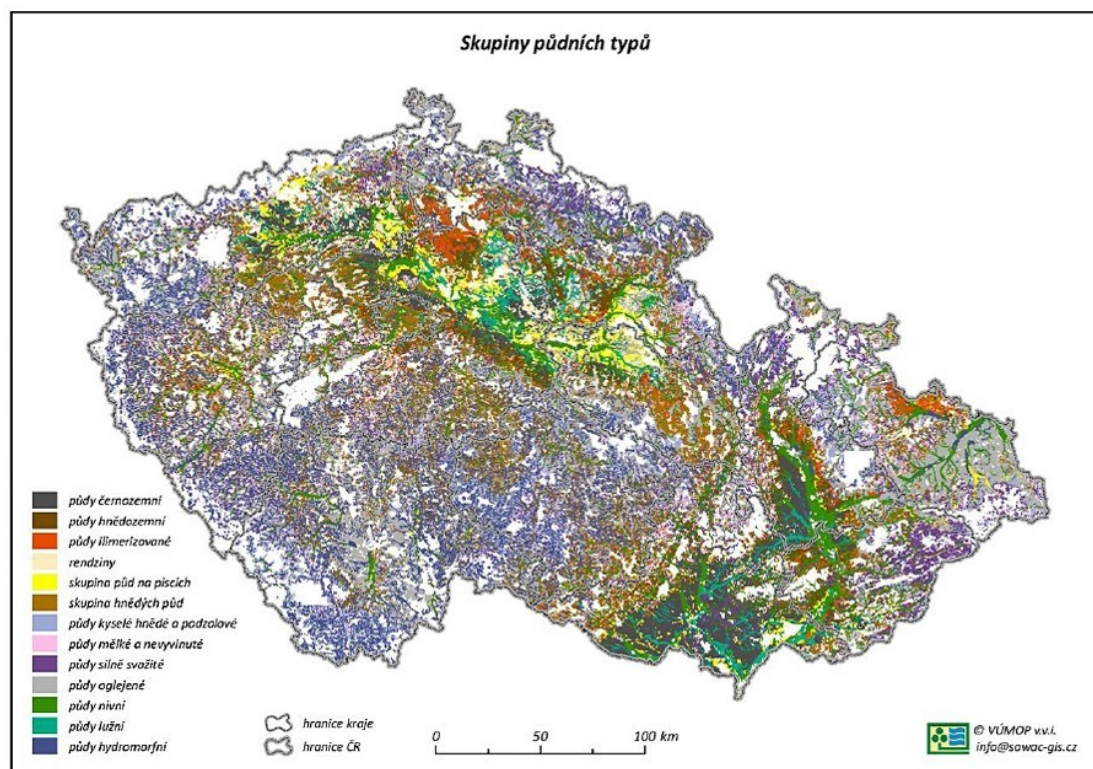
Zjistěte, jaká je nejrozšířenější půda na území České republiky?

Co může ovlivňovat kvalitu půdy?

Jaký je rozdíl mezi typem a druhem půd?

Víte, které půdy jsou vhodné pro zemědělství?

Veźměte si k dispozici atlas a najděte mapy, týkající se půd. Jaké půdy jsou v okolí Blatné znázorněné?

Obr. 11: Skupiny půdních typů

Fauna a flóra

Blatenský bioregion není svými hranicemi totožný s ORP Blatná. Má však svá typická specifika.

Na území Blatenska se vyskytují běžné druhy z živočišné říše i z říše rostlinné. Objevíme zde však i druhy zajímavé a výjimečné.

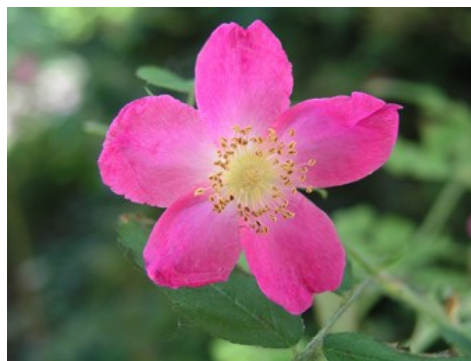
Flóra

Flóra je zde poměrně chudá. Převažují zde hercynské druhy, dominují běžné druhy pahorkatin.

Přiřad'te názvy k obrázkům!

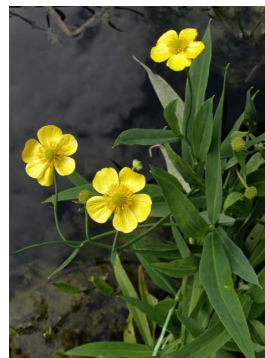
Obr.12 _____

Obr. 13 _____

Obr. 14 _____

Obr.15 _____

Růže alpská

Ostřice mokřadní

Pryskyřník velký

Ovsíček obecný

Sasanka hajní

Obr.16 _____

Fauna

V Blatenském mikroregionu je běžná fauna hercynské zkulturnělé krajiny se západními vlivy. Faunu zde obohacují rybníky a jejich okolí.

Přiřad'te názvy k obrázkům!

Obr. 17 _____

Obr. 18 _____

Obr. 19 _____

Obr. 20 _____

Obr.21 _____

*Mlok skvrnitý
Břehouš černoocasý
Ropucha krátkonohá
Ježek západní
Vážka podhorní*

Ochrana přírody

Na území Blatenského mikroregionu se nevyskytuje žádný národní park ani chráněná krajinná oblast. Zaměřme se tedy na **přírodní památky a rezervace**, které mají spíše lokální význam.

Na sledovaném území se nachází 7 přírodních rezervací, 6 přírodních památek a 15 památných stromů.

Přírodní rezervace: Velká Kuš, Kocelovické pastviny, Kovašínské louky, Hořejší rybník, Dolejší rybník, Sedlická obora, Újezdec

Přírodní památky: Smyslov, Pastvina u Zahorčic, Kadovský viklan, Nový rybník u Lnář, ,Blatná, Závišínský potok

Nejstarší přírodní památkou na území Blatenska je **Kadovský viklan**, připsaný mezi přírodní památky v roce 1985. Jedná se o granodioritový viklan.

Obr.22: Kadovský viklan

Na území Blatenska se nachází mnoho rybníků. Některé z nich jsou spojovány s ochranou přírody. Mezi tyto patří například **Přírodní rezervace Dolejší rybník**, mokřad na jižním břehu Dolejšího rybníka.

Přírodní rezervace Hořejší rybník, kde se vyskytují významná společenstva litorálních pásem a habrových doubrav. Vyskytuje se zde kolem 78 druhů ptáků. Její rozloha je 57 ha. Pokus se zjistit jací živočichové a jaké rostliny se v okolí vyskytují.

Obr.23: Hořejší rybník

Přírodní rezervace Velká Kuš je pastvina na břehu rybníka Velká Kuš s několika balvany. Vyhlášena byla roku 1985.

Znáte nějaké další Přírodní památky a rezervace? Navštívili jste některé z nich?

Pokuste se zjistit, jací živočichové a jaké rostliny se v okolí vyskytují.

Obr 24: Přírodní rezervace Velká Kuš

*Na území regionu Blatensko se vyskytuje též velké množství **památných stromů**.*

*Pokus se zjistit, které památné stromy jsou ve tvém okolí. Mezi nejvýznamnější patří **buk Dr. Velenovského u kapličky v Čekanicích**.*

Obr. 25: Buk Dr. Velenovského

*Dalším typem chráněných území jsou **evropsky významné lokality Natura 2000**. Chráněny jsou v rámci nich evropsky významná stanoviště a evropsky významné druhy.*

*Mezi ně řadíme: **EVL Závišínský potok, EVL Kocelovické pastviny, EVL Dolejší rybník, EVL Újezdec, EVL Pastviny u Zahorčic, EVL Blatná***

Obr. 26: Evropsky významná lokalita

Víte, jaký je rozdíl mezi maloplošným a velkoplošným chráněným územím?

Víte, jaký je rozdíl mezi přírodní památkou a přírodní rezervací?

Znáte národní parky České republiky?

Socioekonomická charakteristika regionu

V této části se budeme věnovat obyvatelstvu, hospodářství, dopravě, službám a cestovnímu ruchu.

Obyvatelstvo

*Na území SO ORP Blatná se nyní vyskytuje 13 790 obyvatel. Z toho převážná část spadá přímo do města Blatná—6 731 obyvatel.
(k 1. 1. 2015)*

Rozloha ORP Blatná	
Obce se statutem města	
Počet obyvatel v jihočeském kraji	
Počet městského obyvatelstva ORP Blatná	
Obec s nejnižším počtem obyvatel v ORP Blatná	

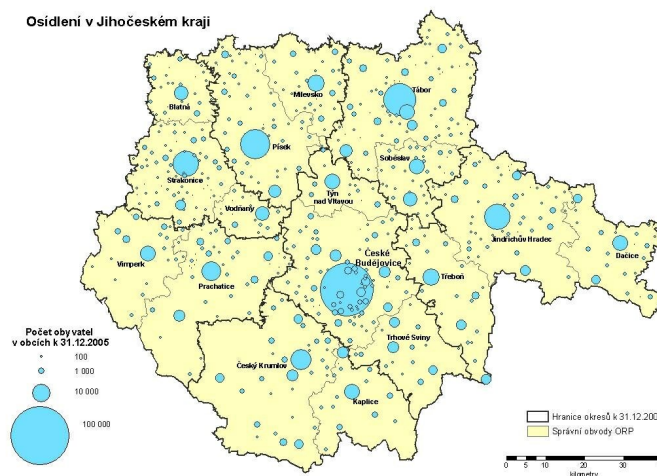
Hustota obyvatelstva 49,5ob/km² je nejnižší v jihočeském kraji.

Zjistěte v literatuře nebo pomocí internetu vývoj počtu obyvatelstva v SO ORP Blatná a pokus se načrtnout věkovou pyramidu.

Pokuste se odůvodnit úbytek či přírůstek obyvatelstva v průběhu let.

Vyhledejte hustotu zalidnění České republiky a jihočeského kraje a porovnejte ji s hustotou zalidnění SO OPR Blatná.

Co ovlivňuje počet obyvatel?

Obr. 27: Osídlení v Jihočeském kraji

Hospodářství

Charakteristickým odvětvím Blatenska je **zemědělství a rybnářství**. Oproti tomu průmysl na území Blatenska nemá tak dlouhou tradici. Hospodářství můžeme rozdělit do **čtyř sektorů**. Pokuste se podle obrázků pojmenovat odvětví, která se v daném sektoru vyskytují.

Hospodářství

Primér

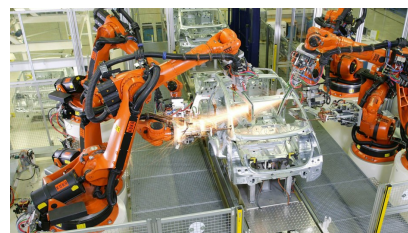

Obr. 28

Obr.29

Sekundér

Obr.31

Obr. 30

Obr. 32

Obr. 33

Terciér

Obr. 34

Kvartér

Obr. 36

Obr. 35

Obr. 37

Zemědělství

Zemědělství má na území Blatenska dlouhou tradici. V roce 2013 zaujímal podíl zemědělské půdy cca. **60 %** z celkové rozlohy ORP Blatná (279 km²). Podíl vodních ploch tvořil 6 % a podíl lesů zaujímal 24 % z celkové rozlohy. Postupný úbytek orné půdy je způsobován rozšiřováním sídel a stavbami dopravní infrastruktury.

Znáte výrobní oblasti České republiky?
Dokážete je stručně charakterizovat?
Do jaké se řadí Blatensko?

Obr. 38: Brambory

Na jaké půdě se oblast rozprostírá?

Jaké plodiny zde pěstujeme?

Znáte nějaké zemědělské podniky na území Blatenska?

Vzpomenete si, jaké plodiny rostou na polích v našem regionu? Která převažuje?

Zemědělská půda je na území ORP Blatná ohrožena zejména **vodní erozí**, acidifikací a znečištěním. Půda, která je erodována vodní erozí může dále poškozovat ostatní majetek.
Víte, jak?

Obr. 39: Vodní eroze půdy

Průmysl

*Průmysl na Blatensku nemá dlouhou tradici. Na území Blatenska se objevuje především průmysl **strojírenský**, **elektrotechnický**, ale i **těžba kame-
ne**. Většina průmyslových areálů se rozkládá na periferii sídla Blatná, ně-
kolik areálů se vyskytuje i v Sedlici, Myšticích.*

*Zkus se znovu zamyslet jaká další odvětví lze zařadit pod pojem průmysl.
Která z nich se také vyskytují na území ORP Blatná?*

Na jaká odvětví se místní společnosti zaměřují:

Blatenské strojírný spol s.r.o.

Obr. 40 : Blatenské strojírný

Tesla Blatná

Obr. 41: Tesla Blatná

Dura Automotive CZ

DURA

Obr. 42: Dura Blatná

LEIFHEIT
S.R.O.

Obr. 43: Leifheit s.r.o.

Služby

Služby jsou v dnešní době nejrychleji se rozvíjícím sektorem hospodářství. Sektor služeb není v regionu Blatenska dostatečně vyvinutý a to zejména z důvodu výskytu pouze jedno města nad 5000 obyvatel. Díky tomu má dominantní postavení město Blatná. Výjimku tvoří přírodní potenciál regionu, který je využíván ke službám po celém regionu. Do kategorie služeb patří zdravotnictví, školství, bankovníctví, kultura a mnoho dalších.

Vzpomenete si na další odvětví služeb?
Zamyslete se, jaká zařízení pro jednotlivé služby na Blatensku máme.
Napište ty, na které si vzpomenete.

Pojmenujte obrázky a přiřaďte obrázky ke službám.

Blatensko

Zdravotnictví:
Školství:
Kultura:
Bankovníctví:
Pohostinství:
Cestovní ruch:
Doprava:
Opravy:
Obchod:
Veterinární služby:
Sociální služby:
Sport, koníčky:

Obr. 44

Obr.45

Obr.46

Obr.47

Obr. 48

Doprava

Pomocí dopravy zajišťujeme přepravu osob, věcí, ale i informací. Doprava se dnes dotýká každého, ať už jako cesta do školy nebo posílání zásilek.

ORP Blatná je poměrně malé území s velkou vzdáleností od krajského města jihočeského kraje, ale i od krajských měst okolních krajů. Region Blatensko má dobře rozvinutou

***silniční síť**. Nejvýznamnější pro Blatensko je silnice I/20, která je jedinou silnicí první třídy na tomto území a spojuje Plzeň a České Budějovice. Na ni jsou dále napojeny další silnice první třídy (Plzeň—Tábor, Praha—Strakonice, Klatovy—Vodňany). Tato spojení mají významnou roli především pro průmyslové areály a firmy. Blatenský mikroregion má poměrně dostačující silniční síť. Dále se zde nachází 5 silnic druhé třídy.*

*ORP Blatná prochází **železniční tratí**, avšak pouze regionální, která se dále napojuje na úroveň celostátní. (České Budějovice—Plzeň).*

Ne každá obec se však může pyšnit dobrou dostupností. Vzhledem k převaze malých obcí, je zde doprava komplikovanější.

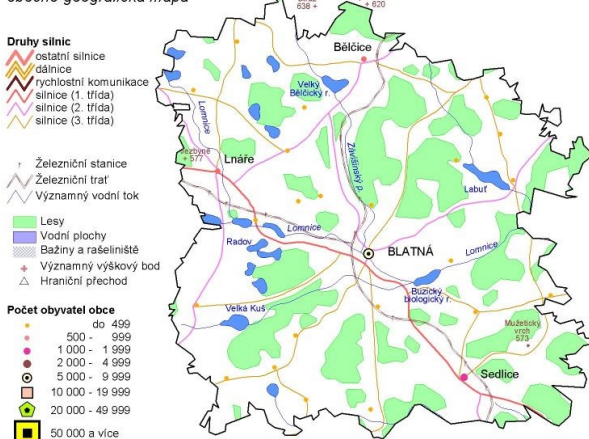
Jaké znáte jiné druhy dopravy?

Zjistěte, jaká je dostupnost do okolních obcí? Pokud bydlíte mimo Blatnou využijte této obce.

Existuje v mikroregionu Blatná letecká doprava?

Výčtete z mapy, silnice jaké třídy se na území Blatenska vyskytují. Nalezneme na našem území dálnice?

Správní obvod Blatná
obecně-geografická mapa

Obr. 49: SO Blatná

Obr. 50: Vlakové nádraží Blatná

Cestovní ruch

Cestovní ruch a jeho zaměření se odvíjí od toho, jaký potenciál se v daném regionu nabízí. Potenciál regionu můžeme rozdělit na přírodní potenciál a kulturně-historický potenciál.

Víte,

co lze zařadit do přírodního a co do kulturně– historického potenciálu?

Přírodní:

Kulturně–historický:

Přírodní atraktivity

*Jak jsme se již zmínili v kapitole Ochrana přírody, na území Blatenska se vyskytuje 7 **přírodních rezervací** a 6 **přírodních památek** a velké množství památných stromů. Mezi přírodní atraktivity Blatenska však patří i geologické útvary, např. zmiňovaný Kadovský viklan nebo Čertův kámen v Blatné.*

Obr. 51: Čertův kámen

Historické a kulturní atraktivity

Na území Blatenska se nachází také velké množství historických památek, zejména sakrálních. Kostely a kapličky jsou součástí téměř každé obce na Blatensku. Své místo zde mají ale i zámky a tvrze. Mezi nejvýznamnější jistě patří Blatenský vodní zámek a zámek Lnáře. K oběma zámkům náleží zahrady či parky. Vodní zámek Blatná láká turisty i na přítomnost daňků v zámeckém parku.

*Na území Blatenska se vyskytuje i několik tvrzí. **Tvrz Buzice**, která je známá např. z filmu *Čest a sláva*, **tvrz v Kadově**, využívaná ke kulturním účelům, **tvrz Lnáře**, vyskytující se vedle zámku.*

*Mezi významné sakrální památky řadíme **Kostel Nanebevzetí panny Marie v Blatné**, který nabízí pravidelné bohoslužby i kulturní program. Dále se musíme zmínit o kostelu Sv. Jana Křtitele v Paštíkách jakožto významná barokní památka.*

Obr. 52: Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Mezi zajímavosti Blatneského kraje patří bezesporu sklárna v Bělčicích, která byla založena v roce 2003 a je velkým turistickým lákadlem místního regionu. Dále pak zámecký ovocný lihovar, který vznikl v roce 1885 přestavbou dřívějšího cukrovaru. Nyní je stejně jako zámek ve vlastnictví rodu Hildprandtů.

Muzea a skanzeny mají na Blatensku také své místo. Muzeum Ladislava Stehlíka v Bělčicích, Muzeum koček ve Lnářích, nebo městské muzeum v Blatné, ve kterém se výstavy obměňují.

Vodní zámek Blatná

Zámek v Blatné lze považovat za dominantu celého mikroregionu Blatenska která nabízí zámek obklopený vodní plochou, zámecký park a stádo daňků skvrnitých.

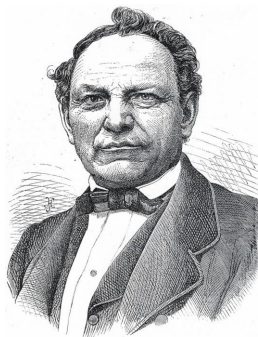
První zmínka pochází z roku 1235, kdy tehdejší tvrz byla poprvé popsána jako sídlo Vyšemíra. V roce 1241 již byla zmínka o hrádku chráněném vodou. Na zámku se vystřídalo několik významných rodů, z nichž každý zanechal na podobě zámku určité stopy. Mezi významné majitele zařadíme například rod Bavorů ze Strakonice, kteří se zřejmě jako první nespokojili s dřevěným hrádkem a začali přestavbu zámku spolu s jeho opevněním. Jako další se stali majiteli Rožmitálští, jejich dlouhé panování se stalo pro Blatnou zlatým obdobím. Dalším významným majitelem se stali Hildprandtové, v jejichž rukách se nachází zámek do dnes.

Zajímavostí Blatenského zámku je zámecký park o rozloze 42 ha určený k procházkám a odpočinku. Velkým lákadlem je stádo daňků, kteří se po parku volně pohybují.

Obr. 53: Vodní zámek Blatná

Slavní rodáci

Karel Strakatý (1804-1868)

Karel Strakatý byl slavný operní pěvec a patří mezi nejvýznamnější Blatenské rodáky. Od roku 1827 působil ve Stavovském divadle. Byl předsedou Jednoty umělců hudebních, ale především byl prvním pěvcem naší národní hymny v roli slepého houslisty Mareše ve hře Fidlovačka, napsané J. K. Tylem a F. Škroupem.

Obr. 54: Karel Strakatý

Jan Bohm (1888—1959)

Rod Bohmu přišel do Blatné již v roce 1793. Jan Bohm přišel do Blatné po první světové válce a začal se šlechtěním divoce rostoucích růží. Během krátké doby vybudoval na okraji města růžové sady. Ty v roce 1931 dosáhli 32 ha a patřily k nejrozsáhlejším v Evropě. Díky Janu Bohmovi se Blatné dostalo přívlastku Město růží a proslavil Blatnou i za hranicemi.

Jan Pravoslav Koubek (1805– 1854)

Blatenský rodák J. P. Koubek byl český obrozenec, vlastenec a učitel českého jazyka a literatury na pražské Karlo—Ferdinandově univerzitě v Klementinu.

Obr. 55: Jan Pravoslav Koubek

Ladislav Stehlík (1908—1987)

Ladislav Stehlík je zřejmě nejznámějším rodákem Blatenského kraje. Narodil se v Bělčicích a stal se básníkem, prozaikem a malířem. Inspiraci hledal v krajině svého rodiště. Nejznámějším dílem je kniha Země zamyšlená, kde popisuje krásy přírody na Blatensku.

Obr. 56: Ladislav Stehlík

Pověst o templářském pokladu

Ještě se leskla novotou koruna na čele dědičných českých králů, a mladé království bylo pokryto lesy hustými a bažinami hlubokými tak, že člověk, vědom si své bezmocnosti, s pokorou vzhlížel k Bohu. Ještě potuchy nebylo po kamenném hradě blatenském, když před nevelkým dvorcem uprostřed mokřin zazněl dusot kopyt a skupina jezdců se úsečně domáhala vstupu do tvrze.

Jsou to Templáři, členové bojovného řádu, jenž povstal z ohně křížových výprav a stal se neobávanější křesťanskou silou Levanty. Musulmanská knížata se kořila před jejich meči a bílá korouhev s rudým křížem vysmívala se z věží pouštních pevností nespočetným šikům pohanských vojsk, která si krvavila hlavy při marném ztékání jejich zdí. S každým vítězstvím stoupala hvězda řádové slávy a rytíři prastarých rodů ze všech království Evropy odevzdávali se svou osobou i majetkem řádu, aby v jeho oddílech dosáhli vítězství neporušitelného—božské spásy. Spravoval tedy řád krom výsep zámořských i nejedno kvetoucí panství křesťanských zemí.

Tak přibyl řád i do českého království a zkušené oko komturovo spočinulo na panství blatenském. I vzkvétal a měnil se dvorec pod novými pány. Honosná kamenná kaple převyšovala dřevěné kostelíky okolních vsí a pevné hradby zvýšily tvrdost sídla, jež prý věru neskrývalo poklady zanedbatelné. Jak rostlo bohatství a pýcha řádových rytířů, rostla stejnou měrou lidská závist, která odkopala i základy Templu křížáckého a Templáři, dílem stráveni ohněm hranic kacírů, dílem rozehnáni po všech zemích, zmizeli z dějin cestou všeho pozemského. Blatná vrátila se do rukou světských pánů a jen pověst a nástěnný obraz v hodovní síni připomínaly časy templářského panování.

Přešla staletí. Staří páni uléhali pod těžké kamenné desky rodových krypt, noví přicházeli a měnili Blatnou úměrně k své libosti a hloubce svých truhlic. Toliko obraz na stěně hodovní síně zůstával nadále mlčenlivým svědkem zábav, které se tolik lišily od přísné tabule rytířů Templu jeruzalémského. Tehdy nastoupil do zámeckých služeb mladý písař Ignác. Jeho mysl byla neklidná stejně jako elegantní kudrlinky, jimiž hbitě plnil listy folantů. A že prošmejdil kdekerý kout a semlel s podomky, co mu sli na na jazyk přinesla, nemohl mu ujít podivný obraz ve staré hodovní síni i jeho tajemství. Nad čím by si jiný jen odplivl a křížem se přežehnal, to Ignácovu mysl jako oheň pálilo. I hubne, nespí, nejí postává před obrazem víjeje se zrakem do jeho zašlých rysů. A obraz jako by se vysmíval jeho snaze proniknout pod povrch věcí. Kolikátou noc zapaluje Ignác jako obvykle svíci a putuje chladnými chodbami?

Závěr

Doufám, že jste ve studiu místního regionu byli úspěšní, rozšířili jste si vědomosti a pracovní učebnice pro Vás byla přínosem. Pokračujte dál ve zdokonalování již získaných informací o místním regionu Blatensko.

Přeji Vám hodně úspěchů v dalším studiu!

Autorka